

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
«ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»

ΟΝ/ΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ:

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ:

ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΡΜΑΚΟΛΑ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΟΥΤΣΟΔΗΜΑ

ΠΑΤΡΑ - ΜΑΙΟΣ 2016

“ WOMEN ABUSE INTO FAMILY ”

Copyright © Νικολέτα Οικονόμου, Παρασκευή Κουτσοδήμα, 2016.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό τη προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται στη παρούσα εργασία εκφράζουν το συγγραφέα και μόνο.

« Απαιτώ την ανεξαρτησία της γυναίκας, το δικαίωμά της να υποστηρίξει τον εαυτό της. Το να ζει για τον εαυτό της. Το να αγαπά όποιον εκείνη θέλει, ή όσους εκείνη θέλει. Απαιτώ την ελευθερία και για τα δύο φύλα, την ελευθερία δράσης, την ελευθερία στην αγάπη και την ελευθερία στη μητρότητα. »

Emma Goldman, 1897.

Η Έμμα Γκόλντμαν ήταν πολιτική ακτιβίστρια γνωστή για τη συμβολή της στην ανάπτυξη της αναρχικής πολιτικής φιλοσοφίας του 20ου αιώνα. Υιοθετήθηκε από τους φεμινιστές δεύτερου κύματος και ανάχθηκε σε πρότυπη εικόνα “επαναστάτριας γυναίκας” φεμινίστριας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επόπτρια μας, κυρία Αρμακόλα Ελένη, για τη βοήθεια και την υποστήριξή της καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της πτυχιακής μας εργασίας.

Στη συνέχεια, ευχαριστούμε όλους τους επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα μας και μας βοήθησαν με το καλύτερο δυνατό τρόπο.

Τέλος, ευχαριστούμε τις οικογένειες και τα φιλικά μας πρόσωπα που μας στήριξαν σε αυτή τη προσπάθεια που κάναμε αυτούς τους μήνες.

ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ – ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ	ΛΕΞΗ
<i>π.χ.</i>	Παραδείγματος χάρη
<i>λ.χ.</i>	Λόγου χάρη
<i>ν.</i>	Νόμος
Φ.Ε.Κ.	Φύλλα Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Γ.Γ.Ι.	Γενική Γραμματεία Ισότητας
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Κ.Ε.Θ.Ι.	Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η βία αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο το οποίο εντοπίζεται σε όλες τις κοινωνίες και αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Το ίδιο συμβαίνει και με την κακοποίηση κατά των γυναικών η οποία δεν περιορίζεται σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό-οικονομικό-πολιτικό σύστημα, αλλά μπορεί να συμβεί στον οποιοδήποτε ανεξαρτήτου ηλικίας, εθνικότητας, θρησκευτικών πεποιθήσεων, κοινωνικής διαστρωμάτωσης, οικογενειακής κατάστασης ή μορφωτικού επιπέδου.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία επιτεύχθηκε η προσέγγιση του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών. Στο θεωρητικό κομμάτι έγινε μια εκτενής αναφορά στην έννοια της κακοποίησης της γυναίκας, στα είδη της, στο προφίλ του θύματος και του θύτη, στις επιπτώσεις προς το θύμα, στην πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, στα δίκτυα φροντίδας των κακοποιημένων γυναικών, στον ρόλο του κοινωνικού λειτουργού και στην παρέμβαση του. Στη συνέχεια, όσον αφορά το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας μας διαπιστώθηκαν κάποια συμπεράσματα σχετικά με το φαινόμενο. Πιο συγκεκριμένα, στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε καταφέραμε να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με το προφίλ της γυναίκας-θύματος, για τα συχνότερα είδη κακοποίησης, για τις επιπτώσεις της κακοποίησης στην γυναίκα, για τα εμπόδια στην αντιμετώπιση του φαινομένου καθώς και για τους τρόπους εξάλειψής του. Έτσι στο τελευταίο κεφάλαιο, τέθηκαν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις μας σχετικά με το φαινόμενο. Συνοψίζοντας, κατά τη διάρκεια της συγγραφής της πτυχιακής μας εργασίας κατορθώσαμε να διαμορφώσουμε μια πλήρη και σαφή εικόνα όσον αφορά τη γυναικεία κακοποίηση στην οικογένεια, μέσω της όσο δυνατόν καλύτερη διερεύνηση της ελληνικής και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας, αλλά ιδιαίτερα μέσω της διεκπεραίωσης του ερευνητικού μέρους της εργασίας μας και της επαφή μας με τους επαγγελματίες που ασχολούνται με το φαινόμενο.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: Γυναικεία κακοποίηση, βία, είδη κακοποίησης, θύμα – θύτης, επιπτώσεις, πρόληψη, αντιμετώπιση.

SUMMARY

The violence is a recurring phenomenon which is found in all societies and is adjusted in accordance with the social-economic conditions. The same happens with abuse against women is not limited to a specific social-economic-political system, but it can happen to anyone regardless of age, ethnicity, religious beliefs, social stratification, family status or educational level.

In this thesis we achieved the comprehensive investigation of the phenomenon of women abuse. In the theoretical part there was an extensive report on the concept of woman abuse, for the kinds of, the profile of the victim and the perpetrator, the impact of the victim, prevention and treatment of the phenomenon, the abused women care institutes, the role of social worker and his intervention. Then concerning the research part of our work identified some results conducted by the various professionals associated with the phenomenon. More specifically, the survey conducted managed to gather information about the woman-victim, profile, which is the most frequent types of abuse, what are the effects of abuse on the woman, the obstacles to trackle the phenomenon and ways of elimination. So in the last chapter, were the conclusions and our proposals on the phenomenon. In summary, during the writing of our essay we managed to form a complete and clear picture of women's abuse in the family, through the investigation of Greek and foreign language literature, but especially through the processing of the research part of our work and contact us with professionals dealing with the phenomenon.

WORDS - KEY: Women abuse, violence, abuse species, victim - perpetrator , consequences , prevention, treatment .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	v
ΑΡΤΙΚΟΛΕΞΑ.....	vi
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	vii
SUMMARY.....	viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εννοιολογικοί προσδιορισμοί.....	4
1.1.1 Βία – Κακοποίηση.....	4
1.1.2 Κακοποίηση της γυναίκας.....	5
1.1.3 Ενδοοικογενειακή Βία.....	6
1.2 Ιστορική αναδρομή αναγνώρισης των δικαιωμάτων της γυναίκας.....	8
1.3 Θεωρίες του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.....	10
1.4 Ο κύκλος της βίας.....	17
1.5 Έρευνες/Μελέτες για την κακοποίηση της γυναίκας.....	19
1.5.1 Δεδομένα από το διεθνή χώρο.....	20
1.5.2 Δεδομένα από τον ελλαδικό χώρο.....	22
1.5.3 Πεδίο αβεβαιότητας ερευνών.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΙΔΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

2.1 Σωματική	25
2.2 Σεξουαλική	26
2.3 Ψυχολογική	28
2.3.1 Λεκτική	29
2.3.2 Κοινωνική απομόνωση.....	30
2.3.3 Οικονομική αποστέρηση.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΟΣ-ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΘΥΜΑ

3.1 Χαρακτηριστικά θύματος.....	33
3.2 Χαρακτηριστικά θύτη.....	34
3.3 Οι επιπτώσεις της βίας στα θύματα.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

4.1 Πρόληψη του φαινομένου της κακοποίησης.....	39
4.2 Αντιμετώπιση του φαινομένου της κακοποίησης.....	43
4.3 Δίκτυα φροντίδας.....	47
4.3.1 Κρατικοί επίσημοι φορείς.....	47
4.3.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.....	50
4.3.3 Ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας.....	51
4.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού.....	57
4.4.1 Παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού.....	57
4.4.2 Η φεμινιστική κοινωνική εργασία στην αντιμετώπιση του φαινομένου της κακοποίησης.....	61

ΜΕΡΟΣ Β' : ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Γενικός σκοπός της έρευνας.....	64
5.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	64
5.3 Είδος – Μέθοδος της έρευνας.....	64
5.4 Πληθυσμός – Δείγμα.....	64
5.4.1 Μεθοδολογία δειγματοληψίας.....	65
5.5 Τόπος και χρόνος.....	66
5.6 Εργαλείο έρευνας.....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	93
7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	101

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αφορά την κακοποίηση της γυναίκας από το σύζυγο/σύντροφό της. Πιο συγκεκριμένα αποφασίσαμε να επικεντρώσουμε τη παρούσα μελέτη στη βία που συχνά βρίσκει τη γυναίκα ως θύμα. Αναφερόμαστε σε εκείνο το μοντέλο συμπεριφοράς ελέγχου, το οποίο περιλαμβάνει λεκτική, ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική, οικονομική και κοινωνική κακομεταχείριση ενός ενήλικου από άλλον ενήλικο, στα πλαίσια μιας άτυπης ετεροφυλικής ερωτικής σχέσης ή ενός γάμου. Η εργασία απαρτίζεται από δύο μέρη: τη βιβλιογραφική ανασκόπηση από διαφόρων ειδών πηγές, όπως επιστημονικά βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, άρθρα, έρευνες και διαδικτυακές πηγές και την έρευνα που αποτελεί και το εργαλείο αναζήτησης των συγκεκριμένων πληροφοριών που θέλουμε για τον ερευνητικό μας σκοπό.

Κύριος σκοπός της μελέτης αυτής αποτελεί η εύρεση πληροφοριών σχετικά με το φαινόμενο της κακοποίησης της γυναίκας στην οικογένεια και ως επιπλέον στόχοι για διερεύνηση έχουν τεθεί τα είδη της κακοποίησης, τα χαρακτηριστικά του θύματος και η αντιμετώπιση του φαινομένου. Τα παραπάνω αποτελούν και τους κύριους άξονες της έρευνας, όπου έλαβε χώρα σε υπηρεσίες και φορείς που εξυπηρετούν τις γυναίκες αυτές. Επιπλέον θέματα που εξετάζονται στην βιβλιογραφία αποτελούν οι θεωρίες της κακοποίησης, ο κύκλος της βίας, οι επιπτώσεις της κακοποίησης, το προφίλ του θύτη, τα δίκτυα φροντίδας των θυμάτων, ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού και η παρέμβαση του.

Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε από την ομάδα καθώς θεωρείται ιδιαίτερος σημαντικό να αναδειχθούν οι ανάγκες αυτών των γυναικών αλλά και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στο σήμερα. Η μελέτη της γυναικείας κακοποίησης είναι ιδιαίτερος σημαντική καθώς με το πέρασ των χρόνων, η κακοποίηση όχι μόνο δεν ελαχιστοποιείται αντιθέτως αλλάζει μορφές και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάγκη για ενημέρωση των κοινωνικών επιστημόνων αλλά και για εύρεση διαφορετικών στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Σε μια εποχή όπου η κοινωνία εξαθλιώνεται από την κοινωνικοοικονομική κρίση τα δεδομένα αλλάζουν και το φαινόμενο της βίας ενάντια στις γυναίκες μπορεί να αποδοθεί και σε κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες και να δώσει αφορμή για επιπλέον συζήτηση και σκέψη για τον τρόπο με το οποίο λειτουργούν οι κρατικοί

φορείς. Τέλος, η έλλειψη ερευνών στην Ελλάδα που να αφορούν την γυναικεία κακοποίηση, κατά κύριο λόγο τα τελευταία χρόνια, μας ώθησε στο να επιλέξουμε τη μελέτη του συγκεκριμένου θέματος.

Συνοψίζοντας, ο αναγνώστης της παρούσας εργασίας θα έχει τη δυνατότητα πληροφόρησης γύρω από το φαινόμενο της κακοποίησης τόσο από το βιβλιογραφικό όσο και από το ερευνητικό μέρος. Η πτυχιακή μας απαρτίζεται σε μεγάλο βαθμό από σύγχρονη βιβλιογραφία, ελληνική και ξενόγλωσση, συνδυασμένη σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί να προσφέρει πληθώρα γνώσεων και πληροφοριών επί του θέματος που ερευνάται. Επιπλέον το ερευνητικό μέρος της πτυχιακής μας μπορεί να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην απόκτηση νέας γνώσης πάνω στο φαινόμενο της κακοποίησης καθώς όπως προαναφέρθηκε υπάρχει μεγάλη έλλειψη σύγχρονων ερευνών για το θέμα.

ΜΕΡΟΣ Α' : ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Για την καλύτερη κατανόηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας από όλους τους αναγνώστες κρίθηκε σκόπιμο να δοθούν αρχικά οι ορισμοί των βασικών εννοιών που θα αναλυθούν και θα χρησιμοποιηθούν στα επόμενα κεφάλαια. Παρότι οι περισσότεροι όροι είναι γνωστοί και χρησιμοποιούνται στον καθημερινό λόγο, η ερμηνεία τους πολλές φορές είναι δύσκολη και υποκειμενική γι' αυτό και θα γίνει λεπτομερής αποσαφήνισή τους.

1.1.1 Βία – Κακοποίηση

Η βία και η κακοποίηση είναι δύο όροι που συχνά συγχέονται, αν και η σημασία τους δεν είναι ταυτόσημη. Αποτελούν κοινωνικά φαινόμενα που εμφανίζονται παγκοσμίως, ασχέτως εάν αναγνωρίζονται στον ίδιο βαθμό από τις διάφορες κοινωνικές, πολιτικές και θρησκευτικές αντιλήψεις.

Για τον ορισμό οποιουδήποτε κοινωνικού φαινομένου πρέπει, πρώτα απ' όλα, να ληφθεί υπόψη κάθε πτυχή και έκφανση αυτού, ώστε να εξασφαλισθεί με περισσότερη αντικειμενικότητα και ακρίβεια ο προσδιορισμός της έννοιάς του. Στην προσπάθεια ορισμού του φαινομένου της βίας και της κακοποίησης προκύπτουν δυσκολίες καθώς εμφανίζονται σε μορφές που επικαλύπτουν η μια την άλλη, ενώ οι παράγοντες που συντελούν και οδηγούν το άτομο σε τέτοιες συμπεριφορές εξαρτώνται από πολλές μεταβλητές και παράγοντες.

Πολλοί συγγραφείς, κοινωνικοί επιστήμονες και ερευνητές έχουν ορίσει τα φαινόμενα αυτό σύμφωνα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αναφέρονται σε σχετική βιβλιογραφία, όπως π.χ. την φεμινιστική, την κοινωνιολογική, την ψυχολογική και την ανθρωπολογική προσέγγιση. Οι περισσότεροι, ωστόσο, ορισμοί που έχουν δοθεί αναφέρονται στη γενικότερη βία που επικρατεί στο

περιβάλλον του ανθρώπου με έμφαση στους ψυχολογικούς και κοινωνιολογικούς παράγοντες που οδηγούν το άτομο στη βία.

Ο R.K. Gelles αναφέρει ότι ο όρος βία και κακοποίηση ίσως ταιριάζουν περισσότερο ως πολιτικές έννοιες, παρά ως επιστημονικές. Αυτό σημαίνει ότι είναι αρνητικές, πλήρεις από συναισθηματισμό έννοιες, που χρησιμοποιούνται για να επισύρουν την προσοχή, σε συμπεριφορά που θεωρείται αποκλίνουσα (Τζιόγκουρος, 1989).

Σύμφωνα με την D.E. Gill «βία είναι η ηθελημένη μη τυχαία χρήση σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής κακοποίησης από κάποιο μέλος προς κάποιο άλλο» (Walker, 1989:43). Παρόμοια ερμηνεία δίνει και η Ντορέττα Αδαμάκη η οποία αναφέρει τη βία ως μια διαδικασία από συνεχείς και επαναλαμβανόμενες πράξεις που βλάπτουν, χειραγωγούν ή ελέγχουν το κακοποιημένο άτομο (Αδαμάκη, 2000).

Οι πλέον αποδεκτοί ορισμοί είναι αυτοί που δόθηκαν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.), σύμφωνα με τους οποίους (Krugetal, 2002):

- Βία: Η εμπρόθετη χρήση φυσικής δύναμης ή εξουσίας, απειλούμενης ή πραγματικής, που στρέφεται στο ίδιο το άτομο, σε κάποιο άλλο άτομο ή σε μια ομάδα ή κοινότητα και που, είτε καταλήγει, είτε έχει πολλές πιθανότητες να καταλήξει σε τραυματισμό, θάνατο, ψυχολογικό τραυματισμό, αποστέρηση ή προβληματική ανάπτυξη.
- Κακοποίηση: Κάθε πράξη ή σειρά πράξεων ή παραμέληση σωστής ενέργειας που έχουν ως αποτέλεσμα τη βλάβη, το δυναμικό για βλάβη ή την απειλή βλάβης ενός ατόμου.

1.1.2 Κακοποίηση της γυναίκας

Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, με αποτέλεσμα τη παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους. Η κακοποίηση των γυναικών έχει τρεις βασικές κατηγορίες: σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση (που θα αναλυθούν εκτενώς σε επόμενο κεφάλαιο).

Ο ορισμός της κακοποίησης των γυναικών αντιστοιχεί στον ορισμό που υιοθετήθηκε το 1995 στην 4η Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών και αναφέρεται στις παραγράφους 113 και 118 της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνο. Συγκεκριμένα :

- Παράγραφος 113: Ο όρος κακοποίηση των γυναικών περιλαμβάνει κάθε πράξη βίας που στηρίζεται στο φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή είναι δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα, την σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας είτε αυτό προκύπτει στην δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή.

- Παράγραφος 118: Η βία κατά των γυναικών είναι η έκφραση της ιστορικά διαπιστωμένης ανισότητας στις σχέσεις ισχύος μεταξύ ανδρών και γυναικών, που οδήγησε στην κυριαρχία των ανδρών επί των γυναικών και στις διακρίσεις σε βάρος των γυναικών, με αποτέλεσμα τη παρεμπόδιση της ανάπτυξής τους.

Συνοπτικά, ως κακοποίηση των γυναικών ορίζεται οποιαδήποτε βίαιη σωματική ή ψυχολογική συμπεριφορά από έναν άνδρα προς μία γυναίκα, ε σκοπό να την αναγκάσει να κάνει κάτι που αυτός θέλει χωρίς να ενδιαφέρεται για τα δικαιώματά της. Όπως λέει χαρακτηριστικά η Walker (1989,σελ. 18): «Η βία κατά των γυναικών είναι ίσως η πιο επαίσχυντη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όσο συνεχίζεται, δεν μπορούμε να ισχυριζόμαστε ότι κάνουμε ουσιαστική πρόοδο προς την ισότητα, την ανάπτυξη και την ειρήνη».

1.1.3 Ενδοοικογενειακή Βία

Προσδιορίζοντας, απλώς, τα όρια της ενδοοικογενειακής βίας, μπορούμε μονολεκτικά να πούμε ότι προκαλεί διαμάχες. Μερικοί συμφωνούν ότι η χρήση της λέξης «οικογένεια» είναι πολύ περιοριστική και πρέπει να αντικατασταθεί με τον όρο «προσωπική σχέση», αφού πρόσφατες έρευνες περιλαμβάνουν μελέτες από ζευγάρια που συζούν χωρίς να είναι παντρεμένα. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι επαγγελματίες δέχονται ότι η έννοια οικογένεια μπορεί να υπάρξει χωρίς να λάβουμε υπόψη τις τυπικές μορφές, όπως π.χ. την τέλεση ενός γάμου. Έτσι, λοιπόν, ο όρος οικογένεια χρησιμοποιείται περιλαμβάνοντας καταστάσεις ατόμων που απλά ζουν μεταξύ τους, χωρίς να είναι απαραίτητα παντρεμένα. (Wallance, 2002).

Η ενδοοικογενειακή βία παλαιότερα προσδιοριζόταν κυρίως ως η σωματική ή/και η ψυχολογική βία του άνδρα-συζύγου/συντρόφου εναντίον της γυναίκας-συζύγου/συντρόφου. Παρατηρείται, συνεπώς, ότι στους εκάστοτε ορισμούς δεν περιλαμβάνονταν όλες οι μορφές κακοποίησης. Έτσι, οι Straus, Gelles & Steinmetz διαχωρίζουν τη βία σε δύο τύπους: α) στη «φυσιολογική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο και β) στην «καταχρηστική βία», η οποία ορίζεται ως πράξη που ενέχει τη σοβαρή πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται (Pagelow, 1984). Η Walker αναφέρει ότι η κακοποιημένη γυναίκα κατ' επανάληψη και συστηματικά υφίσταται βίαιη συμπεριφορά από έναν άνδρα, τόσο σε σωματικό, όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο, με σκοπό τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά της (Walker, 1989).

Η βία στους κόλπους της οικογένειας προσδιορίζεται, πλέον, ευρέως ως ο οικονομικός έλεγχος και η σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση μεταξύ ενηλίκων ή εφήβων, εναντίον των τωρινών ή προηγούμενων συζύγων/συντρόφων τους (Στεφανίδου, 2010). Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενδοοικογενειακή βία καθορίστηκε με σαφήνεια από τον ορισμό που έχει προταθεί από τη Δανία και έγινε αποδεκτός από τα υπόλοιπα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή από το σύντροφο, ή άλλα μέλη της οικογένειας» (ΚΕΘΙ, 2003).

Η ενδοοικογενειακή βία, πλέον, θεωρείται πρώτιστα καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί φαινόμενο, το οποίο έχει προεκτάσεις και επιπτώσεις σε ατομικό, πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο: επηρεάζει και άλλα μέλη της οικογένειας, πλην του θύματος, επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην υγεία του (σωματική και ψυχική), προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό του, ευνοεί την αναπαραγωγή διαστρεβλωμένων κοινωνικών ρόλων και μεταφράζεται σε τεράστιο κόστος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς ενεργοποιούνται στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η βία μέσα στην οικογένεια συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου και αποτελεί ένα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα επίτευξής του, καθώς η διατήρηση των ρόλων στους κόλπους της οικογένειας θεωρείται τόσο σημαντική, όσο σε οποιαδήποτε άλλη

κοινωνική δομή. Ειδικότερα, η δομή και η κουλτούρα της οικογένειας αρκετές φορές αντικατοπτρίζουν αντιλήψεις που υποστηρίζονται σε άλλους κοινωνικούς θεσμούς και εμπεριέχουν όλα τα κοινωνικά προβλήματα, τα οποία πλέον συναντώνται σε μικρο-επίπεδο· για παράδειγμα, παρατηρείται συχνά η διαπαιδαγώγηση των παιδιών να βασίζεται σε αρχές, όπου η πειθαρχία και η τιμωρία που επιβάλλονται, είναι ανάλογες των κανονιστικών προτύπων που ισχύουν στην εργασία και βασίζονται στην ηλικία και το φύλο. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά μαθαίνουν τις συγκεκριμένες πρακτικές που θα τους επιτρέψουν ως ενήλικες να δρουν με τους παρόμοιους κανόνες και συμπεριφορές που διέρχονται της διαρθρωτικής βίας. Κατά συνέπεια, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί μια επιλεγμένη συμπεριφορά στο πλαίσιο των ρυθμίσεων της ιεραρχικής εξουσίας, η οποία αφενός στερεί από τη γυναίκα τα απαραίτητα εκείνα εφόδια για την αυτο-ανάπτυξή της και αφετέρου συμβάλλει στη διατήρηση ή/και στην εκ νέου καθιέρωση των σχέσεων εξουσίας μεταξύ των δύο φύλων (Tifft, 1993).

1.2 Ιστορική αναδρομή αναγνώρισης των δικαιωμάτων της γυναίκας

Οι γυναίκες πρωτοκατέκτησαν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες στις νέες χώρες (ΗΠΑ, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία) πολύ πιο πριν από την Ευρώπη. Αυτές οι χώρες δεν είχαν ανδροκρατική παράδοση καθώς άνδρες και γυναίκες ξεκίνησαν εξ αρχής να στήσουν κάποιο νέο κράτος. Στην Ευρώπη το κίνημα των γυναικών άρχισε από τις σκανδιναβικές χώρες πριν εκατό περίπου χρόνια, ενώ το ρεύμα αλλαγής έγινε ισχυρότερο μετά το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο όταν έγινε αντιληπτό ευρέως ότι πρέπει να γίνουν σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλ. ότι πρέπει να υπάρχει σεβασμός και προστασία της αξίας του ανθρώπου ανεξαρτήτου φύλου, φυλής, θρησκεύματος.

Στην Ελλάδα έως το 1952 οι γυναίκες δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα. Επίσης, δεν γίνονταν δεκτές στους διαγωνισμούς για δικαστική σταδιοδρομία, για το Συμβούλιο της Επικρατείας, για το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, για τη διπλωματική υπηρεσία. Οι πτυχιούχοι της Αρχαιολογίας αποκλείονταν από την Αρχαιολογική υπηρεσία και οι πτυχιούχοι Χημείας από το Χημείο του κράτους. Ο μισός πληθυσμός της χώρας, δηλαδή, στερούνταν ορισμένων θεμελιωδών

δικαιωμάτων παρ' όλο που υπήρχε δημοκρατικό πολίτευμα. Τη διάκριση των δύο φύλων στήριξαν η νομοθεσία, η εκπαίδευση και οι κοινωνικές προκαταλήψεις, στοιχεία που για δεκαετίες ολόκληρες δε σημείωναν καμία πρόοδο (Κάντσα κά., 2010).

Ωστόσο, μετά την Παγκόσμια Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 και στη συνέχεια με τις διάφορες συμβάσεις του ΟΗΕ και με την ανάληψη του αγώνα από τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία, εν συνεχεία, ακολούθησαν και άλλοι μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, η ΕΟΚ (σήμερα Ε.Ε.), τα αιτήματα των γυναικών για ισότητα σε όλους τους τομείς υιοθετήθηκαν πλέον ως επίσημη πολιτική όλων αυτών των μεγάλων διεθνών οργανισμών. Από το 1952 λόγω του ότι ψηφίστηκε η διεθνής σύμβαση του ΟΗΕ για τα ίσα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών και την ίση πρόσβαση σε όλα τα δημόσια λειτουργήματα αναγκάστηκε η Ελλάδα να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Με την κύρωση αυτής της σύμβασης άνοιξαν όλα τα δημόσια επαγγέλματα για τις γυναίκες και αποκτήθηκαν ίσα πολιτικά δικαιώματα.

Την ίδια εποχή θεσμοθετήθηκαν κανόνες προστατευτικοί της εργαζόμενης γυναίκας από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας. Οι κανόνες αυτοί όριζαν πρώτα απ' όλα ότι οι γυναίκες πρέπει να δουλεύουν υπό υγιεινές συνθήκες, να δουλεύουν ίσες ώρες με τους άνδρες και να είναι η αμοιβή τους ίση με των ανδρών για ίσης αξίας εργασία. Επιπλέον, θεσμοθετήθηκαν και μερικές διατάξεις ιδιαίτερες προστατευτικές, οι οποίες κρίθηκαν αναγκαίες για την εποχή εκείνη αλλά σήμερα με το νέο πνεύμα ισότητας τροποποιήθηκαν από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και από άλλους Διεθνείς Οργανισμούς. Συγκεκριμένα, απαγορεύθηκε η εργασία της γυναίκας τη νύχτα. Στην πράξη όμως, οι διατάξεις αυτές έφεραν ζημία στις εργαζόμενες αφού όσες είχαν ανάγκη να εργαστούν νύχτα εργάζονταν κρυφά χωρίς κοινωνική ασφάλιση.

Η αρχή της ισότητας των δύο φύλων καθιερώθηκε στην Ελλάδα με το Σύνταγμα του 1975 και θεμελιώθηκε κατά την περίοδο 1981-1989 με νόμους που στόχευαν στην εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής του τόπου. Στα πλαίσια της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης CEDAW3, αλλά και άλλων Διεθνών Συμβάσεων, η ελληνική κυβέρνηση προώθησε στη Βουλή και ψήφισε νόμους που επέφεραν βαθιές μεταβολές στη θέση της Ελληνίδας. Οι νόμοι συνοδεύτηκαν από λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας σε διάφορα επίπεδα. Ταυτόχρονα

δημιουργήθηκε το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και ο αρμόδιος κυβερνητικός φορέας για την προώθηση της αρχής της ισότητας των δύο φύλων στην πράξη. Πρόκειται για τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ του 1979 για την "Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών" την οποία η κυβέρνηση υπέγραψε και η Ελληνική Βουλή επικύρωσε ήδη από το 1983 (Στεφανίδου, 2010).

Βεβαίως, δεν μπορεί να παραλειφθεί η σημασία της δράσης των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) που μεριμνούν για την προώθηση των θεμάτων της Ισότητας, ο αριθμός των οποίων σήμερα ανέρχεται περίπου στις εβδομήντα. Οι οργανώσεις αυτές συνέβαλαν και συμβάλλουν ενεργά στην αφύπνιση των γυναικών. Ωστόσο, παρά την προοδευτική νομοθεσία και τη λήψη θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών, η ουσιαστική υλοποίηση της ισότητας των δύο φύλων δεν έχει ακόμη επιτευχθεί. Οι δείκτες σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του τόπου μαρτυρούν την ύπαρξη σοβαρών ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών κάνοντας φανερό το γεγονός ότι οι κοινωνικές διακρίσεις λόγω φύλου που υπάρχουν δεν αίρονται μόνο με θεσμικά και νομοθετικά μέτρα.

1.3 Θεωρίες για τη κακοποίηση της γυναίκας

Σύμφωνα με τους φεμινιστές θεωρητικούς, μια από τις κύριες αιτίες ξυλοδαρμού της συζύγου είναι η σεξιστική, πατριαρχική φύση της κοινωνίας, η οποία αντιμετωπίζει τις γυναίκες ως περιουσία των συζύγων τους, Μπορούμε να αντιληφθούμε, για παράδειγμα, αυτή την πατριαρχική στάση στο γεγονός ότι σε πολλές πολιτείες η επίθεση κατά αγνώστου θεωρείται κακούργημα, ενώ η επίθεση κατά της συζύγου θεωρείται πλημμέλημα, για το οποίο ο σύζυγος σπάνια συλλαμβάνεται, πόσο μάλλον καταδικάζεται (Gibbs, 1993b). Υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν την επίδραση της πατριαρχίας στο ξυλοδαρμό της γυναίκας από τον σύζυγό της. Για παράδειγμα, οι σύζυγοι που έχουν πατριαρχικές ιδέες είναι πιο πιθανό από εκείνους που δεν έχουν να επιτεθούν στις γυναίκες τους, και ο ξυλοδαρμός της συζύγου είναι ο πιο διαδεδομένος στις πατριαρχικές κοινωνίες από εκείνες στις οποίες υπάρχει μεγαλύτερη ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα (Brown, 1992· Smith, 1990· Levinson, 1988).

Το κράτος μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο όταν υπάρχει μια συστηματική παράλειψη εκ μέρους του για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών, για τη ζωή, την υγεία, την ισότητα. Σύμφωνα με την Έκθεση των ηνωμένων Εθνών (2007) τα κράτη μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για τη βία στην ιδιωτική σφαίρα στην περίπτωση που δεν δημιουργούν αποτελεσματικούς νόμους, δεν περιφρουρούν την τήρηση των νόμων που δημιουργούν και επιτρέπουν την εμφάνιση ανισοτήτων στην επιβολή τους.

Σύμφωνα με τους Chatzifotiou και Dobash (2001), οι σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων, όπως προβάλλονται από τα κοινωνικά στερεότυπα δεν είναι σχέσεις οι οποίες στηρίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό και στην συντροφικότητα, αλλά θεωρούνται κατά βάση ότι είναι σχέσεις εξουσίας και υποταγής. Για τον λόγο αυτό η βία κατά των γυναικών που παρατηρείται μέσα στην οικογένεια, συγχωρείται πιο εύκολα από άλλες μορφές βίας και σε ένα βαθμό θεωρείται δικαιολογημένη. Δεν είναι λίγες οι φορές που το ίδιο το θύμα γίνεται αποδέκτρια κατηγοριών ότι εκείνη προκάλεσε τη βία. Οι άντρες μαθαίνουν ότι αποτελεί δικαίωμά τους να ελέγχουν το μυαλό, την καρδιά και τη ζωή των συντρόφων τους ταυτίζοντας το προσωπικό τους αίσθημα ασφάλειας με την εξάρτηση και υποτέλεια της συντρόφους τους. Μία ανεξάρτητη γυναίκα δημιουργεί σε μεγάλο βαθμό ανασφάλεια στον σύντροφό της. Η ίδια η κοινωνία μέσω των θεσμών κοινωνικοποίησης όπως είναι η οικογένεια, το σχολείο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ο κοινωνικός περίγυρος διαπαιδαγωγούν τις γυναίκες έτσι ώστε να είναι υποχωρητικές, να υπομένουν τη βία, να παραμένουν σιωπηλές και να μην απαιτούν και να διεκδικούν αλλαγή της επικρατούσας κοινωνικής κατάστασης.

Οι Chatzifotiou και Dobash (2001), ενστερνίζονται την άποψη ότι η ανισότητα εντοπίζεται στις παραδοσιακές αξίες και ρόλους ανάμεσα στα δύο φύλα. Οι κοινωνικές αξίες και στάσεις αναγνωρίζουν στον άνδρα την απόλυτη κυριαρχία του πάνω στη γυναίκα. Αυτός είναι ο αρχηγός και μπορεί να συμπεριφέρεται και να πράττει όπως ο ίδιος επιθυμεί χωρίς να λογοδοτεί σε κανέναν.

Περιβαλλοντικά αίτια-Θεωρία κοινωνικής μάθησης

Σύμφωνα με τον Merill (1996), ο οποίος υποστήριξε ένα μοντέλο βίας ουδέτερο από άποψη φύλου μια άλλη βασική αιτία ενδοοικογενειακής βίας είναι το περιβάλλον που μεγαλώνουν τα άτομα αυτά. Έρευνες υποστηρίζουν ότι όταν ένα

άτομο έχει γίνει μάρτυρας ενδοοικογενειακής βίας στην παιδική του ηλικία ή έχει ιστορικό παρελθοντικής κακοποίησης μελλοντικά μπορεί και ο ίδιος να γίνει θύτης σε άλλα άτομα της οικογενειάς του (Σπανού, Α.Γ.,2005· Φατούρου 2008). Ο δράστης στην περίπτωση αυτή το θεωρεί φυσιολογικό να ασκήσει βία για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του (Ζουλινάκη, Α., Κατσική Γ., Ξυδοπούλου, Ε., Παπαμιχαήλ Σ.,2003 & Φατούρου, 2008).

Θεωρία των οικογενειακών συστημάτων

Η αιτία της κακοποίησης εντοπίζεται στην ανισορροπία των δυναμικών και των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας. Επισημαίνεται ότι τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας έχουν πολλαπλές ρίζες, όπως οι ρυθμιστικές δομές, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μελών της οικογένειας, οι ματαιώσεις που τυχόν δέχονται τα τελευταία, ή ακόμα και οι συγκρούσεις που προκύπτουν στους κόλπους της οικογένειας. Συνήθως στην οικογένεια υπάρχει περισσότερη καταχρηστική συμπεριφορά από ότι αναφέρεται ή καταγγέλεται. Τις περισσότερες δε φορές, η βία στην οικογένεια είτε γίνεται αντικείμενο άρνησης, είτε παραβλέπεται (GellesR.J., 1993).

Θεωρία των συναισθηματικών δεσμών

Η συγκεκριμένη θεωρία ενσωματώνει τόσο τις ψυχολογικές, όσο και τις κοινωνιολογικές παραμέτρους στην ερμηνεία της ενδοοικογενειακής βίας. Η κακοποίηση οφείλεται σε ανεπαρκείς και ακατάλληλες σχέσεις με τους γονείς, γεγονός που παρεμποδίζει την ανάπτυξη ενός δεσμού αγάπης μεταξύ γονεϊκής φιγούρας και παιδιού. Τα προβλήματα συναισθηματικών δεσμών που προκύπτουν από την παιδική ηλικία, δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για δυσκολίες στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις κατά την ενήλικη ζωή (BowlbyJ.,1979).

Θεωρία της ανακολουθίας της κοινωνικής τάξης

Η καταχρηστική συμπεριφορά οφείλεται στην έλλειψη πόρων και στη συνεπαγόμενη ασυμφωνία και το άγχος που βιώνει το άτομο από την ασύμμετρη κατανομή των πόρων αυτών. Κατά συνέπεια, η ανακολουθία της κοινωνικής τάξης

απειλεί τα πατριαρχικά μοντέλα εξουσίας και τα συστήματα αξιών (Mignon S.I, Larson C.J, Holmes W.M., 2002).

Οικονομικά αίτια-Θεωρία των πόρων

Σημαντική αιτία ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση του ατόμου. Σύμφωνα με τους Ζουλιανάκη, Α., Κατσική Γ., Ξυδοπούλου, Ε., Παπαμιχαήλ Σ., 2003 και Φατούρου, (2008), η έλλειψη πόρων από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας είτε του συζύγου είτε της συζύγου (εφόσον είναι άνεργοι) οδηγεί σε εμφάνιση του άγχους και της ανασφάλειας τα οποία με τη σειρά τους είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε βίαιη συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή και της διατήρηση της εξουσίας.

Φυσικά αίτια -Ψυχιατρική (Ψυχοπαθολογική) θεωρία

Πρωταρχική πηγή της κακοποίησης εντοπίζεται στα παθολογικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του δράστη ή και του θύματος, τα οποία είναι απόρροια της ελλιπούς ψυχονοητικής ανάπτυξης του ατόμου στην πρώιμη παιδική ηλικία (Ζουλιανάκη, Α., Κατσική, Γ., Ξυδοπούλου, Ε., & Παπαμιχαήλ, Σ., 2003. McCue, 2008). Οι Dutton and Bodnarchu (2005) σε μια πρόσφατη έρευνά τους διαπίστωσαν υψηλή συχνότητα της ψυχοπαθολογίας και των διαταραχών προσωπικότητας ανάμεσα στους ανθρώπους οι οποίοι επιτίθονταν στους συντρόφους τους (McCue, 2008). Άλλες έρευνες προσπάθησαν να δούν αν τα άτομα που ασκούν βία έχουν κάποια αντικοινωνικά προσωπικά χαρακτηριστικά. Μελέτη των Holtzworth Munroe και Meedhan(2002) σε προυπάρχοντα δείγματα που εξέτασε την ανάπτυξη των ανηλίκων, την εγκληματική συμπεριφορά και την επιθετικότητα τους (θέματα που προλήφθηκαν στην παιδική τους ηλικία) έδειξε ότι υπήρχε σχέση μεταξύ αντικοινωνικότητας και συντροφικής βίας (McCue, 2008).

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ατόμων που χρησιμοποιούν βία εναντίον των συντρόφων τους υποστηρίζεται όπως αναφέρουν οι Ζουλιανάκη, Α., Κατσική Γ., Ξυδοπούλου, Ε., & Παπαμιχαήλ, Σ. (2003) ότι οι τελευταίοι αναπτύσσουν υπερβολικά εξαρτησιακές σχέσεις με τους συντρόφους τους. Αυτή η επαρτητικότητα συμβάλλει στη δυναμική της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βί

ας. Είναι συχνά αμφιθυμικοί και αγχώδεις απέναντι στην οικειότητα με τον/την σύντροφο/της. Τις περισσότερες φορές η πιεστική συμπεριφορά του συζύγου είναι δυνατόν να εξαλείψει την αίσθηση της αυτονομίας της συντρόφου του περιορίζοντας τις κοινωνικές της δραστηριότητες και ελέγχοντάς την σε όλους τους τομείς (οικονομικά, μόρφωση, εργασία). Παράλληλα, τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται από ζήλεια και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Έτσι, μέσα από την άσκηση βίας αναπληρώνουν κάθε είδος αδυναμίας που τυγχάνει να αισθάνονται. Από την άλλη τα ίδια τα θύματα φαίνεται να εμφανίζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που αυξάνουν τον κίνδυνο να υποστούν ενδοοικογενειακή βία αλλά και να υπάρξει συστηματική επανάληψή της. Η ανάπτυξη του αισθήματος της ντροπής καθώς και η μη ύπαρξη κατάλληλων εκπαιδευτικών και οικονομικών εφοδίων κάνει τα άτομα αυτά να εξαρτώνται με αποτέλεσμα την αποδοχή της οποιαδήποτε βίας (Ζουλινακή, Α., Κατσική, Γ., Ξυδοπούλου, Ε., & Παπαμιχαήλ, Σ., 2003).

Εξαρτησιογόνες ουσίες

Μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η αιτιατή σχέση μεταξύ της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών και βίαιης συμπεριφοράς του δράστη (Σπανού, 2005). Εξαρτησιογόνες ουσίες όπως το αλκοόλ και οι παράνομες ουσίες φαίνονται από διάφορες έρευνες που έχουν γίνει να συνδέονται με την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς εντός της οικογένειας. Οι Caetano, R., Ramisetty, M. S. και Harris, T. R. (2002) στην πενταετή μακροχρόνια έρευνά τους ασχολήθηκαν με τις σχέσεις του αλκοόλ και την προς άνδρα προς γυναίκα συντροφική βία αλλά και το αντίθετο γυναίκα προς άνδρα συντροφική βία όπως αυτές εμφανίζονται σε λευκά και ισπανικά ζευγάρια στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής σε δυο φάσεις το 2000 και το 2005. Η έρευνα έγινε με συνεντεύξεις μέσα από τις οποίες οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε αυτούς που ήπιαν πέντε ποτά σε μια μόνο περίπτωση και σε αυτούς που δεν ήπιαν ποτέ πέντε ποτά μαζί σε μια μόνο περίπτωση. Επιπρόσθετα, ρωτήθηκαν αν ποτέ κατά την παιδική τους ηλικία έγιναν μάρτυρες ενδοοικογενειακής βίας. Όσον αφορά το κοινωνικοοικονομικό τους επίπεδο οι ερευνητές τους κατέταξαν σε τρεις κατηγορίες: σε αυτούς που η μόρφωσή τους ήταν πιο κάτω από το λύκειο, σε αυτούς που είχαν απολυτήριο λυκείου κα

ι σε αυτούς που είχαν δίπλωμα ανώτερης σχολής. Επιπλέον, μέσα από τις συνετεύξεις προέκυψαν τρεις κατηγορίες όσον αφορά τη δουλειά: άνδρες που ήταν εργαζόμενοι και όχι και άνδρες που εργάζονταν μερικώς. Όσον αφορά τις γυναίκες πάλι ήταν σε τρεις κατηγορίες νοικοκυρές, εργαζόμενες και μη. Τα αποτελέσματα της συγκριμένης έρευνας έδειξαν ότι υπήρχε σχέση μεταξύ αλκοόλ και βίαιης συμπεριφοράς η οποία αλλάζει μέσα στα δυο εθνικά γκρουπ καθώς επίσης και με την πάροδο του χρόνου. Ακόμα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μια συμπεριφορά στο τώρα 2000 αποτελεί παράγοντα πρόβλεψης της ίδιας συμπεριφοράς και μετά (π.χ. μετά από πέντε χρόνια).

Ο Leonard, K.E. (2005) παρουσιάζοντας διάφορες έρευνες από την βιβλιογραφία όσον αφορά τη σχέση αλκοόλ και ενδοοικογενειακής βίας αναφέρει ότι σύμφωνα με το Lipsey et al. (1997) υπάρχει μια επίδραση του αλκοόλ στην εξάσκηση βίας 0.22, πράγμα που σημαίνει ότι οι μισοί από τα άτομα που πίνουν έχουν διπλάσια πιθανότητα

να εκδηλώσουν βία. Πρόσφατες έρευνες (O'Farrell & Choquette 1991·O'Farrell et al. 2003·Stuart et al. 2003) υποστηρίζουν ότι η θεραπεία από συνήθειες όπως ο αλκοολισμός φαίνεται να συνδέεται με μείωση της συντροφικής βίας (Leonard, K.E., 2005). Επιπλέον, πολλές έρευνες που αφορούν τη συζυγική συμπεριφορά, έδειξαν ότι η χορήγηση αλκοόλ στους άνδρες αυξάνει το βαθμό της αρνητικής λεκτικής συμπεριφοράς των ανδρών προς τις συντρόφους τους (Leonard, K.E., 2005). Ο Faulsteward (2003) σε έρευνά του βρήκε ότι η έντονη βία ήταν πολύ υψηλότερη κατά τη διάρκεια της ημέρας κατανάλωσης οινοπνεύματος (έξι ή περισσότερα ποτά) σε σχέση με τις άλλες μέρες και ότι η βία είναι πιο πιθανό να συμβεί εντός 4 ωρών μετά την κατανάλωση (Leonard, K.E., 2005).

Συμπεριφοριστικές Θεωρίες

Σύμφωνα με τους Mignon S.I, Larson C.J και Holmes W.M. (2002), η καταχρηστική συμπεριφορά κακοποίησης είναι αποτέλεσμα επιβράβευσης ή τιμωρίας του δράστη, σε περίπτωση άσκησης ή αποφυγής της αντίστοιχα. Η επιβράβευση μπορεί να είναι συμπεριφοριστική (υποχώρηση στις επιθυμίες του ατόμου με βίαιη συμπεριφορά), συναισθηματική (σαδιστική ευχαρίστηση) ή κοινωνική (επιβεβαίωση της δύναμης και της εξουσίας).

Γνωστικές θεωρίες

Η κακοποίηση είναι απόρροια εκδραμάτισης από τον δράστη φαντασιωτικών σκηνών, ή αν ο τελευταίος προσπαθεί να επιλύσει τυχόν γνωσιακές ασυμφωνίες σχετικά με την εικόνα του εαυτού του. Ειδικότερα, οι φαντασιώσεις σεξουαλικής επικυριαρχίας και σωματικής επιθετικότητας θεωρούνται ως οι πρόδρομοι της σεξουαλικής και της σωματικής κακοποίησης. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης προβάλλουν σκηνές σεξουαλικής και σωματικής βίας, οι οποίες ενθαρρύνουν σε μεγάλο βαθμό τις συγκεκριμένες φαντασιώσεις (Mingnon S.I, Larson C.J & Holmes W.M., 2002).

Θεωρία της υποκοουλτούρας της βίας

Σύμφωνα με τους Wolfgang και Ferracuti (1995), η καταχρηστική συμπεριφορά γίνεται τακτικά και είναι αποδεκτή, τόσο από τους δράστες, όσο και από τα θύματα, εντός ενός συγκεκριμένου περιβάλλοντος υποκοουλτούρας. Συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι κάποιες κοινωνικές ομάδες έχουν διαφορετικά επίπεδα βίας, καθώς κινούνται σε συνθήκες και χώρους διαβίωσης, στους οποίους οι υπάρχουσες νόρμες και αξίες ενθαρρύνουν τη βίαιη συμπεριφορά. Η θεωρία αυτή ενδυναμώνεται από το γεγονός ότι τα βίαια επεισόδια φαίνεται να συμβαίνουν κυρίως σε περιορισμένες γεωγραφικές περιοχές.

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Σύμφωνα με τους Gelles και Cornell (1985), ο δράστης έχει μάθει να φέρεται βίαια, καθώς έχει υπάρξει μάρτυρας σκηνών βίας, είτε θύμα βίαιης συμπεριφοράς, κυρίως στην οικογένεια προέλευσης. Παράλληλα η (βίαιη) συμπεριφορά του έχει ενισχυθεί μέσω της επιβράβευσης από το περιβάλλον του, από το οποίο το άτομο δεν μαθαίνει μόνο να είναι βίαιο, αλλά μαθαίνει να

δικαιολογεί ηθικά και κοινωνικά την καταχρηστική του συμπεριφορά. Η θεωρία αυτή ερμηνεύει επαρκώς το γεγονός ότι σε κάποιες οικογένειες είναι δυνατόν να υπάρξουν πολλαπλοί δράστες σωματικής ή και σεξουαλικής βίας.

Θεωρία της κοινωνικής συναλλαγής

Σύμφωνα με τους Mingnon S.I, Larson C.J και Holmes W.M. (2002), η συγκεκριμένη θεωρία επικεντρώνεται σε ένα σύστημα επιβραβεύσεων και αρνητικών κυρώσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις: τα άτομα που θα εμπλακούν σε συμπεριφορές που είναι πιθανό να τους φέρει επιβράβευση, ενώ θα αποφύγουν συμπεριφορές που ενδεχομένως να επιφέρουν κυρώσεις. Οι δράστες που κακοποιούν έχουν την εξουσία και τη δυνατότητα να εκμεταλλεύονται τα θύματα, ενώ τα τελευταία ελλείπουν τις απαραίτητες ικανότητες να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την κακοποίηση και δεν διαθέτουν επαρκή μέσα να προσφέρουν εναλλακτικούς τρόπους επιβράβευσης στον δράστη.

1.4 Ο κύκλος της βίας

Μία μεγάλη ανακάλυψη της Walker (1997) έπειτα από μία σειρά συνεντεύξεων είναι ότι η βία δεν είναι επαναλαμβανόμενη ούτε συμβαίνει τυχαία, αλλά σχεδόν κάθε φορά ακολουθεί μία συγκεκριμένη σειρά. Ο κύκλος κακοποίησης συνήθως διακρίνεται σε τρεις φάσεις οι οποίες ποικίλουν τόσο ως προς τον χρόνο όσο και ως προς την ένταση με την οποία εμφανίζονται, όχι μόνο μεταξύ των διαφόρων ζευγαριών, αλλά και μέσα στο ίδιο το ζευγάρι.

Φάση της δημιουργίας της έντασης

Αυτή η φάση χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια της συζύγου είτε να αποφύγει τον άντρα της είτε να προσπαθεί απεγνωσμένα να κρατήσει ισορροπίες και να διατηρεί μία ατμόσφαιρα γαλήνης στο σπίτι, έχοντας σαν στόχο την αποφυγή μίας ακόμα έκρηξης ξυλοδαρμού. Με αυτόν τον τρόπο αισθάνεται ότι έχει την κατάσταση υπό έλεγχο. Μερικές φορές υπάρχουν μικροδιαφωνίες, αλλά η

γυναίκα καταπιέζει το θυμό της είτε κατηγορώντας τον εαυτό της («δεν θα έπρεπε να κάνω κάποιο σχόλιο για το λογαριασμό της πιστωτικής κάρτας») ή δικαιολογούν μία κατάσταση πιστεύοντας ότι έχει να κάνει με κάτι στη δουλειά του συζύγου («μάλλον ήταν δύσκολη η μέρα του στη δουλειά») ή απλά δικαιολογεί καταστάσεις λέγοντας μέσα της ότι μπορεί τα πράγματα να ήταν πολύ χειρότερα. Κάθε φορά που συμβαίνει κάποιο μικροεπεισόδιο, η ένταση στη σχέση μαζεύεται. Η γυναίκα αρχίζει να αισθάνεται ότι είναι αβοήθητη και η όλη ένταση μοιάζει με καζάνι που βράζει. Αυτό κάνει την όλη κατάσταση να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο. Συνήθως αυτή η φάση κρατάει για πολύ καιρό.
(Αρτινοπούλου Β., Φαρσεδάκης Ι., 2003)

Φάση της έντονης κακοποίησης

Αυτή η φάση χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα αυξημένη σοβαρότητα κακοποίησης. Αντίθετα από τη φάση που δημιουργούνται μικροπροβλήματα, τα περιστατικά που συμβαίνουν στην παρούσα φάση είναι πολύ πιο σοβαρά. Αυτή η φάση συνήθως εμφανίζεται μετά από κάποιο συγκεκριμένο γεγονός ή συσχέτιση καταστάσεων που συνήθως είναι απρόβλεπτα. Όπως μπορεί να εμφανιστεί μία σφοδρή μπόρα σε μία ηλιόλουστη μέρα, έτσι και η φυσιολογική ή λεκτική κακοποίηση φαίνεται να εμφανίζεται από το πουθενά. Μπορεί να είναι ένα μη ικανοποιητικό γεύμα ή μία άρνηση της συζύγου για σεξ που θα φέρει στην επιφάνεια την άσχημη διάθεση του συζύγου της και μετά την κακοποίηση. Συνήθως αυτή η φάση διαρκεί από 2 έως 24 ώρες. Αρχικά η γυναίκα είναι σε κατάσταση σοκ και δεν μπορεί να συνειδητοποιήσει τι της συνέβη. Αν έχει βιώσει τον κύκλο της βίας αρκετές φορές, είναι πιθανό να βιώνει ανάμεικτα συναισθήματα ανακούφισης και θυμού. Ανακούφιση γιατί το αναπόφευκτο συμβάν πέρασε, και θυμό γιατί ο άντρας της για πολλοστή φορά δεν κράτησε την υπόσχεσή του ότι θα σταματήσει την κακοποίηση. Μπορεί να χρειάζεται ιατρική βοήθεια, μπορεί να αναφέρει την κακοποίηση από το σύζυγο στις αρχές και στον κοντινό οικογενειακό κύκλο, αλλά η τυπική συμπεριφορά είναι αυτή της σιωπής. Κρατάει το μυστικό και δεν εκθέτει τον σύζυγό της. Μέσα της αυξάνεται το συναίσθημα ότι είναι αβοήθητη, το συναίσθημα μίσους προς τον εαυτό της επειδή δεν κάνει κάτι για να αποτρέψει την κακοποίηση. (Αρτινοπούλου Β., Φαρσεδάκης

I., 2003)

Φάση της ηρεμίας και της μετάνοιας

Είναι η φάση στην διάρκεια της οποίας αυτός που κακοποιεί εμφανίζεται να είναι μετανιωμένος και λυπημένος για την βάνουση και αναισθητη πράξη του. Δουλεύει πολύ σκληρά για να επανορθώσει για ότι έκανε, εμφανίζεται ιδιαίτερος ευγενικός και υπόσχεται ότι ποτέ πια δεν θα ασκήσει βία ξανά. Συνήθως η σύζυγος απολαμβάνει αυτή τη φάση και τις ιδιαίτερες περιποιήσεις που την συνοδεύουν. Θέλει απελπισμένα να πιστέψει ότι ο σύζυγος της είναι τίμιος σε αυτά που υπόσχεται και τείνει να πιστεύει ότι η μετάνοια που δείχνει είναι πραγματική. Στη διάρκεια αυτής της φάσης μπορεί να αποσύρει τυχόν μηνύσεις που έχει κάνει ή να αποφύγει να διεκπεραιώσει τις περαιτέρω διαδικασίες για να προχωρήσει σε ένα διαζύγιο. Συνήθως θα βρει «λογικές» εξηγήσεις για να δικαιολογήσει την συμπεριφορά του άντρα της. Αυτή η φάση μπορεί να κρατήσει από μία μέρα μέχρι μερικούς μήνες, και με την πάροδο του χρόνου θα γίνονται όλο και πιο μικρά τα χρονικά διαστήματα που θα διαρκεί. Σιγά σιγά η ένταση θα αρχίσει να κλιμακώνεται πάλι και ο κύκλος θα επαναληφθεί. (Αρτινοπούλου Β., Φαρσεδάκης I., 2003)

Μερικές φορές η φάση μετάνοιας μπορεί να αντικατασταθεί από μία ξαφνική επαναφορά στην φυσιολογική ζωή. Σ' αυτή τη φάση υπάρχει μία σημαντική χρονική περίοδος σιωπής. Η γυναίκα μπορεί να ελπίζει ότι ο σύζυγος της θα απολογηθεί για την συμπεριφορά του αλλά αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι ότι ο σύζυγος συμπεριφέρεται σαν να μην συνέβη απολύτως τίποτα. Το συμβάν της κακοποίησης δεν αναφέρεται και καμία απολογία δεν αναφέρεται. Με κάποιο τρόπο η ζωή επανέρχεται στους κανονικούς της ρυθμούς. Επειδή όμως τα προβλήματα τους δεν βγαίνουν στην επιφάνεια και δεν δουλεύονται, η ένταση κλιμακώνεται, και αυτό συνήθως οδηγεί στο επόμενο γεγονός κακοποίησης. Οι περισσότεροι άνθρωποι, είτε το αντιλαμβάνονται είτε όχι, έχουν κάποιες παγιωμένες αντιλήψεις και συμπεριφορές για την κακοποίηση οι οποίες είναι βασισμένες σε μύθους. Μύθοι είναι οι λανθασμένες πεποιθήσεις τις οποίες οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν σαν πραγματικότητα. (Αρτινοπούλου Β., Φαρσεδάκης I., 2003)

1.5 Έρευνες/Μελέτες για την κακοποίηση της γυναίκας

Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας (2005), τουλάχιστον μία στις τρεις γυναίκες έχει κακοποιηθεί -είτε σωματικά, είτε ψυχολογικά, είτε σεξουαλικά- κατά τη διάρκεια της ζωής της, με σύνηθες δράστη κάποιο μέλος της οικογένειάς της ή κάποιο άλλο γνώριμο σε αυτήν πρόσωπο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2002) αναφέρει ότι σε ποσοστό μέχρι και 70% των περιπτώσεων δολοφονιών γυναικών, τα θύματα δολοφονήθηκαν από τους άνδρες συζύγους/ συντρόφους τους.

1.5.1 Δεδομένα από το διεθνή χώρο

Οι εκτιμήσεις του επιπολασμού της συντροφικής βίας ποικίλλουν από κοινωνία σε κοινωνία λόγω των διαφορετικών πολιτισμικών και κοινωνικών προτύπων και των διαφορετικών ορισμών της συντροφικής βίας που υιοθετούνται κατά περίπτωση. Τα πιο σημαντικά επιδημιολογικά ευρήματα για τη συντροφική βία προέρχονται από τις ΗΠΑ και αφορούν τις δύο τελευταίες δεκαετίες, ενώ σε άλλα μέρη του κόσμου υπάρχει ανάγκη καλύτερης και πιο συστηματικής προσέγγισης του φαινομένου.

Έρευνες για τη συντροφική βία που διεξήχθησαν στις ΗΠΑ σε κρατικό επίπεδο εκτιμούν τον επιπολασμό της συντροφικής βίας για όλη τη διάρκεια της ζωής να κυμαίνεται μεταξύ 15.6% και 30% για τις γυναίκες και μεταξύ 13% και 16% για τους άνδρες (Coker et al., 2000). Σύμφωνα με εκτιμήσεις που προέκυψαν από εθνικές μελέτες, μέσα σε χρονικό διάστημα μερικών ετών αυξήθηκε δραματικά ο αριθμός των γυναικών και ανδρών που ετησίως πέφτουν θύματα συντροφικής βίας στις ΗΠΑ. Ειδικότερα κατά το 1992 – 1993 περισσότερες από ένα εκατομμύριο γυναίκες και σχεδόν 150.000 άνδρες έπεσαν θύματα συντροφικής βίας ενώ μερικά χρόνια αργότερα οι γυναίκες ανέρχονταν σε 1.5 εκατομμύριο και οι άνδρες σε 800.000. Από σχετική δημοσκόπηση του 1997 σε εθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα βρέθηκε 22% των γυναικών και 8% των ανδρών να έχουν δεχτεί σωματική κακοποίηση από σύντροφο. Παρόμοια είναι και η εικόνα που προκύπτει από πιο πρόσφατες μελέτες, όπου 26% των γυναικών και 8% των ανδρών και αντίστοιχα 35% των γυναικών βρέθηκαν να έχουν εμπειρία συντροφικής βίας κάποια στιγμή στη ζωή τους (Plichta & Falik, 2001).

Πρόσφατη μελέτη σε ισπανόφωνο πληθυσμό των ΗΠΑ έδειξε 10.9% των γυναικών να έχει δεχθεί συντροφική βία κατά την τρέχουσα συντροφική τους σχέση. Μελέτες σε άλλα μέρη του κόσμου παρουσιάζουν ανάλογα ή και μεγαλύτερα ποσοστά συντροφικής βίας. Σε 48 πληθυσμιακές μελέτες ανά τον κόσμο, μεταξύ 10% και 69% των γυναικών ανέφεραν ότι δέχτηκαν σωματική επίθεση από το σύντροφο τους κάποια στιγμή στη ζωή τους (Krug et al., 2002). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτίμησε ότι περισσότερες από 40% των ενήλικων γυναικών στην Αιθιοπία, την Κένυα και την Ουγκάντα είχαν δεχτεί επίθεση από το σύντροφο τους κάποια στιγμή στη ζωή τους, το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών στην Αίγυπτο και τη Νιγηρία ήταν 30%, στη Νότια Αφρική 22% και στη Ζιμπάμπουε 17% (Jewkes et al., 2002). Αντίστοιχες εκτιμήσεις για την Ασία και τον Ειρηνικό δείχνουν τον επιπολασμό της συντροφικής βίας να αγγίζει τα 60% στην Τουρκία, τα 40% στην Ινδία και την Κορέα, το 20% στην Ταϊλάνδη και όχι λιγότερο από 77% στην Ιαπωνία. Στη Μελβούρνη της Αυσταλίας ο επιπολασμός της συντροφικής βίας για όλη τη διάρκεια της ζωής ήταν 29% (FRA, 2014).

Στην Ευρώπη οι μελέτες για τη συντροφική βία είναι λίγες. Σύμφωνα με σποραδικές μελέτες, στη Βρετανία ο επιπολασμός της συντροφικής βίας για όλη τη διάρκεια της ζωής ήταν 23% για τις γυναίκες και 15% για τους άνδρες, στην Ολλανδία 26.2% για τις γυναίκες, στην Ελβετία 20.7% επίσης για τις γυναίκες και στη Νορβηγία 18%. Στην Ιρλανδία 18% των γυναικών είχε εμπειρία σεξουαλικής βίας από τον σύντροφο τους, ενώ στη Φιλανδία και τη Σουηδία οι εκτιμήσεις είναι ακόμη μεγαλύτερες με μια στις δύο γυναίκες να κινδυνεύει από συντροφική βία (FRA, 2014).

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι τα περισσότερα περιστατικά συντροφικής βίας δεν δηλώνονται στην αστυνομία. Οι καταγραφές αφορούν περίπου 20% των βιασμών και σεξουαλικών επιθέσεων από σύντροφο, 25% των σωματικών επιθέσεων και 50% των καταδιώξεων που δέχονται γυναίκες από το σύντροφο τους. Αντίστοιχα, τα περιστατικά συντροφικής βίας που δηλώνονται με θύματα άνδρες είναι πολύ λιγότερα. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, τα διαθέσιμα στοιχεία δεν θεωρούνται ότι αντικατοπτρίζουν το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος, το οποίο ενδέχεται να είναι κατά πολύ μεγαλύτερο.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Unicef (2000) για τις αναπτυσσόμενες όσο και για τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες προκύπτει ότι

στον Καναδά το 29% των γυναικών (από πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα 12.300 γυναικών) ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα άσκησης σωματικής βίας από τον τωρινό ή πρώην σύντροφό τους από την ηλικία των 16 και μετά. Στην Νέα Ζηλανδία το 20% από 314 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι έχουν χτυπηθεί ή κακοποιηθεί από σύντροφό τους ενώ στη Σουηδία το 20% από 1.500 γυναίκες έχουν πέσει θύματα φυσικής επίθεσης σύμφωνα με έρευνα του 1997. Επιπλέον στο Ηνωμένο Βασίλειο το 25% των γυναικών (τυχαίο δείγμα από μια περιφέρεια) έχουν γρονθοκοπηθεί ή χαστουκιστεί από τωρινό ή πρώην σύντροφό τους κάποια στιγμή της ζωής τους και στις Ηνωμένες Πολιτείες το 28% των γυναικών (πανεθνικού αντιπροσωπευτικού δείγματος γυναικών) ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό σωματικής βίας από μέρους του συντρόφου τους. Επίσης, στην Ινδία μέχρι και το 45% των έγγαμων ανδρών παραδέχθηκαν ότι κακοποιούν σωματικά τις συζύγους τους, σύμφωνα με έρευνα του 1996 σε 6.902 άνδρες στην περιοχή του Uttar Pradesh και παράλληλα στην Αίγυπτο το 35% των γυναικών (από πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα γυναικών) ανέφεραν ότι έχουν χτυπηθεί από τους συζύγους τους σε κάποια στιγμή του έγγαμου βίου τους. Στο Ισραήλ το 32% των γυναικών ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό σωματικής βίας από τον σύντροφό τους και το 30% ανέφεραν εξαναγκασμό σε σεξουαλική πράξη από τους συζύγους τους μέσα στον τελευταίο χρόνο, σύμφωνα με έρευνα του 1997 σε 1.826 γυναίκες Αραβικής καταγωγής. Όσον αφορά την Κένυα το 42% των 612 γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα σε μία περιφέρεια ανέφεραν ότι συνεχώς χτυπιούνται από τους άνδρες τους και το υπόλοιπο 58% ότι χτυπιούνται συχνά ή μερικές φορές. Στο Μεξικό το 30% από 650 γυναίκες που συμμετείχαν σε έρευνα στην Guadalajara ανέφεραν τουλάχιστον ένα επεισόδιο σωματικής βίας από τον σύντροφό τους και το 13% μέσα στον προηγούμενο χρόνο σύμφωνα με έρευνα του 1997. Τέλος, στη Ρωσία το 25% των κοριτσιών (και 11% των αγοριών) ανέφεραν ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή, σύμφωνα με έρευνα μεταξύ 174 αγοριών και 172 κοριτσιών ηλικίας 14 με 17 ετών.

1.5.2 Δεδομένα από τον ελλαδικό χώρο

Όσον αφορά στην έκταση του φαινομένου της συντροφικής βίας στην Ελλάδα, η ανυπαρξία ενιαίου συστήματος καταγραφής των περιστατικών

κακοποίησης από τις αστυνομικές αρχές, τα νοσοκομεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες -όπου συνήθως καταφεύγουν οι γυναίκες θύματα κακοποίησης- καθιστά αδύνατη την αποτύπωση της έκτασης του φαινομένου. Στη χώρα μας βέβαια υπάρχει σοβαρή έλλειψη σχετικών ερευνών, γεγονός που καταδεικνύει ότι το πρόβλημα δεν έχει επαρκώς μελετηθεί. Οι ελάχιστες επιδημιολογικές μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στον ελλαδικό χώρο μας παρέχουν ενδείξεις για το εξαιρετικά μεγάλο μέγεθος του προβλήματος και στις Ελληνικές οικογένειες. Μια πρώτη προσπάθεια, για τα ελληνικά δεδομένα, επιδημιολογικής καταγραφής του φαινομένου στην Ελλάδα έγινε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, κατά το 2003. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, σε πανελλαδικό επίπεδο (1.200 γυναίκες, ηλικίας 18-60 ετών), το 56% των ερωτώμενων βιώνει λεκτική ή/ και ψυχολογική βία, το 3,6% υφίσταται σωματική βία και το 3,5% εξαναγκάζεται σε σεξουαλική επαφή. Επιπλέον, το 23,6% των γυναικών δηλώνει ότι γνωρίζει κάποια γυναίκα από το συγγενικό ή/ και το φιλικό τους περιβάλλον που έχει υποστεί βία από το σύζυγο/ σύντροφό της.

Σε επιδημιολογικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη, η Ελλάδα κατέχει την ενδέκατη θέση με ποσοστό περίπου 6% των γυναικών να ομολογούν πως έχουν υποστεί κάποιου είδους κακοποίηση (Στάμου, 2005).

1.5.3 Πεδίο αβεβαιότητας ερευνών

Τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες παραγράφους έχουν ένα σημαντικό ποσοστό αβεβαιότητας. Αυτό, σύμφωνα με τους ερευνητές, οφείλεται στην πολυπλοκότητα και την ιδιωτικότητα του θέματος που ερευνάται καθώς και τις κοινωνικές αντιλήψεις και τον φόβο του κοινωνικού στιγματισμού.

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται και αντιμετωπίζεται ως κοινωνικό πρόβλημα. Σύμφωνα με έρευνα του ΚΕΘΙ (2003) το 23,6 % των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα δήλωσαν ότι γνωρίζουν γυναίκες από το οικογενειακό ή κοινωνικό τους περιβάλλον οι οποίες έχουν υποστεί, κάποια στιγμή στη ζωή τους, ή υφίστανται, κατ' εξακολούθηση, ενδοοικογενειακή βία (σωματική, λεκτική ή σεξουαλική). Ωστόσο, παρόλο που η κακοποίηση των γυναικών κυριαρχεί ως αντικείμενο μελέτης και έρευνας, σπανίως τα αποτελέσματα των ερευνών έχουν ενταχθεί στα επίσημα στατιστικά στοιχεία,

με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ακόμα ξεκάθαρη εικόνα για τα ποσοστά κακοποίησης (ΚΕΘΙ, 2003). Επιπλέον, πληθώρα περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, ιδίως στην Ελλάδα, δεν αναφέρονται ποτέ στις αρχές, με αποτέλεσμα ο αριθμός των περιστατικών βίας στη χώρα μας να είναι ακαθόριστος.

Ένας ακόμα παράγοντας που είναι εμφανής από τη βιβλιογραφία, είναι ότι η κακοποίηση δεν αναγνωρίζεται πάντα ως τέτοια, καθώς ορισμένες μορφές της (όπως η λεκτική ή η ψυχολογική βία) δεν είναι άμεσα ορατές από τις γυναίκες (ΚΕΘΙ, 2003). Ως αποτέλεσμα, οι γυναίκες που υφίστανται ψυχολογική βία αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη δυσκολία στο να αναγνωρίσουν την κακοποίηση και να αμυνθούν απέναντι σε αυτή. Ο «σκοτεινός αριθμός ενδοοικογενειακής βίας» είναι ένδειξη ότι η ενδοοικογενειακή βία συνιστά τη συχνότερη μορφή βίας κατά των γυναικών, σύμφωνα με μελέτη του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών (European Women's Lobby) (ΚΕΘΙ, 2003). Ιδίως στην Ελλάδα, αν και η ενδοοικογενειακή βία έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις, η νομοθεσία για την προστασία των γυναικών παρουσιάζει αρκετά κενά (ΚΕΘΙ, 2003). Επιπλέον, η έρευνα παρουσιάζει σοβαρά κενά και υπάρχει έλλειψη στοιχείων.

Τα ποσοστά καταγγελιών της βίας παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, ενώ ακόμα κυριαρχούν οι παραδοσιακές αξίες σύμφωνα με τις οποίες, ο άνδρας ορίζεται ως ο αρχηγός της οικογένειας και ο μόνος υπεύθυνος για τη λήψη αποφάσεων (ΚΕΘΙ, 2003). Πρόκειται για ένα καθεστώς αθέατης και σιωπηρής βίας, όπου σε πολλές περιπτώσεις, μένει πίσω από τις κλειστές πόρτες ενός σπιτιού και εξακολουθεί να θεωρείται οικογενειακή υπόθεση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΕΙΔΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Όταν γίνεται αναφορά στη βία κατά των γυναικών δεν εννοείται μια και μοναδική μορφή. Υπάρχουν ποικίλες μορφές που έχουν αναγνωριστεί διεθνώς και έχουν καταδικαστεί ως πρακτικές, αλλά παρατηρείται ότι από κοινωνία σε κοινωνία διαφοροποιούνται αρκετά. Σε αυτό συμβάλλει το επίπεδο ανάπτυξης μιας κοινωνίας, τα ήθη, τα έθιμα και οι πολιτικές που ακολουθούνται τόσο για την προστασία, όσο και για την καταπολέμηση του φαινομένου. Ωστόσο, πρέπει να αναφερθεί ότι οι πολιτικές που ακολουθούνται αποτελούν κεφάλαιο μείζονος σημασίας, γι' αυτό και έχουν γίνει σημαντικά βήματα ως προς τον συνδυασμό και τη συνεργασία μεταξύ των φορέων του επίσημου και ανεπίσημου κοινωνικού ελέγχου σε θέματα που αφορούν τη βία και την κακοποίηση των γυναικών. Αυτό απαιτεί αρχικά την αναγνώριση και αποδοχή των μορφών της βίας και έπειτα την καλύτερη συνεργασία με σκοπό τόσο την πρόληψη, όσο και την προστασία του θύματος και την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.

Οι κύριες κατηγορίες ενδοοικογενειακής βίας θεωρούνται η σωματική, η ψυχολογική και η σεξουαλική. Αυτή όμως η κατηγοριοποίηση είναι αρκετά γενική καθώς υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός από διαφοροποιήσεις που εμπεριέχονται σε κάθε κατηγορία (Αρτινοπούλου, 2000).

Η πλειοψηφία των κακοποιημένων γυναικών θεωρούν ωστόσο ότι η ενδοοικογενειακή βία δεν περιλαμβάνει μία συγκεκριμένη μορφή βίας, αλλά περιλαμβάνει όλες τις μορφές βίας με διαφορετική βαρύτητα σε κάθε περίπτωση (Gelles, 1997).

2.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Την πιο φανερή μορφή εκδήλωσης ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών αποτελεί η σωματική κακοποίηση, δηλαδή ο ξυλοδαρμός (Mullender, 1996). Η σωματική βία μπορεί να είναι από ένα χαστούκι στο μάγουλο μέχρι την πρόκληση σοβαρών σωματικών βλαβών όπως το σπάσιμο μέλους, χέρι-πόδι, το χτύπημα στο κεφάλι με πρόκληση διάσεισης.

Σύμφωνα με τον Gelles (1997) η σωματική βία αφορά στις πράξεις που γίνονται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραυματισμού σε έναν άλλον άνθρωπο. Στον όρο "σωματική βία" εμπεριέχονται βίαιες πράξεις όπως είναι ο ξυλοδαρμός με γροθιές και κλωτσιές, το χαστούκισμα, το τράβηγμα μαλλιών, η απόπειρα στραγγαλισμού, το φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, το πέταγμα μέσα σε ένα δωμάτιο, το σπρώξιμο από τη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα, το βίαιο ξύρισμα του ηβικού τριχώματος, το στραμπούληγμα ή σπάσιμο των χεριών, τα κανιμάτα από σίδερο, τσιγάρο ή καυτά υγρά, τα τραύματα από πέταγμα αντικειμένων, μαχαιρώματα, ακρωτηριασμοί, τραύματα από πυροβόλα όπλα και άλλες βίαιες πράξεις που μπορεί να οδηγήσουν σε βαρύ τραυματισμό, σε αναπηρία ή να προκαλέσουν ακόμα και τον ίδιο το θάνατο στο θύμα (Αδαμάκη, 2001).

2.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Είναι η συχνότερη μορφή βίας για την οποία οι γυναίκες δυσκολεύονται περισσότερο να μιλήσουν. Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει ένα ευρύτατο φάσμα που από την σεξουαλική παρενόχληση φτάνει μέχρι τη σεξουαλική εκμετάλλευση, περνώντας από το συζυγικό βιασμό. Μπορεί να είναι ο εξαναγκασμός σε επικίνδυνες ή εξευτελιστικές σεξουαλικές δραστηριότητες και σε δυσάρεστες σκηνοθεσίες, τις περισσότερες φορές όμως πρόκειται απλώς σε εξαναγκασμό μιας μη επιθυμητής σεξουαλικής σχέσης, είτε με την υποβολή είτε με την απειλή. Η σεξουαλική βία μπορεί να είναι η αιτία πολλαπλών τραυματισμών η μετάδοσης σεξουαλικών νοσημάτων. Μια αναγκαστική σεξουαλική σχέση συχνά αποσιωπάται γιατί αποτελεί μέρος του συζυγικού καθήκοντος, το οποίο ακόμη και σήμερα θεωρείται δικαίωμα του άντρα και υποχρέωση της γυναίκας. Η σεξουαλική βία έχει δύο τρόπους εκδήλωσης, μέσω της ταπείνωσης και της

αυταρχικότητας. (Λυκούδης Μ., 2005)

Ως σεξουαλική κακοποίηση ορίζεται η περίπτωση σύμφωνα με την οποία μία γυναίκα υποχρεώνεται, μέσω της άσκησης βίας ή μέσω απειλών και εκφοβισμού από τον σύντροφό της, να προβεί σε σεξουαλική πράξη μαζί του (Barnett & Miller-Perrin, 1997). Ο εξαναγκασμός αυτός ορίζεται ως σεξουαλική κακοποίηση και η γυναίκα η οποία εξαναγκάζεται να έλθει σε ερωτική συνένευση με τον σύντροφό της, θεωρείται ως θύμα σεξουαλικής κακοποίησης (Αδαμάκη, 2001). Δηλαδή, οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη παραβιάζει την ελεύθερη βούληση της συζύγου/συντρόφου απέναντι στον σύζυγο/σύντροφό της και το δικαίωμα της αυτοδιάθεσής της τότε η πράξη αυτή αποτελεί σεξουαλική κακοποίηση (Πενταράκη, 2003).

Μέσα στο γάμο και τη συμβίωση τα όρια ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ανάμεσα στους συζύγους/συντρόφους εμφανίζονται να είναι δυσδιάκριτα. Για το λόγο αυτό μέχρι πριν από μερικά χρόνια ο βιασμός ως πράξη δεν αναγνωρίζονταν νομικά, καθώς θεωρούνταν ότι η ικανοποίηση του συντρόφου/συζύγου από τη σύζυγο/σύντροφο αποτελούσε μέρος του ρόλου της (Παπαδάκη, 2006).

Πριν από το 1970 η έννοια του συζυγικού βιασμού ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτη. Ο νόμος σε καμία χώρα δεν τον αναγνώριζε ως ποινικό αδίκημα, αλλά ακόμα και τα ίδια τα θύματα αδυνατούσαν να κατανοήσουν ότι η σεξουαλική βία και ο εξαναγκασμός που τους ασκούσαν δεν αποτελούσε μέρος των συζυγικών τους καθηκόντων. Μετά από το 1970 κάποια μέλη του Γυναικείου Κινήματος γνωστοποίησαν το πρόβλημα αυτό στο ευρύ κοινό, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση των γυναικών, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας, οι οποίοι/ες αντιλήφθηκαν ότι ο βιασμός δεν αποτελεί έκφραση σεξουαλικότητας, αλλά πρόκειται για εγκληματική πράξη η οποία έχει ως κίνητρο την ανάγκη για έλεγχο, εξευτελισμό και πρόκληση βλάβης (Bergen, 1999; Gelles, 1980).

Ως συζυγικός βιασμός, ορίζεται ο καταναγκασμός για τη συμμετοχή στη σεξουαλική διαδικασία, καθώς και για την υιοθέτηση τρόπων σεξουαλικής συμπεριφοράς, όχι μονό μη αποδεκτών, αλλά και απωθητικών για τη γυναίκα (Σαμαρτζή, 1996). Πρόκειται για κάθε ανεπιθύμητη συνουσία ή διείσδυση που γίνεται με την επιβολή βίας ή απειλής βίας ή όταν η σύζυγος είναι ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν (Bergen, 1996).

Ο συζυγικός/συντροφικός βιασμός δεν σχετίζεται με την εκδήλωση πάθους,

αλλά δύναμης, καθώς συχνά αποτελεί μέρος μίας κακοποιητικής σχέσης. Ο βιαστής σύζυγος/σύντροφος θεωρεί ότι η γυναίκα τού ανήκει και προσπαθεί να την υποβιβάσει και να την εξευτελίσει με αυτόν τον τρόπο (Gelles, 1997).

Στην Ελλάδα η πράξη του συζυγικού/συντροφικού βιασμού αποποινικοποιήθηκε για πρώτη φορά με το νόμο 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 για τον βιασμό και την ασέλγεια «Όποιος με σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγής πράξη ή σε ανοχή της, τιμωρείται με κάθειρξη». Πρόκειται για μια ιδιαίτερη παρέμβαση του νομοθέτη καθώς για πρώτη φορά αναγνωρίζεται ως προστατευόμενο αγαθό η γενετήσια αυτοδιάθεση της γυναίκας. Με το νέο νομό ο βιασμός υφίσταται ανεξαρτήτως συζυγικής ή όχι σχέσης.

2.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Στη διεθνή βιβλιογραφία η ψυχολογική βία αναφέρεται και ως μη σωματική ή ως συναισθηματική βία (Σπανού, 2005). Η ψυχολογική βία εξαιτίας της ιδιότυπης μορφής της είναι πιο δύσκολο να προσδιορισθεί και να μετρηθεί σε σχέση με τις άλλες μορφές ενδοοικογενειακής βίας. Το γεγονός αυτό δεν καθιστά τη συγκεκριμένη μορφή βίας ανώδυνη για το άτομο το οποίο την υφίσταται, αλλά είναι εξίσου σημαντική όσο και οι άλλες μορφές γυναικείας κακοποίησης, γιατί κλονίζει την ψυχολογική ισορροπία και μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στον θάνατο (Mullender, 1996).

Το εύρος των ορίων της ψυχολογικής κακοποίησης είναι αρκετά μεγάλος και κυμαίνεται από την ταπείνωση του θύματος μέχρι και την πρόκληση σοβαρής ψυχολογικής βλάβης. Οι συνηθέστερες συμπεριφορές ψυχολογικής βίας είναι η συναισθηματική πίεση και ο εξαναγκασμός, ο εκφοβισμός, οι συνεχείς φωνές και καυγάδες, η χρήση προσβλητικών εκφράσεων για το θύμα, ο υπερβολικός έλεγχος και ο περιορισμός, η ζήλια. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι. 2003), η ψυχολογική κακοποίηση δεν προϋποθέτει και σωματική κακοποίηση, ενώ η σωματική κακοποίηση προϋποθέτει την ψυχολογική κακοποίηση των γυναικών. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες οι οποίες είναι θύματα ψυχολογικής βίας, δυσκολεύονται να την αναγνωρίσουν ως

κακοποίηση εξαιτίας της ιδιότυπης μορφής της και κατά συνέπεια δεν αντιδρούν ώστε να την σταματήσουν (Loring, 1994).

Σύμφωνα με του Ekksberg και Heise (2005) η ψυχολογική κακοποίηση ορίζεται ως «κάθε πράξη η οποία επιδρά αρνητικά στην αυτοεκτίμηση, στην ταυτότητα ή στην ανάπτυξη του ατόμου που την υφίσταται». Στη ψυχολογική κακοποίηση των γυναικών εντάσσονται και οι ακόλουθες μορφές βίας όπως είναι η λεκτική κακοποίηση, η κοινωνική απομόνωση και η οικονομική αποστέρηση.

2.3.1 Λεκτική Κακοποίηση

Η λεκτική βία έχει κυρίως συμβολικό χαρακτήρα. Αναφέρεται και ως λεκτική επιθετικότητα και ορίζεται ως η συμπεριφορά εκείνη, που σκοπό έχει να προκαλέσει ψυχικό πόνο και να πλήξει το «Εγώ» του θύματος μέσα από τον υποβιβασμό, τον εξευτελισμό και την καταστροφή της αυτοεκτίμησής του. Περιλαμβάνει πράξεις ενεργητικές όπως: χυδαιότητες, υποτιμητικά σχόλια (λεκτική ενεργητική), το χτύπημα μιας πόρτας ή το σπάσιμο ενός αντικειμένου (μη λεκτική-ενεργητική), ή και κακοδιαθεσία (μη λεκτική-παθητική) από την πλευρά του δράστη. Η συγκεκριμένη μορφή βίας περιλαμβάνει όχι μόνο πράξεις ενεργητικές όπως προαναφέρονται αλλά και παθητικές όπως είναι η νεκρική σιγή και το κλίμα τρομοκρατίας που έχει δημιουργήσει ο θύτης στο θύμα . Πολλές φορές περιλαμβάνει απειλές σωματικής βίας και παρουσιάζεται όταν η σύγκρουση του ζευγαριού βγαίνει εκτός ελέγχου. Μερικές φορές η απειλή δεν χρειάζεται καν να είναι λεκτική για να είναι αποτελεσματική. Σε ένα κλίμα τρομοκρατίας που έχει δημιουργηθεί, αρκεί ένα βλέμμα για να συμμορφωθεί το θύμα με τις επιθυμίες του δράστη. Αν και η λεκτική επιθετικότητα θεωρείται μια από τις πιο «ήπιες» μορφές βίας, είναι εξίσου αποτελεσματική στην επιβολή της υποταγής του θύματος απέναντι στο δράστη (Cahn, Liold, 1996).

Πολλές φορές η λεκτική επίθεση δρώντας υπόγεια και εσωτερικά χωρίς να τη διακρίνει η εκρηκτική εξωστρέφεια και η βαρβαρότητα της σωματικής ή σεξουαλικής βίας, πλήττει σε μεγαλύτερο βαθμό το θύμα. Χαρακτηριστικές συμπεριφορές λεκτικής βίας αποτελεί και η πρόκληση αισθημάτων εξάρτησης της

γυναίκας από τον σύντροφό της, ο υποβιβασμός της αυτοεκτίμησής της και των νοητικών της ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια αισθημάτων ανασφάλειας του θύματος (Gelles, 1997).

Ως λεκτική κακοποίηση ορίζεται η βία που ασκείται από τον σύντροφο προς τη σύντροφο και περιλαμβάνει βρισιές, λεκτικό εξευτελισμό σε ιδιωτικό και δημόσιο χώρο, χυδαίες εκφράσεις, απειλές καθώς και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος. Η λεκτική βία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την άσκηση ψυχολογικής βίας καθώς η ψυχολογική βία τις περισσότερες φορές εμπεριέχει την λεκτική βία (ΚΕΘΙ, 2003).

2.3.2 Κοινωνική απομόνωση - καταπίεση

Η χρήση της κοινωνικής καταπίεσης στις κακοποιητικές σχέσεις τις περισσότερες φορές περιλαμβάνει ψυχολογικούς καταναγκασμούς. Οι δράστες επιδιώκουν οι γυναίκες να μην επιλέγουν οι ίδιες τον κοινωνικό τους κύκλο αλλά να τους τον επιλέγουν και να τους τον επιβάλουν οι ίδιοι προκειμένου να τις ελέγχουν. Αρκετές φορές τους απαγορεύουν να συνεισφέρονται με συγκεκριμένα άτομα τα οποία κρίνουν οι δράστες ότι μπορούν να τις επηρεάσουν ωθώντας τις στο να αντιδράσουν και να κινηθούν νομικά εναντίον τους (Walker, 1989).

Είναι συχνό το φαινόμενο οι άνδρες οι οποίοι δρουν κακοποιητικά απέναντι στη σύντροφό τους να επιδιώκουν να την απομονώσουν τόσο από το οικογενειακό της περιβάλλον όσο και από το φιλικό, καθώς ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος να αποκαλυφθεί η παραβατική τους συμπεριφορά και τα συγγενικά μέλη της συντρόφου τους να στραφούν εναντίον τους. Επιπλέον, πολλές γυναίκες επιλέγουν οι ίδιες την απομόνωση και τον κοινωνικό τους αποκλεισμό με σκοπό να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης τα οποία θα υποστούν σε περίπτωση που διατηρήσουν κοινωνική επαφή με κάποιο ή κάποια από τα άτομα τα οποία ο δράστης δεν επιθυμεί. Με τον καιρό μένουν όλο και περισσότερο μόνες με τον κακοποιητή σύντροφό τους και εξαρτώνται εξολοκλήρου από αυτόν (Walker, 1989).

2.3.3 Οικονομική Αποστέρηση

Η οικονομική πίεση είναι μια ιδιαίτερη μορφή ψυχολογικής βίας που εμποδίζει τις γυναίκες να βγουν από την αλλοτριωτική σχέση, γιατί έχουν την ίδια δυσκολία να αφήσουν τον σύντροφό τους όταν βγάζουν έντιμα το ψωμί τους ή ακόμη όταν η υλική εξάρτηση αντιστρέφεται. Ο φόβος των οικονομικών δυσχερειών εμποδίζει τις γυναίκες να εγκαταλείψουν ένα βίαιο σύντροφο. Φοβούνται μη μείνουν χωρίς χρήματα, μήπως δεν βρουν δουλειά ή κατοικία. Η οικονομική πίεση ασκείται διαφορετικά ανάλογα με το περιβάλλον, αλλά σε κάθε περίπτωση πρόκειται για αφαίρεση από την γυναίκα της αυτονομίας της, με σκοπό να οδηγηθεί σε μια κατάσταση όπου αν εκδηλώσει την επιθυμία χωρισμού, να μην έχει το περιθώριο κινήσεων. (Λυκούδης Μ., 2005)

Η οικονομική αποστέρηση είναι μια μορφή ελέγχου, της οποίας η φύση μπορεί να είναι είτε ψυχολογική είτε σωματική. Οι περισσότεροι γνωρίζουν πώς αισθάνεται κανείς όταν δεν μπορεί να αποκτήσει κάτι γιατί δεν έχει τα απαιτούμενα χρήματα. Αυτή η αποστέρηση είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τις γυναίκες που ασχολούνται μόνο με τα οικιακά και δεν έχουν δικά τους έσοδα. Αυτές οι γυναίκες ξέρουν πως τα χρήματα που παίρνουν εξαρτώνται από τα έσοδα των αντρών τους. Ακόμα κι όταν οι γυναίκες έχουν δικά τους έσοδα, τα χρήματά τους δεν ξοδεύονται για τις ίδιες, αλλά για την οικογένειά τους. Συχνά, η χρήση των οικονομικών ως εργαλείου καταπίεσης έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση των βασικών αναγκών. Οι άντρες θυμώνουν με τις γυναίκες τους και αρνούνται να δώσουν χρήματα για το νοίκι ή για φάρμακα. Οι δράστες κάνουν ή προσπαθούν να κάνουν το θύμα οικονομικά εξαρτημένο αναλαμβάνοντας τον έλεγχο όλων των χρημάτων του νοικοκυριού και της προσωπικής περιουσίας του θύματος, απαγορεύοντας στο θύμα να εμπλακεί σε οποιαδήποτε δραστηριότητα εκτός σπιτιού (σπουδές, εργασία), ζητούν λεπτομερή περιγραφή των χρημάτων που ξοδεύτηκαν στο σπίτι και συνήθως κατηγορούν το θύμα για κακή διαχείριση ακόμα κι αν ξόδεψε τα χρήματα για πραγματικά απαραίτητα πράγματα (π.χ. τρόφιμα). Ο φόβος των γυναικών να μην έχουν χρήματα για τις στοιχειώδεις ανάγκες της ζωής προκαλεί αυτό το είδος της ψυχολογικής κακοποίησης. Συχνά, γυναίκες διηγούνται ιστορίες για αποστέρηση των παιδιών τους από ρούχα, ιατρική παρακολούθηση και φαγητό, προκειμένου να ευχαριστήσουν τους δράστες και να αποφύγουν μια κακοποίηση. Η χρήση του χρήματος στις σχέσεις του ζευγαριού μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, που συχνά είναι

καταναγκαστικοί. Η οικονομική αποστέρηση καταλήγει να γίνεται καταναγκαστική τεχνική συνήθως όταν οι γυναίκες προσπαθούν να κατακτήσουν ή να διατηρήσουν την οικονομική τους ελευθερία. Οι οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στις γυναίκες και τους άντρες πρέπει να είναι σχέσεις ισότητας και όχι σχέσεις υπεροχής και ελέγχου. Τα μέλη του ζευγαριού πρέπει να συμβάλουν στις αποφάσεις που έχουν σχέση με την οικονομική διαχείριση (Walker L., 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΘΥΜΑΤΟΣ – ΘΥΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΟ ΘΥΜΑ

3.1 Χαρακτηριστικά θύματος

Σύμφωνα με την Στεφανίδου (2010), οι γυναίκες που υφίστανται καταχρηστική συμπεριφορά χαρακτηρίζονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση, η οποία απορρέει από την αποδοχή των αποδομένων σε αυτές χαρακτηριστικών της ανεπάρκειας και της ανικανότητας. Έχουν υποστεί οι ίδιες κακοποίηση ή έχουν υπάρξει μάρτυρες κακοποίησης της μητέρας τους κατά την παιδική ηλικία, γεγονός που οδηγεί στην αποδοχή του ρόλου του θύματος. Παρουσιάζουν αυξημένο αίσθημα ντροπής, με αποτέλεσμα να αποκρύπτουν τα σωματικά και ψυχολογικά τους τραύματα, να αποκλείονται κοινωνικά και συναισθηματικά. Είναι πλήρως εξαρτημένες από τον σύζυγό/σύντροφό και παρουσιάζονται πρόθυμες να υποστούν οποιαδήποτε προσβολή, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις υπάρχουσες ανάγκες τους. Υπό αυτές τις συνθήκες παρουσιάζουν έλλειψη επικοινωνιακής ικανότητας, ώστε να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους ή να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους. Έχουν εσωτερικεύσει στερεοτυπικούς – πατριαρχικούς ρόλους των δύο φύλων, με συνέπεια να αισθάνονται ενοχές αν προσπαθήσουν να αμφισβητήσουν τις άκαμπτες πατριαρχικές δομές και δεν ανταποκριθούν στις κοινωνικές αναπαραστάσεις. Η κακοποίηση προκαλεί στις γυναίκες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας, φόβο θυμό και απογοήτευση, ενώ αμέσως μετά από την σε βάρος τους πράξη βιώνουν αίσθημα ανικανότητας, που καταγράφεται ως

«επίκτητη αδυναμία», και θυμικές αντιδράσεις που προέρχονται από καταθλιπτικά σύνδρομα. Η επίκτητη αδυναμία εντοπίζεται α) στο αίσθημα κατάθλιψης και αδυναμίας του θύματος, β) στην ανικανότητα επίλυσης των καθημερινών προβλημάτων και γ) στις παθητικές αντιδράσεις του θύματος.

Σύμφωνα με την έρευνα του Κέντρου Ερευνών για θέματα Ισότητας (2003) οι γυναίκες που κακοποιούνται από τους συντρόφους τους διακρίνονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση που έχει δημιουργηθεί από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Επίσης παρουσιάζουν αδυναμία στο να ορίσουν μόνες τους τη ζωή τους και να αναλάβουν πρωτοβουλίες.

Επιπλέον ένας μεγάλος αριθμός γυναικών εκπαιδεύεται από την παιδική τους ηλικία ώστε να ανταποκριθούν στο ρόλο της μητέρας και της συζύγου. Αυτοί οι δύο ρόλοι είναι κυρίαρχοι για τη ζωή τους, καθώς η μητρότητα και ο γάμος αποτελούν αυτοσκοπό και προωθούνται μέσα από τα κοινωνικά στερεότυπα (Foucault, 1992). Στην περίπτωση που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν επαρκώς στις απαιτήσεις των κοινωνικά προσδιορισμένων ρόλων τους, θεωρούν ότι οι ίδιες είναι υπεύθυνες για τη βίαιη συμπεριφορά τους και ότι αυτή είναι η τιμωρία που τους αξίζει (Dobash & Dobash, 1979).

3.2 Τα χαρακτηριστικά του θύτη

Το προφίλ των δραστών, από την άλλη, χαρακτηρίζεται από φόβο ως προς τη συναισθηματική αλληλεγγύη με τη σύντροφό τους, και από το άγχος για την αυτονομία της τελευταίας, την οποία αποκόπτουν από κάθε έξωθεν κοινωνική υποστήριξη και από εναλλακτική σχέση. Η βίαιη συμπεριφορά πυροδοτείται κυρίως από τη ζήλια και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση των ανδρών, οι οποίοι προβαίνουν σε χρήση βίας σε βάρος της αδύναμης γυναίκας προς αναπλήρωση της δικής τους αδυναμίας σε άλλους τομείς της ζωής τους. Η Αρτινοπούλου (2006), υποστηρίζει ότι οι δράστες πιστεύουν πως η βίαιη συμπεριφορά τους είναι αποδεκτή μέσα στο γάμο, με αποτέλεσμα η ενδοοικογενειακή βία να παρουσιάζει υψηλά επίπεδα επιθετικότητας. Μετά πάντως από τις εγκληματικές τους πράξεις οι δράστες ανακτούν την αυτοεκτίμησή τους και την αίσθηση σημαντικότητας που απώλεσαν σε άλλους τομείς της δραστηριότητάς τους (Στεφανίδου Α., 2010).

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Σεφεριάδη Δ. οι θύτες συχνά προέρχονται από οικογένειες όπου η βία ήταν καθημερινό φαινόμενο, έχουν παραστεί μάρτυρες ξυλοδαρμού της μητέρας ή έχουν κακοποιηθεί και οι ίδιοι όταν ήταν παιδιά. Είναι συνήθως ανώριμοι, εξαρτητικοί, με έντονα αισθήματα ανεπάρκειας και χαμηλής αυτοεκτίμησης. Η παρανοϊκότητα και ο σαδισμός, κύρια χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, είναι αυξημένα. Ζηλεύουν παθολογικά, είναι καχύποπτοι, επιθετικοί και επικριτικοί στις πράξεις των άλλων. Μπορούμε να πούμε ότι ασυνείδητα αισθάνονται μια πλευρά του εαυτού τους αδύναμη, αυτό δεν γίνεται ανεκτό από τον ίδιο και προβάλλοντας αυτή την πλευρά στη γυναίκα, της επιτίθενται («δεν είμαι εγώ αδύναμος, είναι αυτή»). Με αυτό τον τρόπο, η επιθετική συμπεριφορά του άντρα έχει σαν στόχο την ταπείνωση και τον εξευτελισμό της γυναίκας και την ενίσχυση της δικής του αυτοεκτίμησης και ταυτότητας.

3.3 Επιπτώσεις κακοποίησης στο θύμα

Όπως εξετάζει ο Walker (1989), τα ευρήματα σχετικών ερευνών διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες-θύματα κακοποίησης περιγράφονται από τον/την σύζυγό τους, ως άτομα εξαρτημένα, με χαμηλή αυτοεκτίμηση. Παρουσιάζουν μια συνεχή αμφιβολία για τις ικανότητές τους στους διάφορους ρόλους (νοικοκυρές, μαγειρίσσες, μητέρες, ερωμένες κτλ.) και για την επάρκεια τους, ενώ υποβαθμίζουν οποιαδήποτε επιτυχία τους. Φαίνεται ότι η συνεχής κριτική που δέχονται από τους άνδρες τους έχει επηρεάσει αρνητικά την κρίση τους. Οι γυναίκες που είναι θύματα κακοποίησης υποφέρουν από μόνιμο στρες, ψυχοσωματικά προβλήματα και κατάθλιψη. Για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους, συχνά καταφεύγουν στη χρήση αλκοόλ ή ψυχοφαρμάκων και εκδηλώνουν αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές.

Σύμφωνα με μια προηγούμενη έρευνα που έκαναν οι Stark, Flitcraft, Frazier (1979), όπως διαπιστώθηκε ότι μια στις τέσσερις κακοποιημένες γυναίκες έχει αποπειραθεί, τουλάχιστον μια φορά να αυτοκτονήσει, μια στις επτά κάνει κατάχρηση αλκοόλ και μια στις δέκα, φαρμάκων και εξαρτησιογόνων ουσιών. Περισσότερες από μια στις τρεις κακοποιημένες γυναίκες παραπέμπονται επειγόντως σε ψυχιατρικές υπηρεσίες και τελικά μια στις επτά εγκλείται σε

κρατικά ψυχιατρεία. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, τα προβλήματα αυτά προκύπτουν μετά το πρώτο περιστατικό εκδήλωσης βίας. Επιπλέον, απομονώνονται αποφεύγοντας τις περισσότερες φορές να αποκαλύψουν το μυστικό της βίαιης συμπεριφοράς των συντρόφων τους, ή και αναγκάζονται σε κοινωνική απομόνωση που επιβάλλει η αυταρχική και ζηλότυπη φύση των ανδρών τους.

Επίσης, οι γυναίκες-θύματα κακοποίησης είναι πιθανόν να υπήρξαν θύματα παιδικής κακοποίησης ή μάρτυρες κακοποίησης της μητέρας τους από τον πατέρα κατά την παιδική τους ηλικία, γεγονός που μπορεί να αυξήσει την ανοχή τους απέναντι στη βία των συζύγων/συντρόφων τους.

Σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα, η πλειοψηφία των κακοποιημένων γυναικών, ή /και σύντροφοί τους προέρχονται από βίαιες οικογένειες. Πιο συγκεκριμένα, οι γυναίκες που μεγάλωσαν σε οικογένειες όπου ένας από τους δύο γονείς ασκούσε σωματική βία στον άλλον (ιδιαίτερα αν ο δράστης της καταχρηστικής συμπεριφοράς ήταν ο πατέρας), αναφέρουν σε τριπλάσιο βαθμό ότι κακοποιούνται από τον σύντροφο τους, από ότι οι γυναίκες που προέρχονται από μη βίαιες οικογένειες.

Η αξιοποίηση αυτού του στοιχείου στην ερμηνεία της κακοποίησης χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Παλιές αντιλήψεις για τον μαζοχισμό και πρόσφατες μελέτες για την εξάρτηση από το ψυχικό τραύμα τονίζουν ότι η γυναίκα-θύμα επιδιώκει να παίρνει ικανοποίηση από την επανάληψη του τραύματος. Αυτό όμως σπάνια αληθεύει. Ιδιαίτερα οι γυναίκες που υπήρξαν θύματα κακοποίησης και σεξουαλικής βίας κατά τη παιδική και εφηβική τους ηλικία, αναζητούν απελπισμένα τρυφερότητα και φροντίδα. Η τάση τους να υποβαθμίζουν τον εαυτό τους και να εξιδανικεύουν εκείνους με τους οποίους συνδέονται, μειώνουν περισσότερο την κριτική τους ικανότητα. Συμμορφώνονται με τις επιθυμίες των άλλων και αυτόματα, σχεδόν ασυνείδητα, υπακούουν σε αυτούς. Συνεπώς, γίνονται ευάλωτες σε οποιονδήποτε έχει σχέση εξουσίας και είναι πιθανό να επαναθυματοποιηθούν (Herman,1996)

Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στις επιπτώσεις του μετατραυματικού στρες και του ψυχικού τραύματος στην ψυχοσωματική κατάσταση του θύματος, καθώς και στη θεωρία της «επίκτητης αδυναμίας» και του «συνδρόμου της κακοποιημένης

γυναίκας» που αφορούν την άγνωστη πραγματικότητα της κακοποιημένης γυναίκας. Σε αρκετές δικαστικές υποθέσεις των Η.Π.Α. που αφορούσαν συζυγοκτονίες με δράστριες τις γυναίκες, το «Σύνδρομο Κακοποιημένης Γυναίκας», έχει χρησιμοποιηθεί ως στοιχείο υπεράσπισης: Οι κακοποιημένες γυναίκες ωθούμενες από συναισθήματα υπέρμετρου φόβου, αλλά και οργής από τον εξευτελισμό τους για μεγάλο χρονικό διάστημα από το βασανιστή-σύντροφο (συσσωρευμένη κακοποίηση), μπορεί να υπερβούν τους κοινωνικούς κανόνες και κάτω από την ισχυρή πίεση του ενστίκτου της αυτοσυντήρησης να οδηγηθούν σε εγκληματική επίθεση εναντίον του κακοποιού τους (Walker 1997, σελ.17,232-233).

3.3.1 Το ψυχολογικό τραύμα των κακοποιημένων γυναικών

Σύμφωνα με τους Sonkin, Delmartin, Walker (1985), η αίσθηση της απώλειας του ελέγχου, η οποία υπάρχει στις σχέσεις κακοποίησης, είναι ένας σημαντικός παράγοντας πρόκλησης ψυχικού τραύματος στη γυναίκα-θύμα κακοποίησης. Η έλλειψη του ελέγχου και η επιβαλλόμενη αδυναμία αυτοπροστασίας, αυξάνει το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας που αισθάνεται η κακοποιημένη γυναίκα. Το γεγονός ότι ζει με ένα σύζυγο/σύντροφο, ο οποίος μπορεί αιφνίδια να εκδηλώσει εναντίον της καταχρηστική συμπεριφορά, προκαλώντας της ψυχικό ή/και σωματικό τραυματισμό, την κρατά δέσμια σε μια μη-ισορροπημένη κατάσταση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κακοποιημένες γυναίκες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα και στον εργασιακό τους χώρο, εξ' αιτίας της κακοποίησης τους. Η υπερασχόληση με τα προσωπικά τους προβλήματα, η αδυναμία συγκέντρωσης στο αντικείμενο εργασίας, η αδυναμία συνεργασίας και η μειωμένη ενεργητικότητα είναι μερικές από τις συνέπειες της κακοποίησης που εκδηλώνονται άμεσα στο εργασιακό περιβάλλον των κακοποιημένων γυναικών. Οι γυναίκες θύματα ζουν και λειτουργούν υπό την πίεση διαρκούς άγχους και φόβου ότι ο σύντροφός τους θα τις απειλήσει στον εργασιακό τους χώρο, θα ενοχλήσει ή θα πάρει τα παιδιά μακριά τους τις ώρες που απουσιάζουν στην εργασία τους. Αυτός ο διαρκής φόβος, ο ψυχικός πόνος και η κατάθλιψη μπορεί να τους στοιχήσει την εργασία τους. Η συμπεριφορά της προσαρμόζεται ώστε να είναι σε θέση να ισορροπεί σε ένα

ασταθές περιβάλλον. Βιώνει έντονα συναισθήματα απογοήτευσης και προδοσίας, καθώς αισθάνεται ότι παραβιάστηκε η εμπιστοσύνη και ακυρώθηκε η αγάπη που έδωσε στο σύζυγό/σύντροφό της (Walker,1989).

Τις περισσότερες φορές το θύμα εμφανίζεται ως συνένοχο ή ακόμη και υπεύθυνο για τη συμπεριφορά του δράστη αυτή η κατηγορία παραλύει το θύμα και το εμποδίζει να προστατευτεί. Το θύμα κυριευμένο από αμφιβολίες και ενοχές, δεν είναι σε θέση να αντιδράσει. Η διαδικασία αυτή καθαυτή είναι εφικτή μόνο λόγω της υπερβολικής ανοχής του. Η συνειδητοποίηση του χειρισμού του θύματος από τον δράστη, βάζει το πρώτο σε μια κατάσταση τρομερού άγχους, από την οποία δεν μπορεί να απαλλαγεί. Εκτός από θυμό τα θύματα αισθάνονται ντροπή: ντροπή γιατί δεν τα αγαπάνε, ντροπή γιατί δέχτηκαν εξευτελισμούς, ντροπή γιατί τους υπέστησαν (Hirigoyen, 2000, σελ.32).

Η αδυναμία της κακοποιημένης γυναίκας να προβλέψει αν με τη συμπεριφορά της θα καταφέρει να προστατευθεί και να αποφύγει τη βία και καταχρηστική συμπεριφορά του δράστη εναντίον της, της δημιουργεί την αίσθηση ότι έχει χάσει τον έλεγχο της ζωής της και την οδηγεί συχνά στην παθητικότητα. Αυτή η έλλειψη βεβαιότητας και η εξάρτηση της από το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς της, καλείται από τους κοινωνικούς επιστήμονες «επίκτητη αδυναμία». Η «επίκτητη αδυναμία» αναφέρεται στην αδυναμία των θυμάτων να προβλέψουν τη θετική ή αρνητική επίδραση που θα έχει η συμπεριφορά τους στην «αναχαίτιση» της βίας του δράστη. Η συμπεριφορά της κακοποιημένης γυναίκας περιχαρακώνεται σε συμπεριφορές οι οποίες ήταν στο παρελθόν αποτελεσματικές και η ίδια δεν επιχειρεί διαφοροποιήσεις αβέβαιου αποτελέσματος (Solkin, Delmartin,Walker,1985, σελ.158-161).

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός κοινών συναισθημάτων και συμπεριφορικών γνωρισμάτων του «Συνδρόμου Κακοποιημένης Γυναίκας». Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται, το άγχος, ο φόβος, η κατάθλιψη, το σοκ, ο θυμός, η ενοχή, ο εξευτελισμός, η σύγχυση σκέψης, οι φορτικές αναμνήσεις, η μη-ελεγχόμενη αναβίωση των τραυματικών γεγονότων, η σκληρότητα, η καχυποψία, η έλλειψη εμπιστοσύνης, και ο τρόμος μπροστά στην πιθανότητα βίαιης επίθεσης (Houskamp,1991, σελ.367-375).

Οι επιπτώσεις της βίας στις κακοποιημένες, αγγίζουν όλα τα πεδία της ζωής τους και διαταράσσουν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις ποικιλοτρόπως: φυσική και

συναισθηματική απομάκρυνση – απομόνωση, κακή ποιότητα σχέσεων με φίλους και μέλη της οικογένειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

4.1 Πρόληψη του φαινομένου της κακοποίησης

Ένα τόσο δύσκολο και πολυδιάστατο πρόβλημα θα ήταν καλό να προλαμβάνεται πριν καν εκδηλωθεί. Αυτό, όμως, αποτελεί μία ουτοπική σκέψη καθώς το ίδιο το πρόβλημα αντιμετωπίζεται σαν ταμπού από την κοινωνία. Όπως έχει προαναφερθεί, δεν υπάρχει μέχρι σήμερα σαφής εικόνα της έκτασης του προβλήματος, ούτε έχει γίνει δυνατή η μελέτη και ανάλυσή του. Τα αίτια δεν είναι ξεκάθαρα και μόνο θεωρίες έχουν υποθεί για τις ρίζες του. Ένα πράγμα είναι βέβαιο όμως· η αναγκαιότητα για τα όποια μέτρα καταπολέμησης μπορούν να παρθούν. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σε 12 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1999 (Kotarakos, 1999):

- 95% των ερωτηθέντων επιθυμούν καταδίκη των δραστών από ποινικό δικαστήριο.

- 91% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι οι νέοι πρέπει να εκπαιδεύονται σχετικά με τον αμοιβαίο σεβασμό.
- 91% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι οι υφιστάμενοι νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται πιο σωστά.
- 86% των ερωτηθέντων υποστηρίζουν την διανομή περισσότερων ενημερωτικών φυλλαδίων.
- 84% των ερωτηθέντων επιθυμούν περισσότερες εκστρατείες για την ενημέρωση του κοινού.

Έτσι, λοιπόν, η κοινωνία εφαρμόζει πολλά εναλλακτικά μέτρα προκειμένου να προστατεύσει τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο, αλλά και να ενημερώσει τους πολίτες. Βασικό μέλημα και επιδίωξη των στρατηγικών πρόληψης της βίας είναι η διάσπαση του κύκλου θύμα – θύτης – θύμα μέσω, έγκαιρου και σωστού εντοπισμού. Το ιατρικό προσωπικό σε συνεργασία με διάφορους ειδικούς που εμπλέκονται στον τομέα για την πρόληψη της βίας παρέχουν στα άτομα την βοήθεια και το υποστηρικτικό δίκτυο που χρειάζονται σε περίπτωση που πέσουν θύματα βίας, αλλά και τα ενημερώνουν έτσι ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν βίαιες συμπεριφορές. Το σχολικό πλαίσιο και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι φορείς που παρέχουν τόσο στα παιδιά όσο στους ενήλικες σωστή και ευρεία πληροφόρηση για τα δικαιώματα τους δημιουργώντας δίκτυα οικογενειών και κέντρων συμπαράστασης των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο. Για την μείωση του φαινομένου της βίας στην οικογένεια υπάρχουν τρία διακριτά στάδια πρόληψης (Αγάθωνος, 1998).

Τα στάδια της πρόληψης:

Πρωτογενής πρόληψη

Η πρωτογενής πρόληψη θα πρέπει να έχει σαν στόχο τη συνεχή ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού η οποία θα στοχεύει στην αλλαγή των κοινωνικών αξιών, δομών και θεσμών που προωθούν διαφορές και στερεότυπα ανάμεσα στα δυο φύλα και στηρίζουν τις κοινωνικές ανισότητες. Υπάρχει ανάγκη για σωστή πληροφόρηση η οποία θα επηρεάσει θετικά τη στάση της κοινωνίας απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες και γενικότερα σε όλες τις γυναίκες.

Κατά την Lenore Walker (1989) η πρωτογενής πρόληψη θα πρέπει να έχει σαν στόχο:

- Να μειωθεί ο στερεότυπος διαχωρισμός των δυο φύλων. Θα πρέπει λοιπόν, τα βιβλία, η τηλεόραση (διαφημίσεις, ταινίες κ.α.)και γενικότερα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, να αντανakλούν την ισότητα των δυο φύλων και να μην υποβαθμίζουν τη γυναίκα.
- Να μειωθεί η βία στην κοινωνία μας. Η τηλεόραση καθώς και η βιομηχανία του κινηματογράφου, πρέπει να πεισθούν και να ελαττώσουν τις σκηνές βίας στα προγράμματα τους.
- Να μειωθεί η σκληρότητα στην πειθάρχηση των παιδιών. Οι γονείς θα πρέπει να μάθουν να χρησιμοποιούν θετικά κίνητρα και όχι σωματικές τιμωρίες για τη σωστή και υγιή ανατροφή των παιδιών τους.
- Να κατανοηθεί η διαδικασία που μετατρέπει την κακοποιημένη σε θύμα. Η κοινωνία θα πρέπει να μάθει τις μορφές και τον κύκλο κακοποίησης.

Επομένως, η πρωτογενής πρόληψη στοχεύει στην βελτίωση των κοινωνικό-οικονομικών συνθηκών της οικογένειας στην οποία εντοπίζεται βία, ευρεία εκπαίδευση και διαφώτιση στα άτομα που ασκούν βία, αλλά και στα άτομα που γίνονται θύματα. Μέσω της διαφώτισης γίνεται προσπάθεια αλλαγής της στάσης των γονέων σε θέματα ανατροφής παιδιών, κυρίως στη χρήση σωματικής τιμωρίας. Εφαρμόζονται προγράμματα οικογενειακού προγραμματισμού ειδικά για έγκυες μητέρες, έτσι ώστε να έχουν καλές συνθήκες τοκετού και συστηματική παρακολούθηση των νεογνών. Επίσης εφαρμόζονται προγράμματα κοινωνικής ευαισθητοποίησης για τροποποίηση στάσεων και αντιλήψεων που ενθαρρύνουν την πρόκληση κακοποίησης. Τέλος στην πρωτογενή πρόληψη γίνεται εντοπισμός γονέων και οικογενειών «υψηλού κινδύνου» για άσκηση βίας και γίνεται παραπομπή σε προγράμματα ψυχολογικής στήριξης και ανάπτυξης γονεϊκών ικανοτήτων (Αρτινοπούλου Β.,Μαγγανάς, Α, 1996).

Δευτερογενής πρόληψη

Η δευτερογενής πρόληψη, όπως και η πρωτογενής, έχει σαν στόχο την έγκαιρη εντόπιση οικογενειών και ποιο συγκεκριμένα ζευγαριών που χαρακτηρίζονται ως ευάλωτα για την ανάπτυξη συμπεριφορών «υψηλού

κίνδυνου», όσον αφορά τις οικογένειες και συζυγικές σχέσεις (Παπαϊωάννου, 2008). Σ' αυτό το επίπεδο περιλαμβάνονται κάποιες περιορισμένες παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στο να κατανοήσει η κάθε γυναίκα, και ειδικά η κακοποιημένη, ότι αυτό που της συμβαίνει (οποιαδήποτε μορφή κακοποίησης) δεν είναι φυσιολογικό καθώς και ότι δεν της αξίζει μια τέτοια συμπεριφορά. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσει αυτό η γυναίκα (κακοποιημένη ή μη), τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η πρόληψη, αυτού του είδους (Walker, 1989).

Τριτογενής πρόληψη

Η τριτογενής πρόληψη θα πρέπει να έχει σαν στόχο τη θεραπευτική αντιμετώπιση των κακοποιημένων γυναικών, των παιδιών τους (αν υπάρχουν) και γενικότερα των ζευγαριών. Επίσης, θα στοχεύει στη διακοπή του κύκλου βίας (Παπαϊωάννου, 2008).

Κατά την Walker (1989) αυτού του είδους η πρόληψη περιλαμβάνει τη δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος για την κακοποιημένη γυναίκα τοποείο θα τη στηρίζει ολικά μέχρι να καταφέρει να στηριχθεί στα πόδια της και να μπορέσει να αποφασίσει μόνη της τι είναι καλύτερο για τη ζωή της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τα παρακάτω:

- Άμεση νοσηλεία.
- Ψυχολογική υποστήριξη.
- Ειδικά καταφύγια, ξενώνες.
- Δημιουργία ειδικά στελεχωμένων υπηρεσιών στις οποίες θα μπορούν να απευθυνθούν οι κακοποιημένες γυναίκες.

Εφόσον η τριτογενής πρόληψη έχει σαν αντικείμενο της τα άτομα εκείνα τα οποία έχουν ήδη κακοποιηθεί, βασικός στόχος της είναι η αποτροπή της εκ νέου κακοποίησης των μελών της οικογένειας . Η πρόληψη αυτή εκτιμά την οικογενειακή κατάσταση μέσω διεπιστημονικών ομάδων, απομακρύνει τα παιδιά από το σπίτι, τουλάχιστον στην αρχική φάση αποκάλυψης, παρέχει θεραπεία και υποστήριξη στους γονείς. Αναλαμβάνει επίσης την θεραπεία του παιδιού όπου υπάρχουν ενδείξεις και να είναι αναγκαίο, αφαίρεση έστω και προσωρινά την επιμέλεια από τους γονείς (Αγάθωνος, 1999).

Η κοινωνία, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, για να προλάβουν κρούσματα βίας στην οικογένεια, εφαρμόζουν διάφορα προγράμματα πρόληψης. Οι Randall και Kathleen προτείνουν το πρόγραμμα πρόληψης “Violence Prevention and Media Survey” μέσω του οποίου γίνεται εκστρατεία ενημέρωσης κατά της βίας με διαφημιστικά και τηλεοπτικά έντυπα κοινωνικού ενδιαφέροντος καθώς και με ραδιοφωνικά σποτ, με ανάρτηση διαφημιστικών εντύπων σε κομβικά σημεία και εικονικά συνθήματα παρουσίασης των ατομικών διαφορών, επίλυσης των συγκρούσεων και θέματα κατά του εκφοβισμού (π.χ. “Κρατήστε τη βία εκτός”). Επίσης ενθαρρύνονται τα άτομα για την ικανότητά τους να διαχειρίζονται καταστάσεις σχετικές με βία και βίαιη συμπεριφορά μέσω προγραμμάτων. Τα άτομα που θεωρούνται πιθανοί αίτιοι βίας ελέγχονται μέσω ερωτηματολογίων (π.χ. «όταν θυμώνω ρίχνω αντικείμενα ή προσπαθώ να βλάψω σωματικά τους γύρω μου»), ή μέσω παρατήρησης κατά την οποία παρακολουθείται η επιθετική έκφραση θυμού και η λεκτική επίθεση του θύτη, η φυσική επιθετικότητα ενάντια σε αντικείμενα και η σωματική επιθετικότητα εις βάρος άλλων ατόμων. Επίσης γίνεται έλεγχος για λεκτική και φυσική θυματοποίηση (π.χ. τηλεφωνική απειλή ή σωματική σύγκρουση) και κατά το πόσο το άτομο νιώθει ασφαλές στο περιβάλλον που ζει. Στο σχολικό πλαίσιο, το παραπάνω πρόγραμμα προτείνει δραστηριότητες επίδειξης δεξιοτήτων αποφυγής της σύγκρουσης, ανταπόκριση σε εκφοβιστική συμπεριφορά, εκπαίδευση ατόμων σε προγράμματα πρόληψης κατά της βίας, και διαχείρισης θυμού έτσι ώστε να επιλύονται οι συγκρούσεις. Τέλος, παρουσιάζεται στα άτομα η παθολογική και φυσιολογική κατάσταση στα πλαίσια της κοινότητας και του σχολείου (Randall, Swaim & Kathleen, 2008).

Η Klostermann και οι συνεργάτες της, στο πρόγραμμα παρέμβασης που προτείνουν για την αντιμετώπιση της βίας όταν τα άτομα κάνουν χρήση αλκοόλ και εξαρτησιογόνων ουσιών, φαίνεται να μη διαφέρουν από τα παρεμβατικά προγράμματα ατόμων που ασκούν βία παρόλο που δεν κάνουν χρήση ουσιών. Επιπλέον, στα προγράμματα αυτά, τα άτομα λαμβάνουν μέρος και σε προγράμματα απεξάρτησης (Klostermann, 2010).

Τέλος, για να έχουμε επιτυχημένη πρόληψη και στα τρία επίπεδα θα πρέπει, να υπάρξει -ειδικά μέσω της πρωτογενούς πρόληψης- αλλαγή στις στάσεις του κοινού, καταπολέμηση των προκαταλήψεων και γενικά των στάσεων και των αξιών της κοινωνίας μας. Μέσω αυτής της αλλαγής οι κακοποιημένες γυναίκες θα

μπορέσουν να ενταχθούν στην κοινωνία, χωρίς να υπάρξει προκατάληψη προς αυτές, και να ζήσουν μια ζωή όπου θα αντιμετωπίζονται με σεβασμό και αξιοπρέπεια.

4.2 Αντιμετώπιση του φαινομένου της κακοποίησης

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας έχουν δημιουργηθεί διάφορα θεραπευτικά προγράμματα που σκοπό έχουν να βοηθήσουν τα θύματα να απαλλαγούν από τη νοσηρή συμπεριφορά των θυτών, αλλά ταυτόχρονα να βοηθήσουν και τους θύτες να αναγνωρίσουν τον λανθασμένο τρόπο που αντιμετωπίζουν τα άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Για να είναι αποτελεσματικά τα θεραπευτικά προγράμματα απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συνέπεια στις απαιτήσεις τις θεραπείας.

Παρεμβατικό πρόγραμμα για βία από τους συζύγους

Ένα πρόγραμμα παρέμβασης είναι το «The Domestic Violence Home Visit Intervention (DVHVI)». Το πρόγραμμα αυτό βασίζεται στην κατ' οίκον επίσκεψη αστυνομίας η οποία εντοπίζει οικογένειες όπου γίνεται αναφορά βίας ενός από τους συζύγους. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται το συνήθως πέντε με επτά μέρες μετά το βίαιο συμβάν. Η αστυνομία επισκέπτεται την οικογένεια συνήθως τις πρώτες πρωινές ώρες που είναι πιο πιθανό να παραβρίσκονται τα άτομα στο σπίτι. Οι αστυνομικοί συμμετέχουν σε επισκέψεις παρακολούθησης που αφορούν την ασφάλεια του θύματος την εφαρμογή δικαστικών αποφάσεων, την πρόσβαση σε πληροφορίες, την παροχή ψυχολογικής εξέτασης και θεραπευτικής ψυχολογικής υποστήριξης. Το DVHVI βασίζεται στην παροχή συγκεκριμένων πληροφοριών για διασφάλιση της προσωπικότητας του θύματος, και στην υπόθεση ότι η προσωπική επαφή μεταξύ αστυνομικών και των θυμάτων βίας αυξάνει την άμεση ασφάλεια τόσο για τα ίδια τα θύματα όσο και για τα παιδιά τους. Παρέχεται μεγαλύτερη σύνδεση με άλλες υποστηρικτικές και θεραπευτικές υπηρεσίες που διευκολύνουν τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των γυναικών και των παιδιών (Moynihan, 2010).

Το πρόγραμμα
«Domestic Violence Prevention Enhancements and Leadership Through Alliances (Delt

a)» είναι και αυτό ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια της πολιτείας για την μείωση της ενδοοικογενειακής βίας γιατί προστατεύει τα θύματα και τιμωρεί τους παραβάτες. Η παρέμβαση της ποινικής δικαιοσύνης ήταν και συνεχίζει να είναι σημαντική στη μείωση του φαινομένου αυτού. Επίσης, στη μείωση της ενδοοικογενειακής βίας σημαντικό ρόλο παίζει η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης μεταξύ των φτωχών και η ενίσχυση κοινοτικών προτύπων κατά της βίας. Το πρόγραμμα αυτό σκοπό έχει να παρεμποδίσει συμπεριφορές που συνδέονται με διάπραξη ενδοοικογενειακής βίας. Προωθεί προστατευτικούς παράγοντες που μειώνουν την πιθανότητα βίας στην οικογένεια και εφαρμόζει υποστηρικτικές στρατηγικές πρόληψης (Peterson, 2008).

Μια άλλη προσέγγιση είναι το πρόγραμμα «Duluth» το οποίο είναι ψυχοεκπαιδευτικό. Υποστηρίζεται από αξίες και αρχές της ενδοοικογενειακής βίας ως αποτέλεσμα ανισορροπιών ισχύος μεταξύ των φύλων. Το θεραπευτικό πρόγραμμα αυτό, σκοπό έχει την αύξηση της ευαισθητοποίησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα θύματα βίας. Απομακρύνει την επίπληξη του θύματος και αποδίδει την ευθύνη στους παραβάτες. Δίνει την ευκαιρία σε κακοποιημένες γυναίκες που γίνονται θύματα ξυλοδαμού να συμμετέχουν στις δικαστικές διαδικασίες. Προσφέρει ευκαιρίες βελτίωσης της συμπεριφοράς των παραβατών μέσω εκπαιδευτικών ομάδων και διοργανώνει συζητήσεις μεταξύ του εγκληματία και της δικαιοσύνης. Εκτός από τα θύματα χρήζουν βοήθειας και οι θύτες που συνήθως η πλειοψηφία στιγματίζει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό. Όμως οι κοινωνικοί φορείς έχουν δημιουργήσει προγράμματα θεραπείας και για αυτή την ομάδα ατόμων (Moynihan, 2010).

Παρεμβατικό πρόγραμμα για σεξουαλική βία

Η θεραπευτική παρέμβαση στην ενδοοικογενειακή σεξουαλική παραβίαση είναι ιδιαίτερα δυσχερής γιατί ο βαθμός ορατότητας του προβλήματος και η κοινωνική ενοχή που το περιβάλλει λειτουργούν ανασταλτικά στην υλοποίηση ενός θεραπευτικού προγράμματος. Η σεξουαλική κακοποίηση στα πλαίσια της οικογένειας αποτελεί «το καλύτερα κρυμμένο μυστικό» τόσο από τα ίδια τα μέλη της οικογένειας, όσο και από την ευρύτερη κοινότητα. Διαφοροποιείται από άλλες μορφές επιθετικότητας καθώς περικλείει την εξαπάτηση του θύματος και την κατάχρηση της εμπιστοσύνης του με στόχο την σεξουαλική ικανοποίηση ή την

επιβεβαίωση της κυριαρχίας και των αισθημάτων κτητικότητας του άνδρα προς τη γυναίκα. Ο έγκαιρος εντοπισμός της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης, συνιστά μία ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση (Αγάθωνος, 1998). Η σεξουαλική βία μπορεί να προληφθεί στο βαθμό όπου υπάρχει ανταπόκριση της ποινικής δικαιοσύνης στους δράστες. Το πρόγραμμα «The Bringing in the Bystander» είναι μια σειρά πρωτογενών προγραμμάτων πρόληψης της βίας, που εστιάζουν στην κοινωνική αποδοχή και στην παροχή βοήθειας των μελών που κακοποιούνται σεξουαλικά. Προλαμβάνει και καταρτίζει τα άτομα που παρουσιάζουν αντικοινωνική συμπεριφορά, με την πρόθεση της αποτροπής συμπεριφορών που δεν είναι κοινωνικά αποδεκτές. Η προσφυγή στο πρόγραμμα αυτό είναι αποτελεσματική στην αύξηση των γνώσεων για μείωση βίαιης συμπεριφοράς και στη συμμετοχή περισσότερων ατόμων στο πρόγραμμα (Moynihan, 2010).

Προγράμματα παρέμβασης για θύτες

Το πρόγραμμα «Project Safe Care» μία κατ' οίκον θεραπευτική παρέμβαση δίνει έμφαση στο κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο εντοπίζονται θύματα κακοποίησης. Το πρόγραμμα στοχεύει στην παροχή φυσικού περιβάλλοντος σε οικογένειες με χαμηλό εισόδημα, μονογονεϊκές οικογένειες με παιδιά νεογέννητα έως πέντε ετών, παρέχει ασφαλή φροντίδα και άμεση εκπαίδευση δεξιοτήτων στους γονείς για τη διαχείριση συμπεριφοράς του παιδιού με προγραμματισμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Σε θέματα ασφάλειας στο σπίτι παρέχει διδασκαλία δεξιοτήτων για παιδική φροντίδα, και δεξιότητες που αφορούν την υγεία του παιδιού και τέλος προλαμβάνει πιθανή κακοποίηση των παιδιών. Το πρόγραμμα παρέχει τόσο στο γονέα όσο και στο παιδί υπηρεσίες νοσηλευτικού προσωπικού με επίκεντρο τη βελτίωση των γονικών δεξιοτήτων. Οι οικογένειες λαμβάνουν κατ' οίκον επισκέψεις για δεκαέξι εβδομάδες.

Μια δεύτερη θεραπευτική προσέγγιση, η «Parent-Child Attunement Therapy (PCAT)», είναι η θεραπεία συνδυασμού γονέων με ιστορικό κακοποίησης μαζί με γονείς που δεν έχουν ιστορικό κακοποίησης. Σκοπός της θεραπείας αυτής είναι η αύξηση των επιπέδων κοινωνικής υποστήριξης των κακοποιημένων ατόμων από τα μηκακοποιημένα άτομα. Μια θεραπευτική προσέγγιση μπορεί να πραγματοποιηθεί και μέσα από την προβολή βίντεο (Peterson, 2008).

Οι διάφορες προσεγγίσεις έχουν σκοπό τους να μειώσουν όσον το δυνατό περισσότερο τα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και να ενημερώσουν τα άτομα να αποφεύγουν να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν τέτοιες παθολογικές καταστάσεις. Η συστημική θεραπεία συμβάλει σε αυτό, παρουσιάζοντας στα μέλη μιας οικογένειας στην οποία ασκείται βία τους συνδέσμους που πρέπει να την κρατούν ενωμένη. Επίσης, η συστημική θεραπεία παρεμβαίνει αποτελεσματικά σε ένα μεγάλο ποσοστό στη κακοποίηση και παραμέληση παιδιών.

Πολυσυστημική θεραπεία

Η εκπαίδευση γονέων σε οικογένειες που έχουν υποστεί σωματική κακοποίηση ή παραμέληση σκοπό έχουν την ένωση των μελών της οικογένειας μεταξύ τους και με το ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό τους δίκτυο. Η γνωστική συμπεριφοριστική θεραπεία προτείνει ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων και δεξιοτήτων διαχείρισης των συγκρουσιακών επεισοδίων. Η θεραπεία αλληλεπίδρασης των ατόμων εντός της οικογένειας στοχεύει στην ενίσχυση των δεσμών τόσο των γονέων μεταξύ τους, όσο και του γονέα με το παιδί του.

4.3 Δίκτυα Φροντίδας

Η έννοια, η φύση και η έκταση της κοινωνικής φροντίδας δεν είναι καθόλου εύκολο να καθοριστούν. Γίνεται πάντως δεκτό ότι αφορά όλες τις μορφές φροντίδας, εκτός της καθαρά ιατρικής και των χρηματικών παροχών, και ότι αποτελεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων όπου καταναλώνονται υλικοί και ανθρωπίνι πόροι, με στόχο την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών. Είτε παρέχεται από οργανωμένους φορείς, με τη μορφή εξαρτημένης εργασίας, είτε στα πλαίσια προσωπικών σχέσεων, δεν παύει να απαιτεί σημαντική σωματική και ψυχική επένδυση, η οποία κάτω από δυσμενείς συνθήκες γίνεται δυσβάστακτη.

Αποτελεί κοινή παραδοχή στο χώρο της Πρόνοιας (Wallance, 2002) ότι ένα μεγάλο μέρος της φροντίδας ασκείται έξω από τα πλαίσια των επίσημων και κρατικών υπηρεσιών, είτε γιατί οι υπάρχουσες προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες

δεν επαρκούν, είτε γιατί αυτό είναι κοινωνική επιταγή και προτίμηση των ίδιων των ενδιαφερομένων. Η ανάπτυξη στενής συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς επίσημης και ανεπίσημης φροντίδας είναι ένα κύριο μέλημα της οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών αυτού του τύπου.

Ο Σύγχρονος Προνοιακός Πλουραλισμός, λοιπόν, χαρακτηρίζεται από έντονο ενδιαφέρον για την άτυπη πλευρά της φροντίδας, ιδιαίτερα στα πλαίσια της τοπικής κοινότητας, την αναβίωση ή ενδυνάμωση της εθελοντικής προσφοράς των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών πρωτοβουλιών, και την καλλιέργεια μορφών αυτοβοήθειας, αλληλεγγύης και συνοχής μέσα στον κοινωνικό ιστό (Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005).

4.3.1 Κρατικοί επίσημοι φορείς

Στα επίσημα δίκτυα φροντίδας περιλαμβάνεται ο δημόσιος τομέας, δηλαδή οι κρατικές υπηρεσίες, ιδίως εκείνες του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας, τόσο σε Κεντρικό όσο και σε Περιφερειακό και Νομαρχιακό επίπεδο. Ακόμη, στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι κοινωνικές υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και φορείς του πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των προνοιακών φορέων του δημοσίου είναι ότι αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα με νομική υπόσταση. Έχουν συνεπώς νομική υποχρέωση να παρέχουν τις προβλεπόμενες προνοιακές υπηρεσίες στους πολίτες κατά κανόνα δωρεάν, αφού τα έσοδά τους προέρχονται από τη φορολογία.

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι αρμόδια για την προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς- πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Η Γ.Γ.Ι. για την πληρέστερη ενημέρωση του κοινού θεωρεί αναγκαίο το καταμερισμό των υπηρεσιών που παρέχονται από τα τμήματα και τις μονάδες της Γ.Γ.Ι στα οποία μπορούν να απευθυνθούν οι πολίτες (<http://www.isotita.gr/>).

Γραφείο Πληροφόρησης Κοινού

Είναι αρμόδιο για τη παροχή πληροφοριών και ενημερωτικού υλικού στο κοινό για τα θέματα που έχουν σχέση με την ισότητα των δύο φύλων και τις δραστηριότητες της Γ.Γ.Ι.

Νομικό Τμήμα

Παρέχει νομική και συμβουλευτική πληροφόρηση για την νομοθεσία που αφορά την ισότητα των δύο φύλων και την εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, επεξεργάζεται και τεκμηριώνει εισηγήσεις της Γ.Γ.Ι που έχουν στόχο την προώθηση νομοθετικών μέτρων για την πραγματοποίηση της ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς έκφρασης της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Τμήμα Εκδόσεων και Εκδηλώσεων

Εκδίδει και διαθέτει στο κοινό έντυπο υλικό όπως εκθέσεις, ανακοινώσεις συνεδρίων, απολογισμούς, δελτία, περιοδικά και άλλα, σχετικά με τις δράσεις για την ισότητα.

Τμήμα Διεθνών Σχέσεων

Αναπτύσσει και διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς όπως τον Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον Ο.Ο.Σ.Α., και ειδικότερα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμμετέχοντας στις αρμόδιες των οργανισμών αυτών με στόχο την εναρμόνιση της Ελληνικής Πολιτικής Ισότητας με τη διεθνή πολιτική.

Κέντρο Υποδοχής για Κακοποιημένες Γυναίκες

Παρέχει ενημέρωση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομικές συμβουλές και πληροφορίες για άλλες κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προσφέρετε προσωρινή φιλοξενία στο σπίτι καταφύγιο που λειτουργεί με τη συνεργασία του Δήμου Αθηνών, σε γυναίκες που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στα παιδιά τους, προκειμένου να βοηθηθούν με τη στήριξη του εξειδικευμένου προσωπικού του Κέντρου.

Κ.Ε.Θ.Ι.

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, ιδρύθηκε το 1994 και λειτουργεί με έδρα την Αθήνα, ενώ έχει παράρτημα στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και το Βόλο. Έχει μέσα στους βασικούς άξονες δραστηριότητάς του την υποστήριξη των

γυναϊκών που υφίστανται κακοποίηση, περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό. Το 2000, στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής εκστρατείας για τη βία κατά των γυναικών, το Κ.Ε.Θ.Ι., με την χρηματοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οργάνωσε εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμοδίων φορέων για τη βία κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια.

Επιπλέον, διένειμε ενημερωτικά φυλλάδια με τα τηλέφωνα της γραμμής S.O.S. και των κέντρων υποδοχής, αλλά και τα τηλέφωνα των κατά τόπους Κ.Ε.Θ.Ι. Το 2002 το Κ.Ε.Θ.Ι. εξέδωσε «το χειρίδιο αυτοβοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες» με την ελπίδα ότι θα βοηθήσει με πρακτικές συμβουλές τις γυναίκες που υφίστανται βία μέσα στην οικογένεια, όχι μόνο την ώρα της κρίσης, αλλά για την πρόληψη της κρίσης καθώς και την οργάνωση της ζωής τους μετά την κρίση.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το 1983 συγκροτήθηκαν Νομαρχιακές Επιτροπές Ισότητας (Ν.Ε.Ι.) με εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών σε όλες τις Νομαρχίες, με εκπροσώπους κρατικών τοπικών μαζικών φορέων και γυναικείων οργανώσεων. Επίσης, με την ίδια εγκύκλιο δημιουργήθηκαν σε κάθε Νομαρχία τα Νομαρχιακά Γραφεία Ισότητας, για την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών σε περιφερειακό επίπεδο.

Με το προεδρικό διάταγμα 370/1989 θεσμοθετήθηκαν τόσο τα Νομαρχιακά Γραφεία Ισότητας σε κάθε Νομαρχία όσο και οι Νομαρχιακές Επιτροπές Ισότητας. Με τους νόμους 2218 και 2240/1994 που αφορούν την «Ίδρυση και λειτουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» τα Γραφεία Ισότητας των Νομαρχιών εντάσσονται στους αυτοτελείς Οργανισμούς κάθε Νομαρχίας, οι οποίοι αποτελούν πλέον Αυτόνομες Διοικητικές Μονάδες της Περιφέρειας με ίδιους πόρους.

Επιπλέον, εντάσσεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε Νομάρχη η συγκρότηση Νομαρχιακών Επιτροπών Ισότητας με εκπροσώπους κρατικών τοπικών μαζικών φορέων και γυναικείων οργανώσεων.

Το 1998 ξεκίνησε η λειτουργία Περιφερειακών Κέντρων Ισότητας σε κάθε Περιφέρεια με σκοπό την προώθηση και υλοποίηση της Ισότητας των φυλών στην Περιφέρεια (<http://www.ncadv.org/>).

4.3.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Παράλληλα με τους κρατικούς φορείς, στα επίσημα δίκτυα εντάσσονται και οι ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί φορείς. Οι φορείς αυτοί λειτουργούν κατά κανόνα με άδεια των κρατικών αρχών, ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται σε κάθε περίπτωση οι σχετικές προδιαγραφές για την καλή λειτουργία του φορέα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επίσης, οι εθελοντικές μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις, όπως η Εκκλησία, οι Εθελοντικές Οργανώσεις και τα Φιλανθρωπικά Σωματεία είναι και αυτές μέρος των τυπικών δικτύων. Πρόκειται κατά κανόνα για Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι εθελοντικές Οργανώσεις μπορεί να είναι μικρές μονάδες ή και πολύ μεγάλες. Λειτουργούν κάτω από την εποπτεία των Υπουργείων Κοινωνικής Πρόνοιας και Οικονομικών, ώστε να υπάρχει ο σχετικός έλεγχος. Οι φορείς αυτοί ιδρύονται από φυσικά πρόσωπα με βασικό κίνητρο το ηθικό συναίσθημα προσφοράς προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο (Σταθόπουλος,1996).

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που δίνει στον ιστότοπό της η Γ.Γ.Ι. υπάρχουν μέχρι και το 2015 καταγεγραμμένες επισήμως 75 Γυναικείες Οργανώσεις (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β). Αυτές οι οργανώσεις έχουν έντονη κοινωνική δραστηριότητα, ενώ δελτία τύπου, καθώς και ανακοινώσεις εκδηλώσεων, ημερίδων κτλ. μπορούν να βρεθούν αναρτημένα στον ιστότοπο της Γ.Γ.Ι. (<http://www.isotita.gr/>)

4.3.3 Ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας

Τα ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας αποτελούνται από φορείς αυτοβοήθειας. Δεν υπάρχει κατά κανόνα νομικό πλαίσιο λειτουργίας και όπου υπάρχει είναι συνήθως ομάδες αυτοβοήθειας που λειτουργούν σαν σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από τον ανεπίσημο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας.

Σημαντική θέση στον σύγχρονο προβληματισμό για την ανεπίσημη φροντίδα και το ρόλο της στην άσκηση πολιτικής κατέχει η έννοια του

«κοινωνικού δικτύου». Κοινωνικό δίκτυο είναι το σύνολο των ανθρώπων που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο άτομο και λιγότερο ή περισσότερο μεταξύ τους. Ο χαρακτήρας και η ένταση της σχέσης μεταξύ τους και με το συγκεκριμένο άτομο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το ίδιο το δίκτυο. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορεί να είναι τυπικά, άτυπα ή και ενδιάμεσων μορφών όπως είναι οι διάφορες ομάδες πρωτοβουλιών, οι οποίες ποικίλουν από ομάδες αυτοβοήθειας πολιτών, ή από ομάδες που λειτουργούν στα πλαίσια επίσημων μη κρατικών φορέων (π.χ. εκκλησία), μέχρι πολύπλοκους και ανεπτυγμένους οργανωτικά φορείς (π.χ. XEN, όμιλοι εθελοντών κλπ). Η ανάπτυξη διευρυμένων κοινωνικών δικτύων, αποτελεί βασική επιδίωξη της σύγχρονης κοινωνική πολιτικής και παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τη μελέτη και κατανόηση της διαπλοκής επί μέρους δικτύων και των επιπτώσεων της στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών.

Η φροντίδα που παρέχουν τα ανεπίσημα δίκτυα παίρνει πολλές μορφές. Μπορεί να έχει πρακτικό χαρακτήρα, όπως χρηματικές παροχές, παροχή στέγης και της απαραίτητης συναισθηματικής στήριξης, δυνατότητα αποφυγής, απομόνωσης κλπ. Είναι σημαντικό να μελετούμε τα άτυπα δίκτυα σε στενή συνάρτηση με τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο, την κοινότητα, στα πλαίσια της οποίας λειτουργούν. Τα πιο σημαντικά, μέσα από τα οποία παρέχεται η φροντίδα είναι η οικογένεια και τα συγγενικά δίκτυα, ακολουθούν οι φίλοι και οι γείτονες και τα ΜΜΕ (Σταθόπουλος, 1996).

Η οικογένεια

Η οικογένεια θεωρείται το σημαντικότερο άτυπο κοινωνικό δίκτυο όπως προκύπτει από διάφορες έρευνες, τόσο στη χώρα μας όσο και στις χώρες με διευρυμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας.

Το τραυματικό γεγονός της κακοποίησης διαταράσσει και το ίδιο το θύμα και το κοινωνικό της περιβάλλον, το οποίο έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις οποιεσδήποτε επιπτώσεις που ακολουθούν την κακοποίηση. Η κακοποίηση καθιστά το θύμα πολύ ευάλωτο με θρυμματισμένη την αίσθηση του εαυτού του και κατακερματισμένη αυτοπεποίθηση. Η ανάκτηση και η αναδόμηση του εαυτού μπορεί να επιτευχθεί ξανά μέσα από τη συμπαράσταση και την κατανόηση, την συναισθηματική ενίσχυση και την ψυχολογική στήριξη, διαδικασίες που πραγματώνονται μέσα στους κύκλους της οικογένειας (Αγάθωνος, 1998).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή συναισθηματικής στήριξης είναι η ύπαρξη σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης. Η γυναίκα πρέπει να νιώθει ότι το άτομο στο οποίο απευθύνεται την αντιμετωπίζει ως θύμα και όχι ως θύτη, πως κατανοεί το πρόβλημα και είναι πρόθυμο να προσφέρει τόσο υλική όσο και συναισθηματική βοήθεια. Οι ψυχίατροι Burgess και Holmstrom σε μελέτη γυναικών που είχαν υποστεί κακοποίηση ανέφεραν ότι όσες είχαν στενές σχέσεις με την οικογένειά τους μπόρεσαν να ανανήψουν γρηγορότερα από αυτές που δεν είχαν παρόμοιες σχέσεις (Moroney & Kryisk, 1998).

Οι διαβεβαιώσεις της ασφάλειας και της προστασίας μέσα στους οικογενειακούς κύκλους θα σταθούν αρωγοί, ώστε το θύμα της κακοποίησης να ξαναχτίσει την θετική εικόνα του εαυτού της, να ανακτήσει την ισορροπία ανάμεσα στην οικειότητα και την επιθετικότητα και να αποκτήσει αυτονομία, αυτοσεβασμό και αυτοπεποίθηση.

Αναφορικά με τις περιπτώσεις που η γυναίκα έχει κακοποιηθεί έξω από το συζυγικό και οικογενειακό περιβάλλον, οι επακόλουθες τακτικές τόσο για το θύμα όσο και για τα μέλη που πλαισιώνουν το άμεσο στενό της περιβάλλον είναι ευκολότερο να πραγματοποιηθούν συγκριτικά με τις περιπτώσεις εκείνες, όπου η γυναίκα υφίσταται την κακοποίηση μέσα στους οικογενειακούς κύκλους. Συγκεκριμένα, η γυναίκα που κακοποιήθηκε είτε στο εργασιακό της περιβάλλον, είτε από κάποιο γνωστό της -εξωοικογενειακό - πρόσωπο ή και άγνωστο θα απευθυνθεί με μεγαλύτερη ευκολία - και τις περισσότερες φορές, χωρίς να διακατέχεται από έντονα αισθήματα ντροπής ή ενοχής - στα οικογενειακά της μέλη, αποζητώντας, αφενός βοήθεια για άμεση ενοχοποίηση του δράστη μέσα από τυπικές διαδικασίες και αφ' εταίρου, αναζητώντας συμπαράσταση και κατανόηση για το τραγικό γεγονός που συνέβη. Τα μέλη της οικογένειας, αφού ξεπεράσουν και αυτά το πρώτο σοκ της αποκάλυψης του συμβάντος, θα πρέπει να σταθούν δίπλα στο θύμα, ενισχύοντας και ενδυναμώνοντας το με νουθεσίες και συμβουλές, που θα συμβάλλουν στην περαιτέρω ομαλή πορεία της ζωής του θύματος. Είναι τα μέλη δηλαδή εκείνα τα πρόσωπα που θα επιφέρουν την απαραίτητη ισορροπία στη γυναίκα που κακοποιήθηκε, ώστε να μπορέσει η τελευταία να επαναπροσδιορίσει το "είναι" της και να ορθοποδήσει ξανά(Κατάκη,1984).

Ωστόσο, οι περιπτώσεις που αναφέρονται σε κακοποίηση μέσα στην ίδια την οικογενειακή εστία παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας, όσον αφορά την αντιμετώπιση της παρουσιαζόμενης κατάστασης. Ξεκινώντας από την

συζυγική βία και κακοποίηση, οι περιστάσεις περιπλέκονται όταν υπάρχουν και παιδιά. Αν και σήμερα η θέση της γυναίκας στο σπίτι και στο γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο είναι φανερά αναβαθμισμένη σε σύγκριση με παλαιότερες δεκαετίες, παραμένει ωστόσο η κυρίαρχη παρουσία στο χώρο του σπιτιού, αναλαμβάνοντας τη φροντίδα και την τακτοποίηση τόσο του νοικοκυριού, όσο και των παιδιών. Η εμφάνιση βίαιης συμπεριφοράς του συζύγου απέναντί της προξενεί μια σειρά από αλληλένδετα προβλήματα, τα οποία πολλές φορές φαίνονται άλυτα και αξεπέραστα για την ίδια. Αρχικά, τίθεται θέμα το επίπεδο ενημέρωσης που πρέπει να έχουν τα παιδιά για την κακοποίηση της μητέρας τους σε περίπτωση που δεν έχουν αντιληφθεί την κατάσταση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πατέρας διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο στην ομαλή ψυχοσυναισθηματική εξέλιξη και κοινωνικοποίηση των παιδιών, η απομάκρυνσή του επιφέρει ανισορροπία στο σύστημα. Επιπλέον, ο πατέρας είναι αυτός που ενισχύει σε μεγάλο βαθμό οικονομικά την οικογένεια, γεγονός που περιορίζει αμέσως τις κινήσεις της γυναίκας σε περίπτωση που η ίδια δεν εργάζεται ή που το εισόδημα της δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις οικογενειακές ανάγκες. Ακόμα, γεννάται ως απόρροια της κακοποίησης ο προβληματισμός για το κοινωνικό στίγμα που ακολουθεί περιστατικά κακοποίησης. Και στις μέρες μας, ο κοινωνικός περίγυρος συνεχίζει να αποτελεί κύριο παράγοντα βάσει του οποίου δρούμε και λειτουργούμε. Το στίγμα δεν αφορά μόνο την ίδια τη γυναίκα, αλλά και τα παιδιά, τα οποία θα έχουν να αντιμετωπίσουν δυσμενή σχόλια και από τον γειτονικό περίγυρο, αλλά και από το σχολικό τους και φιλικό τους περιβάλλον, τη στιγμή που θα πρέπει να δικαιολογήσουν και να εξηγήσουν τον επικείμενο χωρισμό των γονιών τους και τους λόγους ίσως του χωρισμού (Κατάκη, 1984).

Επιπλέον, πρέπει να συνυπολογισθούν και οι διαμορφωμένες σχέσεις μεταξύ των γονιών του συζύγου με τη σύζυγο, αλλά και οι σχέσεις μεταξύ των πατρικών οικογενειών του ζεύγους. Συχνά, παίζει πολύ σημαντικό ρόλο και ο χώρος διαμονής των πατρικών οικογενειών - αναφορικά με τη διαμόρφωση των σχέσεων με το ζευγάρι, την υποστήριξη που μπορούν να παρέχουν ή ακόμα και τις αρνητικές επιρροές που μπορούν να προσδίδουν στους συζύγους και να επιδεινώνουν τις καταστάσεις. Η εμφάνιση της κακοποίησης λοιπόν, πέρα από το φανερό πρόβλημα που δημιουργεί στην ίδια τη γυναίκα, γεννάει και μια σειρά από άλλα ζητήματα που κυρίως η ίδια πρέπει να αναλογισθεί και να βρει λύσεις. Στο σημείο αυτό, έρχεται η υπόλοιπη οικογένεια να σταθεί αρωγός στο θύμα και να

ξεδιαλώνει όσο μπορεί τις καταστάσεις, αφού το θύμα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην προσωπική της αναδόμηση και συναισθηματική σταθερότητα (Αγάθωνος, 1998).

Σε όλα αυτά πρέπει να προστεθεί και ο γεωγραφικός παράγοντας, αλλά και το επίπεδο ενημέρωσης και πληροφόρησης των οικογενειακών προσώπων. Η διαφορά μεταξύ επαρχιακών και αστικών περιοχών έγκειται κυρίως στην έλλειψη δυνατοτήτων για σωστή και επαρκή ενημέρωση σε θέματα ισότητας, ανθρώπινης επικοινωνίας και σχέσεων, αποτέλεσμα της ανυπαρξίας αποκεντρωμένων υπηρεσιών και άλλων περιφερειακών δομών με προληπτικό, υποστηρικτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα. Η κλειστή κοινωνία της επαρχίας συνιστά δυσμενή παράγοντα για το θέμα της κακοποίησης καθώς, υπάρχει το ζήτημα του κοινωνικού στίγματος που επιφέρει την αποσιώπηση της κακοποίησης, αλλά και το θέμα της μεταχείρισης του θύματος, το οποίο πολλές φορές συνεχίζει να διαβιεί την ψυχοφθόρο κατάσταση που ζούσε και πριν, μη μπορώντας να αποφύγει τις πιέσεις του κοινωνικού περίγυρου. Αντίθετα, αλλά όχι και απόλυτα, στις αστικές περιοχές η πρόληψη για την κακοποίηση και οι ενέργειες για τον περιορισμό και την άρση της είναι εντονότερες και πιο οργανωμένες, γεγονός που επιτρέπει μια διαφορετική προσέγγιση και αντιμετώπιση του θέματος από τα ίδια τα θύματα και τις οικογένειες τους. Βέβαια, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το πλέγμα των σχέσεων, τα όρια και η επικοινωνία που ενυπάρχουν και έχουν διαμορφωθεί εξελικτικά μεταξύ των μελών.

Γίνεται φανερό, ότι η οικογένεια μπορεί να αποτελέσει κυρίαρχο άτυπο φορέα φροντίδας για ζητήματα κακοποίησης. Αυτό όμως δεν αποκλείει και το αντίθετο, να δυσχεραίνει δηλαδή την κατάσταση. Πρέπει κάθε φορά να συνεξετάζονται οι συγκεκριμένες οικογενειακές δομές, η λειτουργία τους, η επικοινωνία, το κοινωνικό περιβάλλον και οι επιταγές του και όλα τα συστήματα που πλαισιώνουν το θύμα της κακοποίησης, όπως επίσης και οι επιπτώσεις που θα επιφέρουν οι τακτικές και οι αποφάσεις που θα ακολουθηθούν, για την καλύτερη δυνατή αποκατάσταση της γυναίκας (Μαράτου, 1995).

Παροχές υπηρεσιών φροντίδας Υγείας

Οι παροχές υπηρεσιών υγείας μπορούν να βοηθήσουν κατά πολύ τους εξυπηρετούμενους που είναι θύματα κακοποίησης, παρόλο που συχνά χάνουν τέτοιες περιπτώσεις λόγω άγνοιας, απειρίας, αδυναμίας, κακής κριτικής ή και

αδιαφορίας. Οι πληροφορίες και οι γνώσεις που μπορούν να μεταλαμπαδεύσουν οι παροχής φροντίδας στις γυναίκες λειτουργούν κυρίως προληπτικά, ενώ παράλληλα υιοθετούν και ρόλο συμβουλευτικό και υποστηρικτικό καλύπτοντας έτσι σωματικές, συναισθηματικές και αναφορικά με την ασφάλεια τους ανάγκες.

Συγκεκριμένα, οι παροχής φροντίδας Υγείας είναι καταρτισμένοι - θεωρητικά τουλάχιστον - ώστε να ερευνούν και να χειρίζονται τέτοια θέματα με προσοχή και προγραμματισμό και με τον τρόπο αυτό να σχεδιάζουν την σωστή πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί σε κάθε περίπτωση. Είναι οι παροχής φροντίδας Υγείας που θα συνεργαστούν με το θύμα της κακοποίησης για να βρεθούν λύσεις από κοινού ,θα δώσουν φαρμακευτική αγωγή αν χρειαστεί, θα συμβουλευθούν, θα παραπέμψουν στην αρμόδια βοηθητική υπηρεσία οικογενειακού προγραμματισμού κτλ.

Η κακοποίηση έχει μεγάλο -αν και ελάχιστα αναγνωρισμένο- αντίκτυπο στις γυναίκες σε ότι αφορά θέματα αναπαραγωγής και σεξουαλικότητας. Μια τέτοια εμπειρία μπορεί να σημαδέψει την εξέλιξη τους. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις γυναικών οι οποίες κατόπιν κακοποίησης απέρριψαν το ανδρικό φύλο ή διέγραψαν την προοπτική να συνάψουν και άλλους δεσμούς στο μέλλον, να δημιουργήσουν οικογένεια ή να τεκνοποιήσουν. Σ' αυτό το σημείο οι παροχής φροντίδας υγείας μπορούν να παρέμβουν θεραπευτικά δίνοντας στην κακοποιημένη να καταλάβει ότι η άσκηση βίας δεν είναι φυσιολογικός τρόπος συμπεριφοράς και ότι κανένα θύμα δεν αξίζει σωματική, ψυχική ή συναισθηματική κακοποίηση. Από τη θέση ισχύος που βρίσκονται λόγω της μόρφωσής τους οι παροχής μπορούν να βοηθήσουν μία κακοποιημένη γυναίκα να φύγει από αυτό τον αέναο κύκλο στον οποίο έχει εγκλωβιστεί και να προσανατολιστεί στην περαιτέρω ανάπτυξής της και σχεδιασμό της ζωής και του μέλλοντός της (Moroney & Kryisk,1998).

Εκκλησία

Η Εκκλησία παίζει σημαντικό ρόλο στο θέμα της κακοποίησης. Οι εκπρόσωποι της επισημαίνουν ότι οι “πρώτοι ανταποκριτές”- εκείνους στους οποίους μια κακοποιημένη γυναίκα θα στραφεί για βοήθεια- είναι συχνά οι κληρικοί. Ιδανικό θα ήταν να υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ εκκλησίας και τυπικών φορέων ώστε να παραπέμπονται τα θύματα στον ανάλογο φορέα. Στις

μέρες μας οι ιερείς, κυρίως στο εξωτερικό, παύουν να επιμένουν ότι το θύμα πρέπει να παραμείνει στην οικογένεια του όταν ο θύτης είναι μέσα σ'αυτην. Δεν ενοχοποιείται πλέον το θύμα μέσω αποσπασμάτων της Βίβλου. Παράλληλα διεξάγονται σεμινάρια για το σοβαρό ζήτημα του γάμου στα νέα ζευγάρια με αναφορές στη βία εντός της οικογένεια στοχεύοντας να γίνει κοινή συνείδηση ότι η βία σε καμία περίπτωση δεν είναι δικαιολογημένη και πως πρέπει να αναζητούνται εναλλακτικές μέθοδοι εκτόνωσης της επιθετικότητας (Δούλκερη, 1997).

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (M.M.E.)

Τα M.M.E. τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν ένα ευαισθητοποιημένο πρόσωπο απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα και τις ανθρώπινες σχέσεις. Όλο και περισσότερες εκπομπές κοινωνικού χαρακτήρα εμφανίζονται και καθημερινά προβάλλονται ενημερωτικά-διαφημιστικά μηνύματα από φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας.

Η δράση των MME έχει περισσότερο χαρακτήρα πρόληψης. Καταδεικνύουν τις παθολογικές συμπεριφορές και ενθαρρύνουν τις γυναίκες να αντισταθούν να φύγουν από τις σχέσεις μέσα από την οποία υφίστανται η βία ή να αναζητήσουν βοήθεια. Πλέον σε όλα τα νοικοκυριά έχουν μπει μηνύματα ισότητας και ανεξαρτητοποίησης των γυναικών.

Υπάρχουν εκπομπές που παρουσιάζουν ειδικούς (ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς, επικοινωνιολόγους, κοινωνιολόγους, οικογενειακούς συμβούλους κλπ.) που αναπτύσσουν με απλό λόγο παθολογικές συμπεριφορές διορθωτικές μεθόδους το ρόλο του θύτη και τους θύματος τα μερίδια ευθύνης που μοιράζονται τα άτομα που βρίσκονται σε σύγκρουση και πιθανούς τρόπους υποστήριξης από το περιβάλλον του. Ένα ελάχιστο των τηλεθεατών επικοινωνούν τηλεφωνικά μαζί τους ζητώντας συμβουλές που βιώνουν οι ίδιοι. Έτσι έχουν την ευκαιρία όσοι τηλεθεατές εκτίθενται σ'αυτά τα μηνύματα να αντλήσουν και εκείνοι πληροφορίες για τη δική τους πραγματικότητα. Τα M.M.E. δρουν ως φορείς κοινωνικοποίησης, εδώ έγκειται και τη μεγάλη σημασία τους σαν φορείς φροντίδας. Οι περισσότερες αν όχι όλες οι γυναίκες ακούν τακτικά ότι η βία δεν είναι σε καμία περίπτωση θεμιτή βλέπουν και άλλες γυναίκες να βρίσκονται στην ίδια ακριβώς θέση, μαθαίνουν τρόπους αντίδρασης στη βία και τελικά αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι δικαιούνται να απαιτήσουν ανώτερης ποιότητας ζωής. Τέλος

ενημερώνουν για τους επίσημους φορείς φροντίδας και τους τρόπους προσπέλασης τους.

Ο ρόλος δηλαδή των Μ.Μ.Ε. είναι όπως προαναφέρθηκε κυρίως προληπτικός-ενημερωτικός. Μπαίνουν σε κάθε σπίτι και εξετάζουν θέματα που μέχρι πρότινος ήταν ταμπού. Δίνουν με αυτό το τρόπο στις γυναίκες εναλλακτικούς τρόπους ζωής (Δούλκερη, 1997).

4.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού είναι πολυεπίπεδος και ιδιαίτερα πολύπλοκος στο φαινόμενο της κακοποίησης της συζύγου από τον σύζυγο. Η κακοποιημένη γυναίκα η οποία θα αποφασίσει να ζητήσει βοήθεια ειδικών, θα συναντήσει τους κοινωνικούς λειτουργούς κυρίως στα νοσοκομεία ή στα κέντρα προστασίας κακοποιημένων γυναικών, ξενώνες κ.τ.λ. Στο μεγαλύτερο ποσοστό των κρουσμάτων βίας περνάει μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι το άτομο να απευθυνθεί ή να παραπεμφθεί σε κοινωνικό λειτουργό, γι' αυτό και η δουλειά αυτού πρέπει να στοχεύει στην καλύτερη και γρηγορότερη αντιμετώπιση του προβλήματος, πάντα μέσα στα πλαίσια των αρχών και της δεοντολογίας της εργασίας του.

4.4.1 Παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού

Σύμφωνα με τη δεοντολογία και τις αρχές του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί στις περιπτώσεις κακοποίησης, πρέπει να ξεκινούν από την αναγνώριση των κοινών βιωμάτων των γυναικών και να προχωρούν πάντα στην εξέταση των διαφορών ανάμεσα στη συγκεκριμένη γυναίκα και τις άλλες. Το φύλο είναι σημαντικό θέμα για τον ορισμό των γυναικών με τρεις κυρίους τρόπους: οι γυναίκες αναμένεται πάντα να παρέχουν φροντίδα, να είναι υποδεέστερες των ανδρών, ενώ όσον αφορά την αποτελεσματική εργασία η προσωπική τους ταυτότητα, παίζει καθοριστικό ρόλο για την υπέρβαση πολλών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Η διαγνωστική εκτίμηση των γυναικών θα πρέπει να εμπεριέχει πάντα την γνώση των προτύπων ζωής τους και των πολιτικών που τις επηρεάζουν, καθώς και των παραμέτρων που συχνά επηρεάζουν την διαγνωστική εκτίμηση. Τα σημαντικά πρότυπα ζωής περιλαμβάνουν δημογραφικούς παράγοντες, όπως το γεγονός ότι υπάρχουν όλο και περισσότερες μονογονεϊκές οικογένειες, τη μείωση του αριθμού των παιδιών στις οικογένειες, την αύξηση των διαζυγίων και την αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων μητέρων. Δεν θα πρέπει οι κοινωνικοί λειτουργοί να κάνουν υποθέσεις για την φυσιολογική ή αποδεκτή συμπεριφορά γυναικών, χωρίς να λάβουν υπόψη τους παράγοντες αυτούς. Θα πρέπει, δηλαδή, πιο συγκεκριμένα να μπορέσουν να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν τις εμπειρίες των γυναικών, να αναγνωρίσουν την ανισορροπία των δυνάμεων και την άνιση μεταχείριση που δέχονται μέσα στην οικογένεια (Cibelman, 1995).

Η άποψη των κοινωνικών λειτουργών θα πρέπει να εστιάζεται στο γεγονός ότι οι κακοποιημένες γυναίκες αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες που δημιουργούνται κάτω από τις συνθήκες μιας συγκεκριμένης κοινωνικής δομής. Με την ατομική κοινωνική εργασία ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει, αρχικά, να ανασυγκροτήσει το «εγώ» της γυναίκας και να αναπτύξει τη χαμένη αυτοπεποίθηση της, ώστε να μπορέσει η ίδια να δράσει, μειώνοντας την παθητικότητα και τη μοιρολατρία που την διακατέχουν. Η παρέμβαση του επαγγελματία στην κρίση, θεωρείται απαραίτητα να γίνει με τη συνεχή υποστήριξη του, ώστε να μειωθεί η αίσθηση της μειονεξίας της εξυπηρετούμενης σε σχέση με τον άντρα της. Θα πρέπει να της ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και την εμπιστοσύνη στον εαυτό της καθώς και τις δυνατότητες της. Θα πρέπει γενικότερα η κακοποιημένη γυναίκα μέσα σε μια θεραπευτική σχέση να αντιμετωπίζεται με κατανόηση, αποδοχή των συναισθημάτων και των παλινδρομήσεων στην συμπεριφορά.

Το στέλεχος της κοινωνικής εργασίας πρέπει να είναι σε θέση μέσα από τη συζήτηση και την συνεργασία με την εξυπηρετούμενη να τη βοηθήσει να εντοπίσει και να αναγνωρίσει τις εναλλακτικές λύσεις που σίγουρα θα υπάρχουν. Ίσως η γυναίκα κοινωνική λειτουργός είναι η καταλληλότερη στη φάση αυτή, γιατί έχει κοινά βιώματα στην κοινωνικοποίηση της σαν γυναίκα και μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η εξυπηρετούμενη (Cibelman, 1995).

Στις περισσότερες περιπτώσεις που οι γυναίκες κακοποιούνται έχουν ως κύριο αίτημα να σταματήσει αυτή η πράξη βίας εναντίον τους. Πολλές, ωστόσο,

φορές, οι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, έχουν ανάγκη να στηριχθούν για να σταματήσουν αυτή τη συμπεριφορά τους προς τις γυναίκες. Στην περίπτωση, λοιπόν, αυτή ο κοινωνικός λειτουργός, μπορεί να παρέμβει και να εφαρμόσει μεθόδους και τεχνικές της συστημική θεραπείας, έτσι ώστε να εμπλέξει τα μέλη της οικογένειας σε συνεργασία για την καταστολή της κακοποίησης. Δουλεύοντας, συστημικά το στέλεχος της κοινωνικής εργασίας πρέπει να ενεργοποιήσει την τεχνική της προσεκτικής ακρόασης και να κατανοήσει τις αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μελών σύμφωνα με το γεγονός που βιώνουν. Θα πρέπει κυρίως να ενδυναμώσει τα μέλη και να αναπτύξει την επικοινωνία μεταξύ τους έτσι ώστε τα ίδια να βρουν τον τρόπο που θα βοηθήσουν.

Στην περίπτωση, βέβαια, που το θύμα (γυναίκα) αποφασίσει να καταγγείλει την κακοποίηση, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να το ενημερώσει για την πορεία της καταγγελίας. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο ο επαγγελματίας να κινηθεί διερευνώντας και αξιοποιώντας τις κατάλληλες πηγές έτσι ώστε να παρέχει τη σωστή πληροφόρηση. (π.χ. αστυνομία, δικαστήρια, κ.λ.π) (Πανούσης,1990).

Οι περισσότεροι από τους κοινωνικούς λειτουργούς, θεωρούν απαραίτητη τη δημιουργία κέντρων με υψηλό δυναμικό θέσεων, όπου θα προσφέρουν προσωπική στέγη, προστασία, πληροφόρηση και κυρίως ψυχολογική υποστήριξη. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον η γυναίκα βλέπει πως δεν είναι μόνη της στον αγώνα να ξεκινήσει μια νέα ζωή. Η ιδέα και μόνο ότι υπάρχει κάποιος που ενδιαφέρεται χωρίς να την κρίνει, λειτουργεί βοηθητικά για την ίδια. Γενικότερα μέσα στα κέντρα αυτά δίνεται η ευκαιρία στις γυναίκες-θύματα να συναναστραφούν μεταξύ τους, να ανταλλάξουν εμπειρίες έστω αν και αυτές είναι δυσάρεστες.

Η πρόληψη, ωστόσο, είναι ένας σημαντικός τομέας της πρακτικής της κοινωνικής εργασίας. Είναι απαραίτητη η οργάνωση διαφόρων προγραμμάτων και σεμιναρίων, σε συνεργασία με την ευρύτερη κοινότητα για την συμμετοχή των γυναικών και όλων των πολιτών για την ενημέρωσή τους σε θέματα που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία.

Μέσα από την κοινότητα ενισχύεται το έργο του κοινωνικού λειτουργού στον τομέα της πρόληψης. Με την εφαρμογή προγραμμάτων στα σχολεία με άλλους ειδικούς καθώς και με την εφαρμογή διαλέξεων και σεμιναρίων τα θέματα της ενδοοικογενειακής βίας έρχονται στην επιφάνεια και αντιμετωπίζονται πιο έγκαιρα και κατάλληλα.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να ξεχνάμε ότι το έργο των κοινωνικών λειτουργών και των άλλων ειδικών με το φαινόμενο της κακοποίησης δεν «φαίνεται». Η κατανόηση, η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους θεσμούς και στους ανθρώπους, η συμπαράσταση, η αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων, η επίλυση ειδικών θεμάτων, η διερεύνηση των αναγκών με τα κατάλληλα μέσα (κοινωνικά ιστορικά, έρευνα-δράση, κ.α.), η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των ατόμων, απαιτούν χρόνο για να αποφέρουν το επιθυμητό και προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Για το έργο αυτό των κοινωνικών στελεχών, πρέπει να μεριμνήσει και η πολιτεία. Η ίδια οφείλει να οργανώσει καλύτερα τις υπηρεσίες της. Αυτό, βέβαια, αποτελεί υπόθεση που πρέπει να απασχολήσει και τους παράγοντες αγωγής. Μαζί με την μεγιστοποίηση των προσπαθειών όλων όσων ασχολούνται με την ψυχική καλλιέργεια των νέων είναι ανάγκη να προστατευθεί σαν «κόρη οφθαλμού», η οικογένεια. Αυτή περισσότερο από όλους είναι ικανή να σώσει τους νέους από τη ροπή προς την βία και την κακοποίηση.

Αυτό βέβαια που θα πρέπει να αναφερθεί, μιλώντας για την παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού, είναι και ο τρόπος με τον οποίο οι υπηρεσίες της κοινωνικής εργασίας, απαντούν στο φαινόμενο της οικογενειακής βίας. Η απάντηση αυτή είναι αποτέλεσμα ενός αριθμού παραγόντων που συσχετίζονται: με την κατανόηση των κοινωνικών λειτουργών για τέτοια ζητήματα, με την εκπαίδευση των τελευταίων για τέτοια ζητήματα, με την τμηματική οργάνωση, η οποία ενθαρρύνει ή αναστέλλει μια ευαισθητοποιημένη απάντηση σε αυτά τα θέματα, με την ανάπτυξη μιας ξεκάθαρης πολιτικής της κοινωνικής εργασίας για την οικογενειακή βία και τέλος με την υποστήριξη για μη – θεσμοποιημένες οργανώσεις για εργασία σχετικά με την οικογενειακή βία (Moroney & Kryisk,1998).

4.4.2 Η φεμινιστική κοινωνική εργασία στην αντιμετώπιση του φαινομένου

Το φαινόμενο της κακοποίησης της γυναίκας δημιουργεί έναν ευρύτερο προβληματισμό που αφορά την έλλειψη ισότητας ανάμεσα στα δυο φύλα. Το

παραπάνω συμπέρασμα προέρχεται από την άποψη ότι η γυναίκα είναι κατώτερη από τον άντρα σε όλους τους κοινωνικούς τομείς (Payne, 2000). Λόγω αυτής της ανισότητας προσφέρεται γόνιμο έδαφος για την αξιοποίηση της φεμινιστικής κοινωνικής εργασίας. Η φεμινιστική προσέγγιση (gender-based approach), τοποθετεί την οικογένεια μέσα στα ευρύτερα συστήματα της κοινωνίας καθώς υποστηρίζει ότι οι σκέψεις, οι πράξεις και τα συναισθήματα των μελών της επηρεάζονται άμεσα από κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες (Κουνενού, 2010).

Η φεμινιστική παρέμβαση χρησιμοποιείται συχνά στην αντιμετώπιση της κακοποίησης της γυναίκας, καθώς αποτελεί ένα από τα κύρια ενδιαφέροντά της και δείχνει να είναι ιδιαιτέρως αποτελεσματική (Haremustin, 1980. Walker, 1989).

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας με τη γυναίκα που έχει υποστεί βία από το σύντροφό της, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να δώσει μεγάλη σημασία στην έκφραση των συναισθημάτων της εξυπηρετούμενης. Επιπλέον πολύ συχνά τα θύματα επιρρίπτουν ευθύνες στον εαυτό τους και τη συμπεριφορά τους επομένως η απενοχοποίηση του θύματος είναι πολύ σημαντική. Οι γυναίκες-θύματα κακοποίησης θα πρέπει, μέσω της αρωγής του κοινωνικού λειτουργού, να κατανοήσουν ότι δεν έχουν ευθύνη για ότι τους συμβαίνει και να αρχίσουν να επιρρίπτουν τις ευθύνες στο θύτη χωρίς να τον δικαιολογούν (Κανδυλάκη, 2008).

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο προσδιορισμός του σκοπού της έρευνας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα σημεία στην έρευνα. (Νόβα – Καλτσούνη, 2006). Σκοπός της παρούσας έρευνας, αποτελεί η διερεύνηση του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών. Σύμφωνα με τον Robson (2010), όταν ο βασικός σκοπός μίας έρευνας επιδιώκει τη γνώση των πτυχών ενός φαινομένου, όπως η παρούσα, θεωρείται περιγραφικός. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, έχουν τεθεί επιμέρους στόχοι, όπως είναι η εύρεση των μορφών της κακοποίησης που δέχονται οι γυναίκες, η συχνότητα αυτών αλλά και οι τρόποι που επιδρά το φαινόμενο της κακοποίησης στη γυναίκα είτε στη ψυχολογία της είτε στη καθημερινότητα της.

5.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας έρευνας έχουν προκύψει από τη μελέτη της θεωρίας του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών. Πιο συγκεκριμένα τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

- Ποιο είναι το προφίλ της γυναίκας – θύματος της κακοποίησης;
- Ποιες είναι οι επιπτώσεις του φαινομένου της κακοποίησης στη γυναίκα;
- Ποιοι είναι οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου;

5.3 ΕΙΔΟΣ - ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε ανήκει στις ποσοτικές και είναι η επισκόπηση. Η μέθοδος αυτή έχει εφαρμοστεί σε κοινωνικά και ψυχολογικά φαινόμενα (Cohen & al., 2000, Νόβα – Καλτσούνη, 2006).

5.4 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΔΕΙΓΜΑ

Για τον ακριβέστερο εντοπισμό του πληθυσμού εξετάζονται το θέμα της έρευνας και η μέθοδός της. (Νόβα – Καλτσούνη, 2006, Javeau, 2000). Το πληθυσμό της παρούσας έρευνας αποτελούν οι επαγγελματίες που εργάζονται σε

υπηρεσίες που εξυπηρετούν γυναίκες που αντιμετωπίζουν θέματα κακοποίησης. Λόγω του μεγάλου όγκου του πληθυσμού, η έρευνα θα υλοποιηθεί σε ένα κομμάτι από το πληθυσμό, το οποίο αποτελεί το δείγμα της έρευνας. (Robson, 2010). Το δείγμα μας θα είναι επαγγελματίες που εργάζονται, στην Αθήνα, στα Ιωάννινα και στη Πάτρα, στις παρακάτω υπηρεσίες: Κ.Ε.Θ.Ι. συμβουλευτικά κέντρα, ξενώνες γυναικών, νοσοκομεία, πρόνοια, αστυνομία και Κ.Ε.Θ.Ε.Α.. Το δείγμα της έρευνας επιλέχθηκε λόγω της εγγύτητας των ερευνητών στις παραπάνω περιοχές, ώστε να αποφευχθούν οικονομικές δαπάνες και σπατάλη στο χρόνο της έρευνας. (Νόβα – Καλτσούνη, 2006, Javeau, 2000). Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες επιλέχθηκαν καθώς εξυπηρετούν γυναίκες που αντιμετωπίζουν το φαινόμενο της κακοποίησης και η διαφορετικότητα τους θα εμπλουτίσει τα δεδομένα που θα αποφευχθούν από την έρευνα. Ο αριθμός ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν είναι 65 και οι ειδικότητες έχουν ως εξής:

- 38 Κοινωνικοί λειτουργοί
- 13 Ψυχολόγοι
- 6 Κοινωνιολόγοι
- 3 Νοσηλευτές
- 5 Άλλες ειδικότητες (Ψυχίατροι, αστυνομικοί, κοινωνικοί επιστήμονες)

5.4.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ

Η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί είναι η δειγματοληψία σκοπιμότητας, η οποία εντάσσεται στη κατηγορία των μη πιθανοτήτων. Τα δείγματα μη πιθανοτήτων εφαρμόζονται σε μικρής κλίμακας έρευνες καθώς δεν χρειάζεται πολύ χρόνος αλλά και μεγάλο κόστος (Cohen, 2008). Η δειγματοληψία σκοπιμότητας επιλέχθηκε για την έρευνα μας καθώς στη συγκεκριμένη μέθοδο ο ερευνητής επιλέγει τις περιπτώσεις που θα συμπεριλάβει στο δείγμα. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένα δείγμα αρκετά ικανοποιητικό για την διεξαγωγή της έρευνας. Στην έρευνα μας παραδείγματος χάριν επιλέχθηκε ο πληθυσμός των επαγγελματιών που εργάζονται σε υπηρεσίες που απευθύνονται γυναίκες-θύματα κακοποίησης. Από την άλλη το δείγμα δεν σημαίνει απαραίτητα ότι είναι και αντιπροσωπευτικό αλλά θεωρείται επιλεγμένο και προκατειλημμένο. (Cohen, Manion, & Morrison, 2008)

5.5 ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στην Αθήνα, στα Ιωάννινα και στη Πάτρα στους παρακάτω φορείς – υπηρεσίες:

- Κ.Ε.Θ.Ι
- Συμβουλευτικά κέντρα
- Ξενώνες κακοποιημένων γυναικών
- Νοσοκομεία
- Πρόνοια
- Κ.Ε.Θ.Ε.Α
- Αστυνομικά τμήματα

Ο χρόνος που διήρκησε η έρευνα είναι ενάμιση μήνας.

5.6 ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το κατεξοχήν εργαλείο της επισκόπησης είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο και θα χρησιμοποιηθεί στην έρευνα μας. Χρησιμοποιείται ευρέως σε ποσοτικές έρευνες, στις οποίες ανήκει η επισκόπηση (Νόβα – Καλτσούνη, 2006). Θεωρείται ένα οικονομικό εργαλείο έρευνας με μεγάλη αποτελεσματικότητα που παρέχει μεγάλο όγκο πληροφοριών σε σύντομο χρονικό διάστημα (Cohen & al., 2000).

Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο μας είναι κλειστού τύπου. Στις κλειστού τύπου ερωτήσεις, οι απαντήσεις έχουν ορισθεί εκ των προτέρων (Javeau, 2000). Οι κλειστού τύπου ερωτήσεις συχνά αποτελούν μειονέκτημα για μία έρευνα καθώς οι απαντήσεις οι οποίες δίνουν είναι συγκεκριμένες (Cohen & al., 2000). Γι' αυτό το λόγο στην έρευνα μας έγινε προσπάθεια για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πρόβλεψη της πληθώρας των πιθανών απαντήσεων. Παρόλα αυτά οι κλειστές ερωτήσεις είναι εύκολες στις συμπλήρωση (Cohen & al., 2000).

Οι κλειστές ερωτήσεις συμβάλλουν:

- στην στατιστική ανάλυση των δεδομένων
- στην ευκολία του να απαντηθεί η ερώτηση
- παρέχει ανωνυμία

Οι διχοτομικές ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται στην έρευνά μας υπάρχουν γιατί με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ το άτομο φανερώνει την πραγματική του στάση για το ερωτώμενο ζήτημα (Cohen & al., 2000, Νόβα – Καλτσούνη, 2006, Δημητρόπουλος, 1994). Συν τοις άλλοις, είναι εύκολο στην κωδικοποίηση και μπορεί να προετοιμάσει κάποιον για τις επόμενες ερωτήσεις (Cohen & al., 2000).

Τέλος επιχειρήσαμε να υπάρχουν όλα τα χαρακτηριστικά ορθότητας που καθορίζονται από την βιβλιογραφία. Αυτά είναι το ερωτηματολόγιο:

- Να εξυπηρετεί τους σκοπούς της έρευνας
- Να έχει υπόψη το μορφωτικό επίπεδο των υποκειμένων
- Να είναι σύντομο
- Να ενημερώνει πάνω στο υπό μελέτη θέμα

(Δημητρόπουλος, 1994).

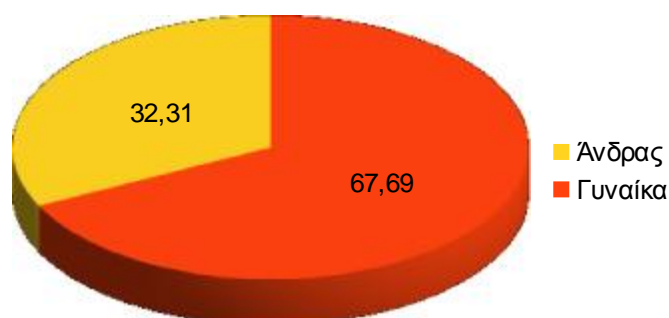
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στο ερευνητικό μέρος συλλέχθηκαν πληροφορίες σχετικά με το σκοπό και τους στόχους της πτυχιακής μας και έγινε προσπάθεια να απαντηθούν πλήρως τα ερευνητικά ερωτήματα που ετέθησαν.

Διάγραμμα 1

Φύλλο δείγματος

Σύμφωνα με τον πίνακα 1 και το Διάγραμμα 1, το 67.7% του δείγματος είναι γυναίκες και το 32.3% άνδρες.

Διάγραμμα 1.
Φύλο

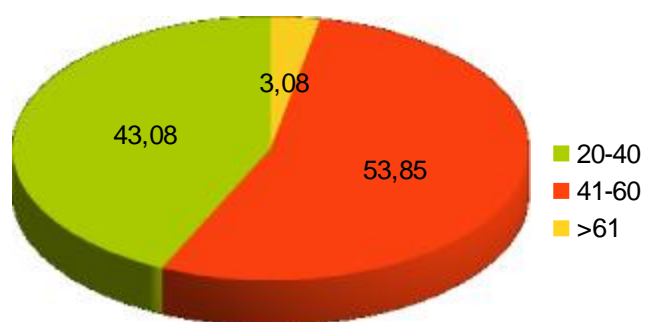
Πίνακας 1. Φύλο

Φύλο	N%	N
Άνδρας	32,31	21
Γυναίκα	67,69	44
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 2

Ηλικία δείγματος

Σχετικά με την ηλικία του δείγματος, το 43% είναι μεταξύ 20-40, το 54% μεταξύ 40-61, και το 3% άνω 61.

Διάγραμμα 2. Ηλικία

Πίνακας 2. Ηλικία

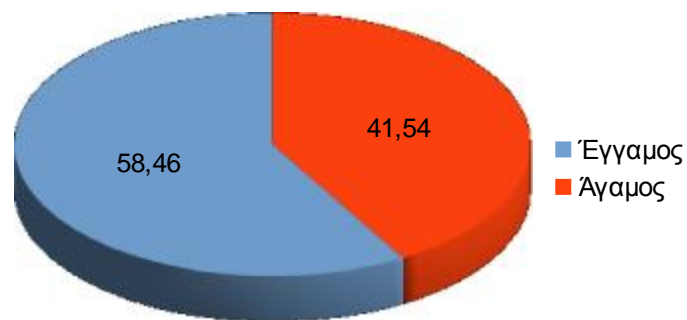
Ηλικία	Valid N%	N
20-40	43,08	28
41-60	53,85	35
>61	3,08	2

Διάγραμμα 3

Οικογενειακή κατάσταση δείγματος

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση, το 58.5% δήλωσε έγγαμο, το 41.54% άγαμο.

Διάγραμμα 3. Οικ. Κατάσταση

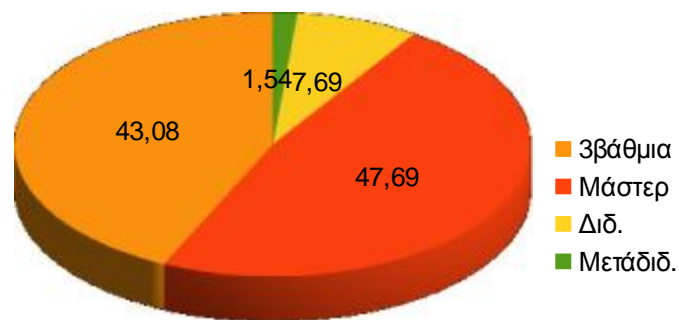
Πίνακας 3. Οικ. Κατάσταση

Οικ. Κατάσταση	N%	N
Έγγαμος	58,46	38
Άγαμος	41,54	27
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 4

Μόρφωση του δείγματος

Σχετικά με την εκπαίδευση, το 43% έχει τελειώσει 3ο βάθμια, το 47.7% έχει Μάστερ, και το 9.20% Διδακτορικό ή μεταδιδακτορικό.

Διάγραμμα 4. Εκπαίδευση

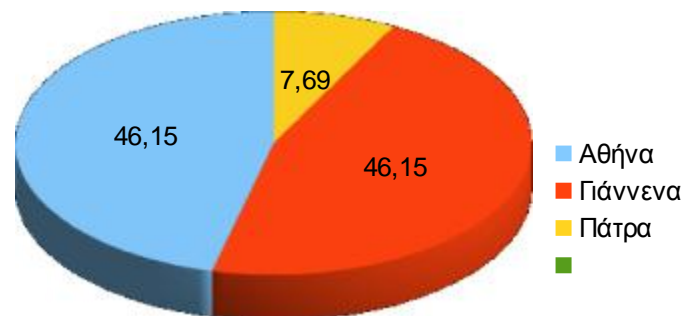
Πίνακας 4. Εκπαίδευση

Εκπαίδευση	N%	N
3βάθμια	43,08	28
Μάστερ	47,69	31
Διδ.	7,69	5
Μετάδιδ.	1,54	1
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 5

Τόπος εργασίας του δείγματος

Σχετικά με τον τόπο εργασίας, το 46% δήλωσε Αθήνα, το 46.15% Γιάννενα, και το 7.7% Πάτρα.

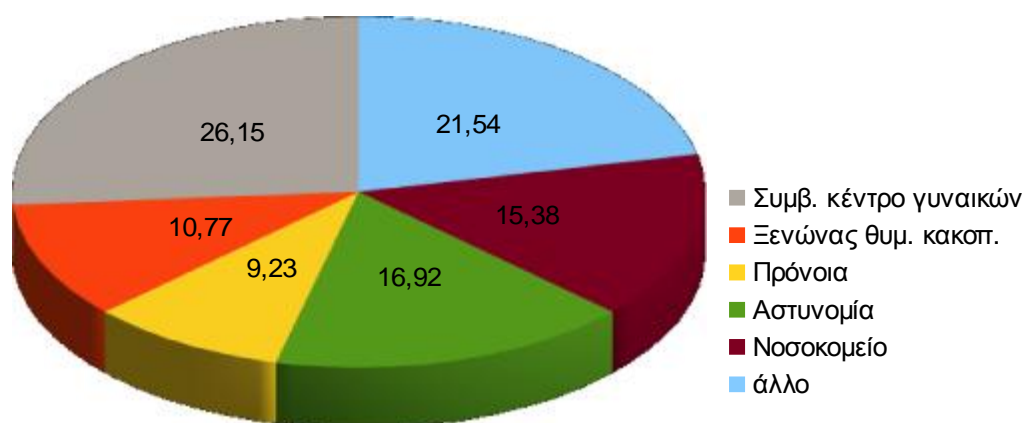
Διάγραμμα 5. Τόπος εργασίας

Πίνακας 5. Τόπος εργασίας

Τόπος εργ.	N%	N
Αθήνα	46,15	30
Γιάννενα	46,15	30
Πάτρα	7,69	5
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 6
Υπηρεσία εργασίας του δείγματος

Σχετικά με τον τύπο εργασίας, το 26.15% δήλωσε Συμβουλευτικό κέντρο γυναικών, το 10.77% τον ξενώνα θυμάτων κακοποίησης, το 9.23% πρόνοια, το 16.92% αστυνομία, το 15,38% νοσοκομείο, και το 21,54% άλλο.

Διάγραμμα 6. Τύπος εργασίας

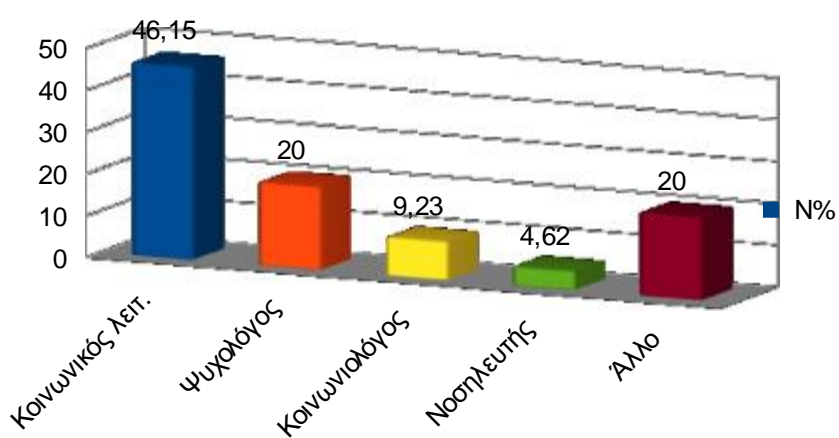
Πίνακας 6. Τύπος εργασίας

Φορέας	N%	N
Συμβ. κέντρο γυναικών	26,15	17
Ξενώνας θυμ. κακοπ.	10,77	7
Πρόνοια	9,23	6
Αστυνομία	16,92	11
Νοσοκομείο	15,38	10
Άλλο	21,54	14
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 7

Ειδικότητα του δείγματος

Σχετικά με την Ειδικότητα, το 46.15% δήλωσε Κοινωνικός λειτουργός, το 20% Ψυχολόγος, το 9,23% Κοινωνιολόγος, το 4.62% Νοσηλεύτης, το 20% άλλο.

Διάγραμμα
7. Ειδικότητα

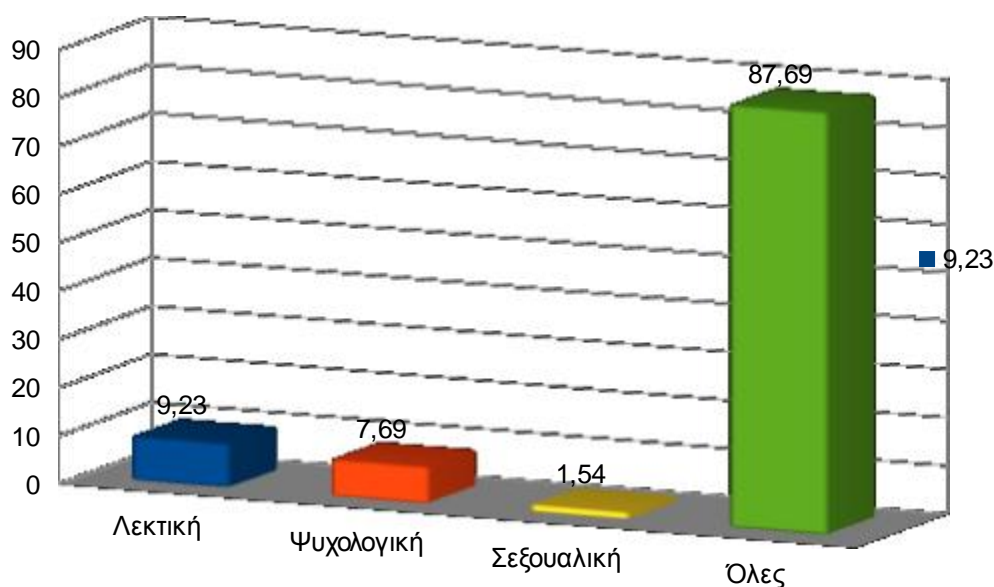
Πίνακας 7. Ειδικότητα

Ειδικότητα	N%	N
Κοινωνικός λειτουργός	46,15	30
Ψυχολόγος	20	13
Κοινωνιολόγος	9,23	6
Νοσηλεύτης	4,62	3
Άλλο	20	13
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 8

Μορφή βίας που δέχονται τα θύματα κακοποίησης

Σχετικά με το “Ποια μορφή βίας δέχονται τα θύματα που εξυπηρετείτε;” το 9.23% απάντησε Λεκτική, όπως και για Σωματική 9.23%, το 7.69% δήλωσε Ψυχολογική, και το 1.54% Σεξουαλική, ενώ το 87.7%, η πλειοψηφία του δείγματος, απάντησε όλες.

Διάγραμμα 8. Ποια μορφή βίας δέχονται τα θύματα που εξυπηρετείτε;

Πίνακας 8. Ποια μορφή βίας δέχονται τα θύματα που εξυπηρετείτε;

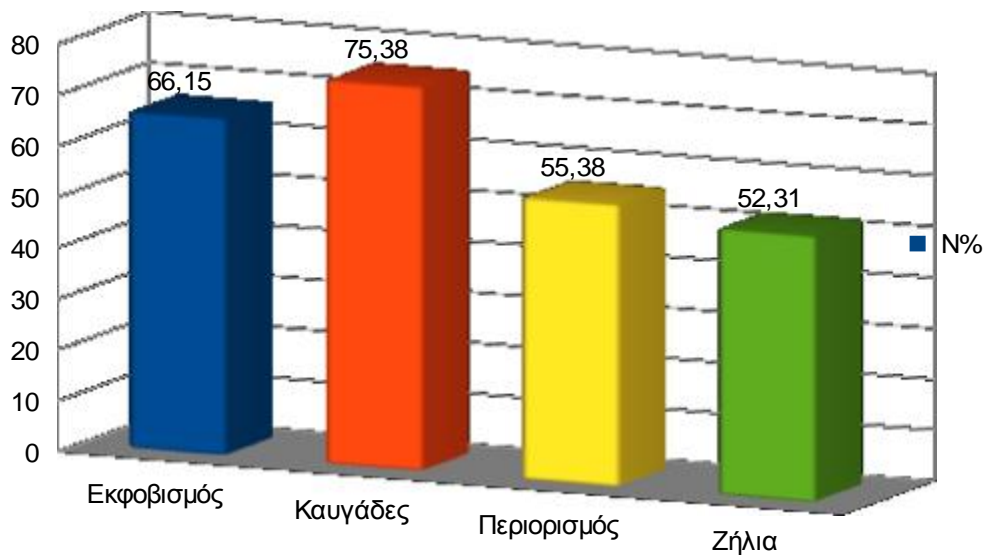
	N%	N
Σωματική	9,23	6
Λεκτική	9,23	6
Ψυχολογική	7,69	5
Σεξουαλική	1,54	1

	N%	N
Όλες	87,69	57

Διάγραμμα 9

Ποια μορφή ψυχολογικής βίας δέχονται

Σχετικά με το “Αν έχουν δεχτεί ψυχολογική βία σε ποια μορφή/ μορφές την δέχονται;”, το 66.15% απάντησε ότι δέχτηκε εκφοβισμό, το 75.38% ότι είχε καυγάδες, ότι το 55.38% ένοιωθε περιορισμό, και το 52.31 δήλωσε σε μορφή ζήλιας. Οι καυγάδες ήταν η κύρια δήλωση.

Διάγραμμα 9. Αν έχουν δεχτεί ψυχολογική βία σε ποια μορφή/ μορφές την δέχονται;

Πίνακας 9. Αν έχουν δεχτεί ψυχολογική βία σε ποια μορφή/ μορφές την δέχονται;

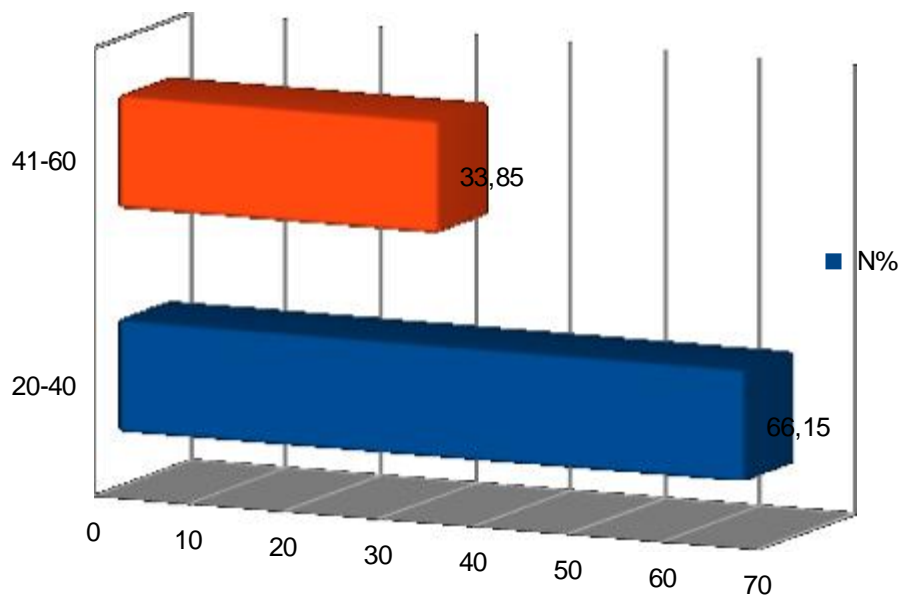
	N%	N
Εκφοβισμός	66,15	43
Καυγάδες	75,38	49
Περιορισμός	55,38	36

	N%	N
Ζήλια	52,31	34

Διάγραμμα 10

Ηλικία θυμάτων κακοποίησης

Το διάγραμμα 10 και ο πίνακας 10 δείχνουν η πλειοψηφία των γυναικών αυτών σε ποια από τις παρακάτω ηλικιακές ομάδες ανήκει. Το 33.85% ανήκει στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 41 και 60, ενώ το 66.15% στην ηλικιακή ομάδα 20 ως 40.

Διάγραμμα 10. Η πλειοψηφία των γυναικών αυτών σε ποια από τις παρακάτω ηλικιακές ομάδες ανήκει;

Πίνακας 10. Η πλειοψηφία των γυναικών αυτών σε ποια από τις παρακάτω ηλικιακές ομάδες ανήκει;

Ηλικία γυναικών	N%	N
20-40	66,15	43

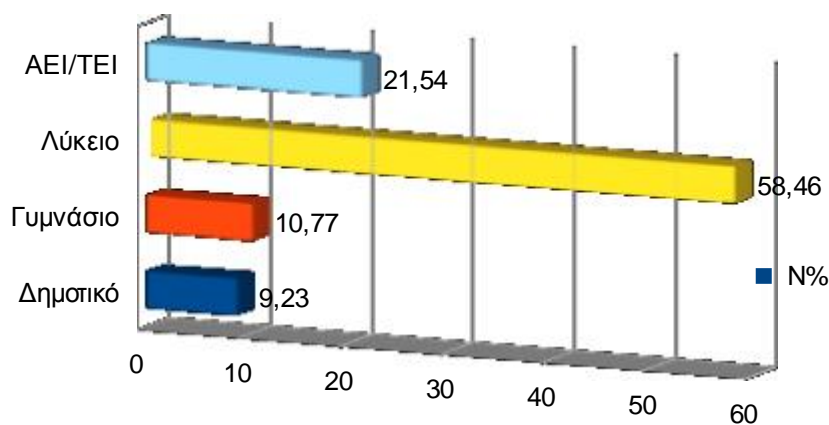

Ηλικία γυναικών	N%	N
41-60	33,85	22
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 11

Μόρφωση θυμάτων κακοποίησης

Το διάγραμμα 11 και ο πίνακας 11 δείχνουν σε την μόρφωση των γυναικών αυτών. Φαίνεται ότι το 9.23% έχει τελειώσει Δημοτικό, το 10.77% Γυμνάσιο, το 58.46% Λύκειο, και το 21.54% ΑΕΙ/ΤΕΙ.

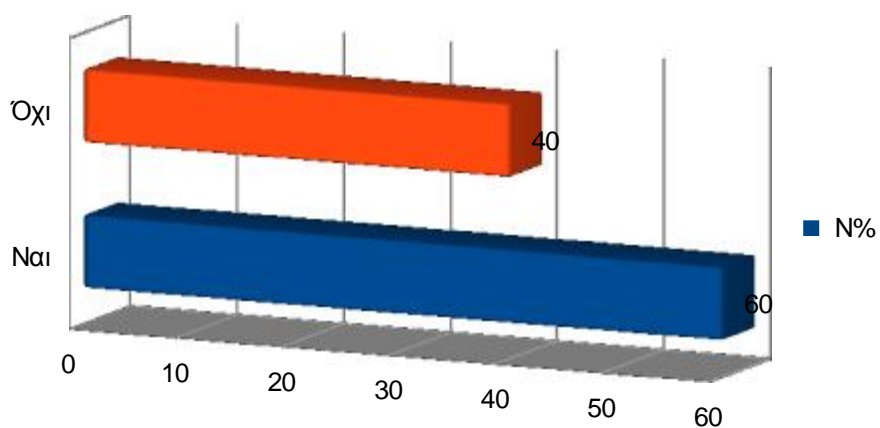
Διάγραμμα 11. Ποιο είναι το μορφωτικό τους επίπεδο;

Πίνακας 11. Ποιο είναι το μορφωτικό τους επίπεδο;

Μόρφωση γυναικών	N%	N
Δημοτικό	9,23	6
Γυμνάσιο	10,77	7
Λύκειο	58,46	38

Διάγραμμα 12
Εργασία θυμάτων κακοποίησης

Το διάγραμμα 12 και ο πίνακας 12 δείχνουν αν εργάζονται οι γυναίκες αυτές. Φαίνεται ότι το 60% δήλωσε ότι εργάζεται, ενώ το 40% όχι.

Διάγραμμα 12. **Εργάζονται;**

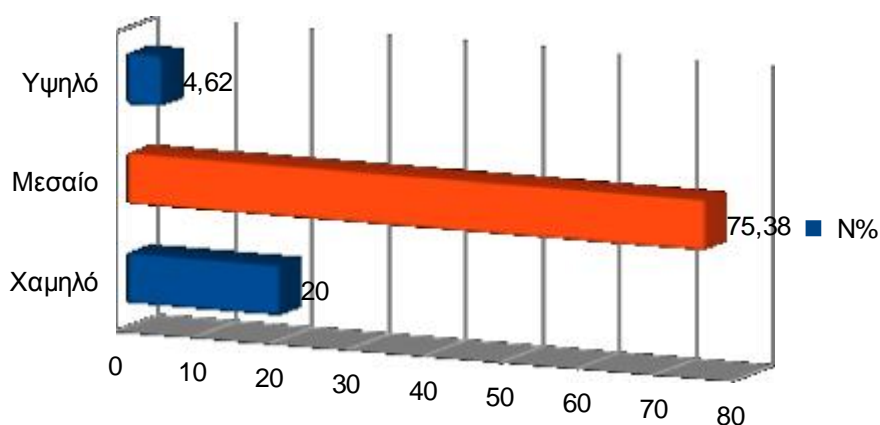
Πίνακας 12. **Εργάζονται;**

Εργάζονται	N%	N
Ναι	60	39
Όχι	40	26
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 13

Κοινωνικο-οικονομικό στρώμα θυμάτων κακοποίησης

Το διάγραμμα 13 και ο πίνακας 13 δείχνουν σε ποιο κοινωνικό-οικονομικό στρώμα ανήκουν αυτές οι γυναίκες. Φαίνεται ότι το 75,38% ανήκει στο μεσαίο, το 20% σε χαμηλό, ενώ το 4,62% σε υψηλό.

Διάγραμμα 13. Κοινωνικό-οικονομικό Στρώμα

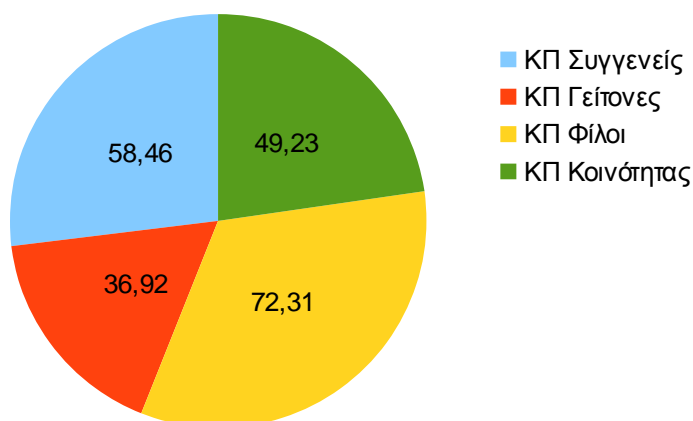
Πίνακας 13. Κοινωνικό-οικονομικό Στρώμα

Κοινωνικό-οικονομικό Στρώμα	N%	N
Χαμηλό	20	13
Μεσαίο	75,38	49
Υψηλό	4,62	3
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 14

Πηγές στήριξης των θυμάτων κακοποίησης

Το διάγραμμα 14 και ο πίνακας 14 δείχνουν σε ποιους κοινωνικούς πόρους στηρίζεται το θύμα. Από τις απαντήσεις πολλαπλής επιλογής, φάνηκε ότι το 72.3% (το μεγαλύτερο ποσοστό) στηρίζεται σε φίλους, το 58.5% στηρίζεται κυρίως σε Συγγενείς, το 49.23% στη Κοινότητα, και σχεδόν το 37% σε Γείτονες.

Διάγραμμα 14. Το θύμα σε ποιους κοινωνικούς πόρους στηρίζεται;

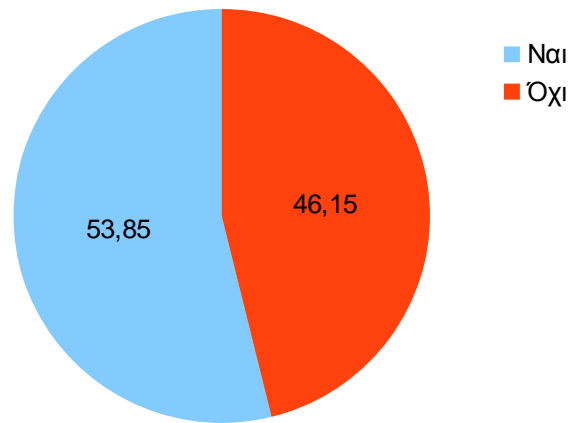
Πίνακας 14. Το θύμα σε ποιους κοινωνικούς πόρους στηρίζεται;

	N%	N
ΚΠ Συγγενείς	58,46	38
ΚΠ Γείτονες	36,92	24
ΚΠ Φίλοι	72,31	47
ΚΠ Κοινότητας	49,23	32

Διάγραμμα 15

Απομόνωση από το κοινωνικό περιβάλλον

Το διάγραμμα 15 και ο πίνακας 15 δείχνουν αν είναι απομονωμένες από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον (συγγενείς, γειτονία, τοπικές υπηρεσίες). Το 53.85% απάντησε θετικά.

Διάγραμμα 15. Είναι απομονωμένες από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον (συγγενείς, γειτονία, τοπικές υπηρεσίες);

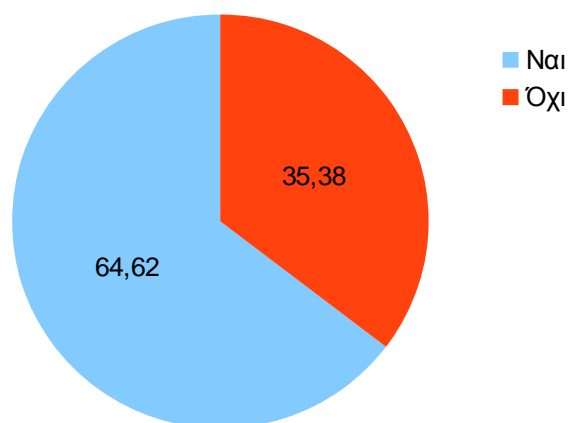
Πίνακας 15. Είναι απομονωμένες από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον (συγγενείς, γειτονία, τοπικές υπηρεσίες);

Απομονωμένες	N%	N
Ναι	53,85	35
Όχι	46,15	30
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 16

Κακοποίηση κατά τη παιδική ηλικία

Το διάγραμμα 16 και ο πίνακας 16 δείχνουν αν έχει αναφέρει το θύμα τυχόν κακοποίησης της μητέρας του στο πατρικό του σπίτι κατά την διάρκεια της παιδικής του ηλικίας. Το 64.6% απάντησε θετικά.

Διάγραμμα 16. Αν έχει αναφέρει το θύμα τυχόν κακοποίησης της μητέρας του στο πατρικό του σπίτι κατά την διάρκεια της παιδικής του ηλικίας;

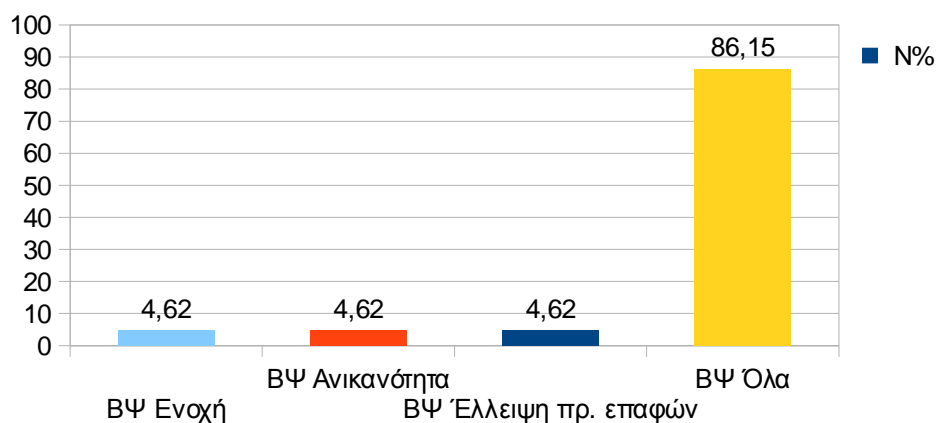
Πίνακας 16. Αν έχει αναφέρει το θύμα τυχόν κακοποίησης της μητέρας του στο πατρικό του σπίτι κατά την διάρκεια της παιδικής του ηλικίας;

Κακοποίηση	N%	N
Ναι	64,62	42
Όχι	35,38	23
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 17

Τρόποι επίδρασης της βίας στη ψυχολογία των θυμάτων

Το διάγραμμα 17 και ο πίνακας 17 δείχνουν Με ποιους τρόπους επιδρά η βία στη ψυχολογία των θυμάτων. Το 4.62 απάντησε είτε με αίσθημα ενοχής, είτε με αίσθημα ανικανότητας, είτε με έλλειψη προσωπικών επαφών, και το 86.15% απάντησε με όλα τα παραπάνω.

Διάγραμμα 17. Με ποιους τρόπους επιδρά η βία στη ψυχολογία των θυμάτων;

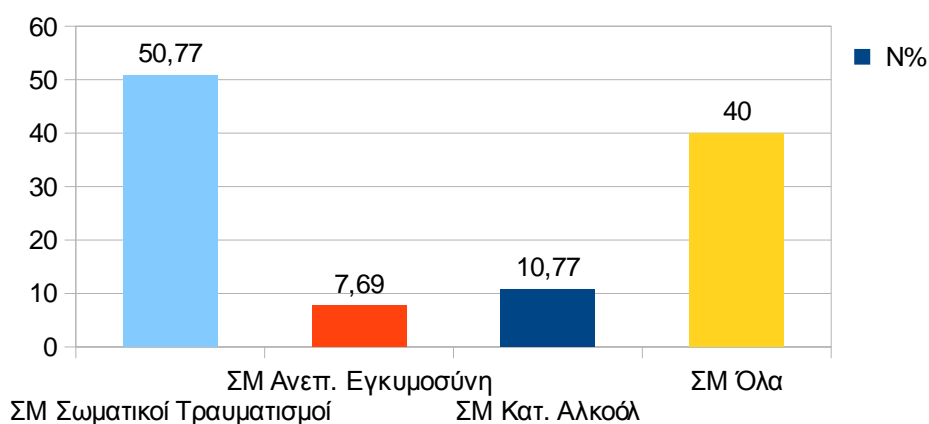
Πίνακας 17. Με ποιους τρόπους επιδρά η βία στη ψυχολογία των θυμάτων;

	N%	N
BΨ Ενοχή	4,62	3
BΨ Ανικανότητα	4,62	3
BΨ Έλλειψη πρ. επαφών	4,62	3
BΨ Όλα	86,15	56

Διάγραμμα 18

Σωματικές επιπτώσεις της κακοποίησης

Το διάγραμμα 18 και ο πίνακας 18 δείχνουν Ποιες είναι οι συχνότερες σωματικές επιπτώσεις στα θύματα. Το 50.77% απάντησε σωματικοί τραυματισμοί, το 7.7% ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, το 10.77% κατάχρηση αλκοόλ, και το 40% όλα αυτά μαζί.

Διάγραμμα 18. Ποιες είναι οι συχνότερες σωματικές επιπτώσεις στα θύματα;

Πίνακας 18. Ποιες είναι οι συχνότερες σωματικές επιπτώσεις στα θύματα;

	N%	N
ΣΜ Επιπτώσεις	50,77	33
ΣΜ Ανεπ. Εγκυμοσύνη	7,69	5
ΣΜ Κατ. Αλκοόλ	10,77	7
ΣΜ Όλα	40	26

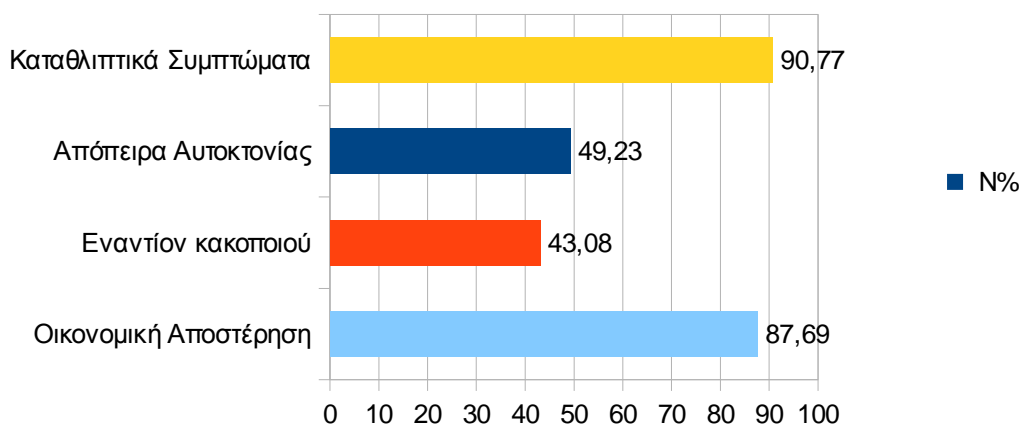

Διάγραμμα 19

Επιπτώσεις της κακοποίησης στα θύματα

Το διάγραμμα 19 και ο πίνακας 19 δείχνουν τις θετικές απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις: Θεωρείτε ότι η οικονομική αποστέρηση αποτελεί επίπτωση της βίας του δράστη προς το θύμα; / Έχετε συναντήσει θύματα τα οποία έχουν οδηγηθεί σε εγκληματικές ενέργειες εναντίον του κακοποιού τους; / Τα θύματα που έχετε συναντήσει έχουν διαπράξει απόπειρα αυτοκτονίας, κατά τη διάρκεια της κακοποίησης τους; / Τα θύματα στα οποία απευθύνεστε παρουσιάζουν καταθλιπτικά συμπτώματα κατά τη περίοδο της κακοποίησής τους;

Σύμφωνα με τις θετικές απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές, φαίνεται ότι το 87.7% απάντησε θετικά για την οικονομική αποστέρηση, το 43% θετικά για πράξεις εναντίον του κακοποιού, το 49.7% θετικά για απόπειρα αυτοκτονίας, και το 90.77% απάντησε θετικά για εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων.

Διάγραμμα 19.

Πίνακας 19.

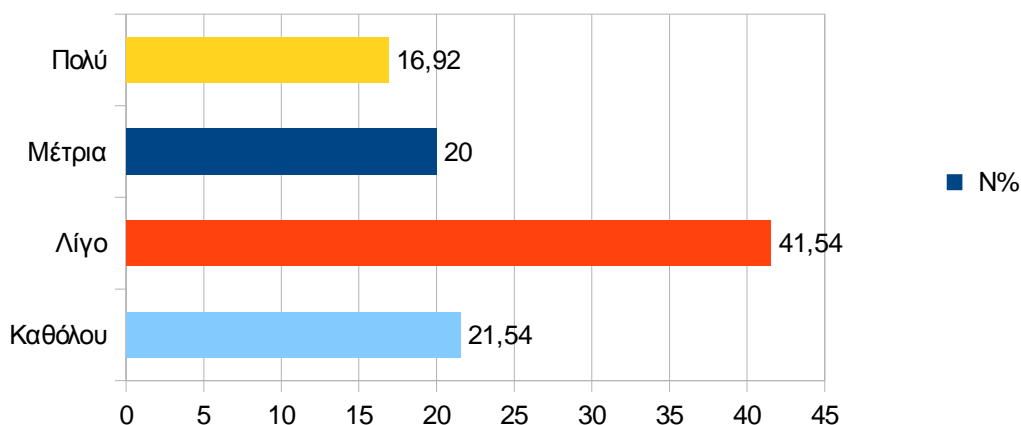
	N%	N
Οικονομική Αποστέρηση	87,69	57
Εναντίον κακοποιού	43,08	28

	N%	N
Απόπειρα Αυτοκτονίας	49,23	32
Καταθλιπτικά Συμπτώματα	90,77	59

Διάγραμμα 20

Αντιμετώπιση του φαινομένου από τις υπάρχουσες υπηρεσίες

Το διάγραμμα 20 και ο πίνακας 20 δείχνουν τις απαντήσεις για την ερώτηση αν “Οι υπάρχουσες υπηρεσίες αντιμετωπίζουν το φαινόμενο;”. Το 21.54% απάντησε καθόλου, το 41.54% λίγο, το 20% μέτρια, και το 16.9% πολύ.

Διάγραμμα 20. Οι υπάρχουσες υπηρεσίες κατά πόσο κρίνετε ό,τι αντιμετωπίζουν το φαινόμενο;

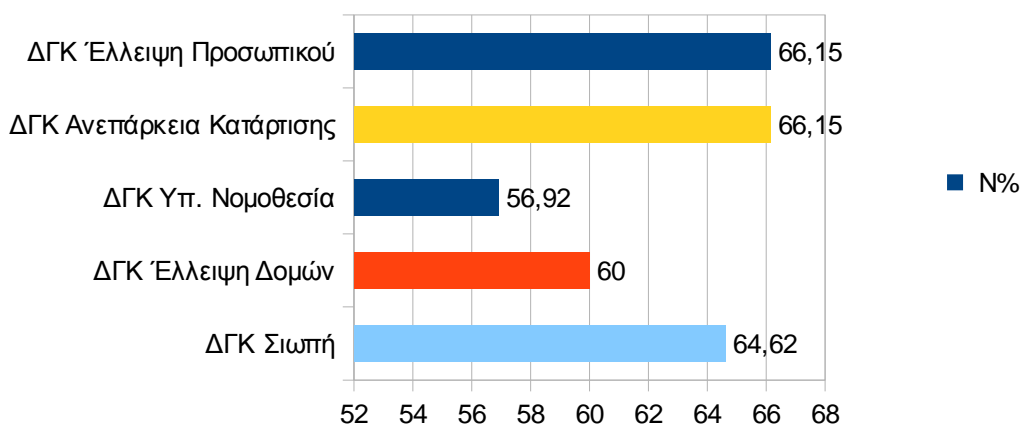
Πίνακας 20. Οι υπάρχουσες υπηρεσίες κατά πόσο κρίνετε ό,τι αντιμετωπίζουν το φαινόμενο;

Υπάρχουσες Υπηρεσίες	N%	N
Καθόλου	21,54	14
Λίγο	41,54	27
Μέτρια	20	13
Πολύ	16,92	11
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 21

Εμπόδια στην αντιμετώπιση του φαινομένου

Το διάγραμμα 21 και ο πίνακας 21 δείχνουν τις απαντήσεις για το Ποια εμπόδια δυσκολεύουν την αντιμετώπιση της γυναικείας κακοποίησης κατά την γνώμη σας. Για έλλειψη προσωπικού έκανε λόγο το 66.15%, για ανεπάρκεια κατάρτισης προσωπικού το 66.15%, για υπάρχουσα νομοθεσία το 56.9%, το 60% για έλλειψη δομών και το 64.6% για σιωπή των θυμάτων.

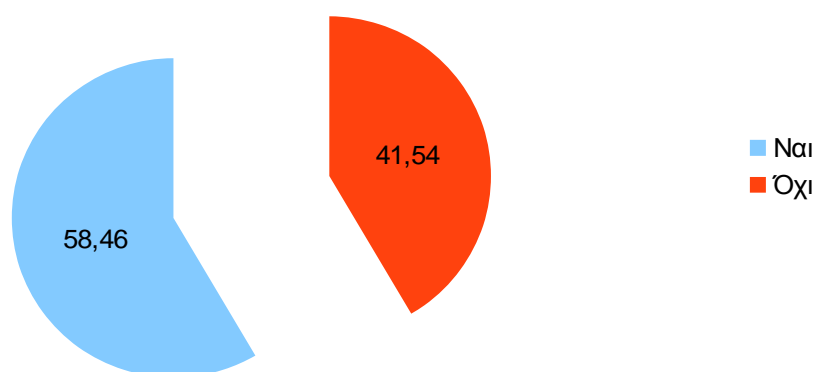
Πίνακας 21. Ποια εμπόδια δυσκολεύουν την αντιμετώπιση της γυναικείας κακοποίησης κατά την γνώμη σας;

	N%	N
ΔΓΚ Σιωπή	64,62	42
ΔΓΚ Έλλειψη Δομών	60	39
ΔΓΚ Υπ. Νομοθεσία	56,92	37
ΔΓΚ Ανεπάρκεια Κατάρτισης	66,15	43
ΔΓΚ Έλλειψη Προσωπικού	66,15	43

Διάγραμμα 22

Αντιμετώπιση του φαινομένου από τα άτυπα δίκτυα φροντίδας

Το διάγραμμα 22 και ο πίνακας 22 δείχνουν ότι το 58.5% πιστεύει ότι τα άτυπα δίκτυα φροντίδας μπορούν να παρέχουν βοήθεια στις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση ενώ το 41.5% απάντησε αρνητικά.

Διάγραμμα 22. Τα άτυπα δίκτυα φροντίδας μπορούν να παρέχουν βοήθεια στις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση;

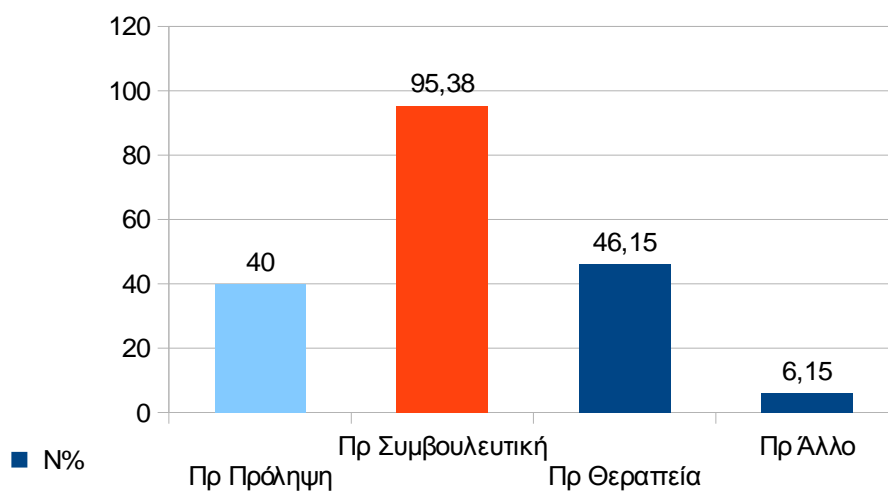
Πίνακας 22. Τα άτυπα δίκτυα φροντίδας μπορούν να παρέχουν βοήθεια στις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση;

Άτυπα Δίκτυα	N%	N
Ναι	58,46	38
Όχι	41,54	27
Σύνολο	100	65

Διάγραμμα 23

Ποιο είδος θεραπείας χρησιμοποιείται στην υπηρεσία για την αντιμετώπιση του φαινομένου

Το διάγραμμα 23 και ο πίνακας 23 δείχνουν ότι το 95.4% χρησιμοποιεί την Συμβουλευτική για την εξάλειψη του φαινομένου της κακοποίησης γυναικών, το 46.15% χρησιμοποιεί τη θεραπεία, το 40% τη πρόληψη, και το 6.15% χρησιμοποιεί άλλα προγράμματα για την εξάλειψη του φαινομένου.

Διάγραμμα 23. Τι είδος προγράμματα χρησιμοποιούνται στην υπηρεσία που εργάζεστε για την εξάλειψη του φαινομένου;

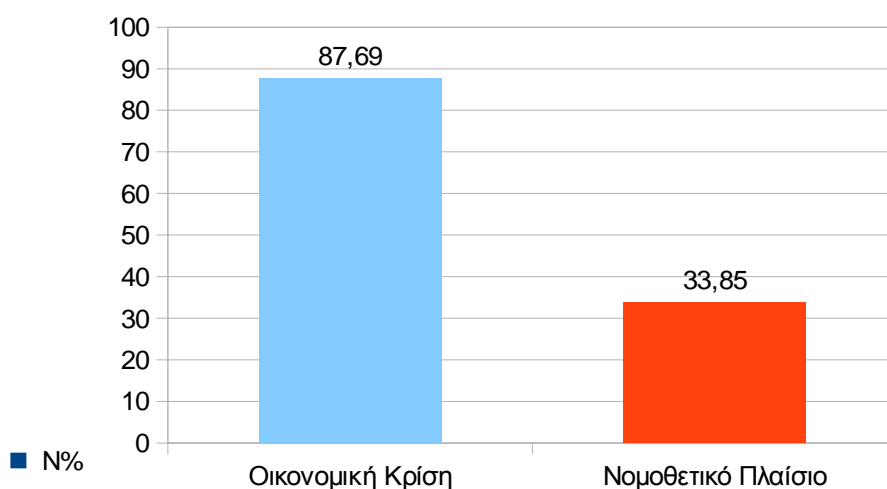
Πίνακας 23. Τι είδος προγράμματα χρησιμοποιούνται στην υπηρεσία που εργάζεστε για την εξάλειψη του φαινομένου;

	N%	N
Πρόληψη	40	26
Συμβουλευτική	95,38	62
Θεραπεία	46,15	30
Άλλο	6,15	4

Διάγραμμα 24

Οικονομική κρίση και νομοθεσία για την αντιμετώπιση του φαινομένου

Το διάγραμμα 24 και ο πίνακας 24 δείχνει ότι το 87.89% απάντησε θετικά στο ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος και το 33.85% απάντησε θετικά στην αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου της Ελλάδας.

Διάγραμμα 24. Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος; / Πιστεύετε ότι το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας μας για την αντιμετώπιση της κακοποίησης είναι αποτελεσματικό;

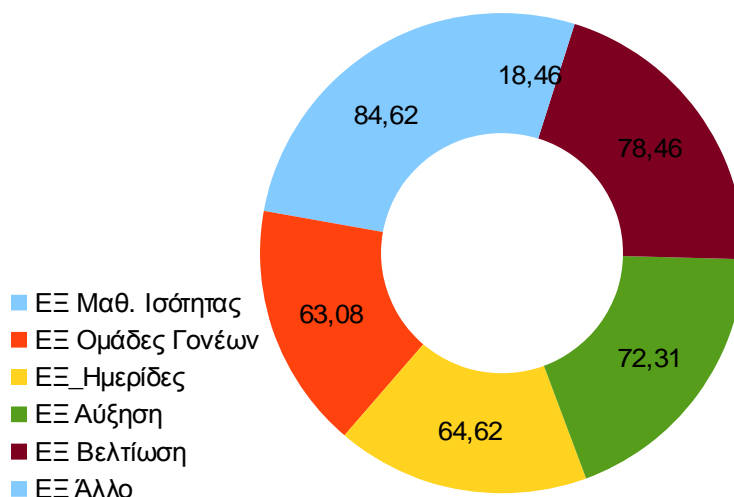
Πίνακας 24. Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος; / Πιστεύετε ότι το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας μας για την αντιμετώπιση της κακοποίησης είναι αποτελεσματικό;

	N% (Θετικές Απαντήσεις)	N
Οικονομική Κρίση	87,69	57
Νομοθετικό Πλαίσιο	33,85	22

Διάγραμμα 25

Ενέργειες που θα συμβάλλουν στην εξάλειψη του φαινομένου

Το διάγραμμα 25 και ο πίνακας 25 δείχνουν τις απαντήσεις στην ερώτηση “Κατά την γνώμη σας ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν στην εξάλειψη του προβλήματος;” και στην οποία τα μαθήματα ισότητας έλαβαν 84.6%, οι ομάδες γονέων 63%, οι ημερίδες 64.6%, η αύξηση σχετικών δομών 72.3%, η βελτίωση ήδη υπάρχουσών δομών για την στήριξη της μητέρας και του παιδιού έλαβε 78.5%, και κάτι άλλο έλαβε 18.5%.

Πίνακας 25. Κατά την γνώμη σας ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν στην εξάλειψη του προβλήματος;

	N%	N
ΕΞ Μαθ. Ισότητας	84,62	55
ΕΞ Ομάδες Γονέων	63,08	41
ΕΞ Ημερίδες	64,62	42
ΕΞ Αύξηση σχετικών δομών	72,31	47
ΕΞ Βελτίωση	78,46	51
ΕΞ Άλλο	18,46	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συγγραφή της παρούσας πτυχιακής μας βοήθησε ώστε να κατανοήσουμε σε μεγάλο βαθμό το φαινόμενο της κακοποίησης της γυναίκας στην οικογένεια και για να καταστεί αυτό δυνατό καταναλώσαμε αρκετό χρόνο ώστε να έχουμε μια πληρέστερη και σαφέστερη εικόνα. Αρχικά θα θέλαμε να τονίσουμε τις ελλείψεις και τα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε κατά τη διάρκεια της διεκπεραίωσης της ερευνητικής διαδικασίας. Η βιβλιογραφία για τη κακοποίηση της γυναίκας στη σύγχρονη Ελλάδα παρουσιάζει πολλά κενά σε σχέση με τη ξενόγλωσση, και χρήζει εκσυγχρονισμού καθώς με το πέρασμα των χρόνων οι συνθήκες και οι ανάγκες αυτών των γυναικών αλλάζουν. Επιπλέον μεγάλες ελλείψεις παρατηρήσαμε στις έρευνες που αφορούν τη κακοποίηση της γυναίκας ιδιαίτερα στα χρόνια της κρίσης. Τέλος, όπως συμπεράναμε και από την επαφή μας με τους επαγγελματίες των υπηρεσιών που έλαβε χώρα η έρευνα μας, η νομοθεσία για τη προστασία της γυναίκας παρουσιάζει κενά και δεν ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες της.

Σε ότι αφορά τα συμπεράσματα της δικής μας έρευνας, σύμφωνα με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που αφορά το προφίλ των κακοποιημένων γυναικών, η ηλικία η οποία συχνότερα θυματοποιείται κυμαίνεται μεταξύ 20 με 40 έτη. Παράλληλα το 58% αυτών των γυναικών είναι απόφοιτες Λυκείου και το ίδιο ποσοστό (60%) εργάζεται. Στο επόμενο ερευνητικό ερώτημα το οποίο αφορά τις επιπτώσεις του φαινομένου, οι επαγγελματίες μας απάντησαν πως η βία επιδρά στη ψυχολογία των γυναικών με αισθήματα ενοχής, ανικανότητας και έλλειψης προσωπικών επαφών, ενώ συχνότερη σωματική επίπτωση αποτελούν οι σωματικοί τραυματισμοί που συχνά συνοδεύονται από ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη και κατάχρηση παράνομων ουσιών και αλκοόλ. Στην αντιμετώπιση του φαινομένου οι επαγγελματίες ως εμπόδια αναγνώρισαν την έλλειψη προσωπικού, την έλλειψη κατάρτισης αλλά και τη σιωπή αυτών των γυναικών. Τέλος, οι ενέργειες που έκριναν οι επαγγελματίες ότι θα βοηθήσουν στην εξάλειψη του φαινομένου στο

μεγαλύτερο ποσοστό είναι τα μαθήματα ισότητας και ακολουθούν η βελτίωση των υπαρχουσών δομών αλλά και η αύξησή τους.

7.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας, θα θέλαμε να παραθέσουμε τις προτάσεις μας με στόχο τη καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου της κακοποίησης των γυναικών, μέσα από την εικόνα που διαμορφώσαμε για το θέμα της πτυχιακής μας τους τελευταίους μήνες ενασχόλησής μας με αυτό. Αρχικά η ανανέωση των βιβλιογραφικών πηγών θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση αλλά και στην πρόληψη του φαινομένου, όπως επίσης και η διεκπεραίωση ερευνών, οι οποίες θα δώσουν μία ακριβέστερη εικόνα για τη κακοποίηση στην χώρα μας. Επιπλέον βασική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση και την εξάλειψη της κακοποίησης αποτελεί η εκπαίδευση. Τα σχολεία αποτελούν το βασικό πυλώνα της αντιμετώπισης κάθε είδους ρατσιστικής και βίαιης συμπεριφοράς. Αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί, αφενός μέσω της εκπαίδευσης και ενημέρωσης των καθηγητών, και αφετέρου μέσω μαθημάτων και δρώμενων που θα αφορούν την ισότητα των δύο φύλων και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέλος ανάμεσα στις προτάσεις μας μπορούμε να συμπεριλάβουμε τα εξής: εκσυγχρονισμό της παρούσας νομοθεσίας, αύξηση των δομών εξυπηρέτησης των θυμάτων κακοποίησης, εκπαίδευση και εξειδίκευση των επαγγελματιών και επιπλέον ενημέρωση της κοινωνίας από τους φορείς της πολιτείας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Αρτινοπούλου, Β. & Μαγγανάς, Α. (1996). *Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Αρτινοπούλου Β., (2006). *Ενδοοικογενειακή Κακοποίηση Γυναικών*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Αρτινοπούλου, Β. & Φαρσεδάκης, Ι. (2003). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών - πρώτη πανελλαδική επιδημιολογική έρευνα*. Αθήνα: ΚΕΘΙ.

Αδαμάκη, Ντ., (2001). *Εγχειρίδιο για τις κακοποιημένες γυναίκες*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).

Αδαμάκη, Ν. (2000). *Επισκόπηση Ελληνικής και Ξένης Βιβλιογραφίας για την Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών*. Αθήνα: ΚΕΘΙ.

Bergen, R.K. (1996), *Wife rape: Understanding the response of survivors and service providers*. Sage series on violence against women, Vol. 2. [10/2/2012] από <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1996-98450-000>.

Barnett, O. W., Miller-Perrin, C. L. & Perrin R. D., (1997) *Family violence across the lifespan: an introduction*, Sage Publications India: New Delhi.

Cibelman, M. (1995). *Whatsocialworkersdo*. United States of America: NASW.

Chatzifotiou, S. & Dobash, E.R. (September1, 2001). Seeking Informal Support: Marital Violence Against Women in Greece. *An international and Interdisciplinary Journal*, Vol. 7, Is.9

Coker, A.L., Smith, P.H., McKeown, R.E. & King, M.J., (2000). Frequency and correlates of intimate partner violence by type: Physical, sexual and psychological battering. *American Journal of Public Health*, No. 90, pp. 553-559.

Δούλκερη, Τ. (1997). *Μ.Μ.Ε. και ισότητα των δύο φύλλων*. Αθήνα: Παπαζήση.

Fundamental Rights Agency of European Union (FRA) (2014). *Violence against women: an EU-wide survey*. Vienna.

Ζαϊμάκης, Γ. & Κονδυλάκη, Α. (2005). *Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Ζουλινάκη, Α., Κατσική, Γ., Ξυδοπούλου, Ε. & Παπαμιχαήλ, Σ. (2003). *Ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών*. Πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα. Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας, Κεφ. 1, 14-17, 36-40, Αθήνα.

Gelles, R. J., (1997), *Intimate Violence in families (3rd edition)*, California.

Gelles, R.J. (1980), *Violence in the family: a review of research in the seventies*. Journal of Marriage and the Family, Vol. 42. [15/2/2012] από <http://www.jstor.org/stable/351830>.

Ηνωμένα Έθνη - Τμήμα Δημόσιας Πληροφόρησης (1995). *4η Παγκόσμια Διάσκεψη Γυναικών Κίνα, Σεπτέμβριος 1995: Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου*.

Heise, L.L., Pitanguy, J. & Germain, A. (1994). *Violence against women: The hidden health burden*. Washington. PubMed, Vol. 46, Is. 1. [2/11/2011] από <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8237054>.

Hirigoyen France M., (2005), *Η κακοποιημένη γυναίκα: Η βία μέσα στο ζευγάρι*, Αθήνα: Πατάκη

Hirigoyen, M.F., *Η ηθική παρενόχληση: Η διαστροφική βία στην καθημερινή ζωή*, μτφ. Γεωργιάδου, Μ., Αθήνα, εκδ. Πατάκη, 2000, σελ. 131.

Herman, J.L., *Η Βία: Επακόλουθα Ψυχικά Τραύματα και Θεραπεία*, μτφ. Νάτσου, Ε., Αθήνα, εκδ. ΘΕΤΙΑΗ, 1996.

Houskamp, B.M., Foy, D.W., “The assessment of posttraumatic stress disorders in battered women”, Vol.6(3), 1991, pp. 367-375.

Jewkes, R., Levin, J., Penn-Kekana, L. (2002). Risk factors for domestic violence: findings from a South African cross-sectional study. *Social Science & Medicine*. No. 55, pp. 1603-1617.

- Καλλινικάκη, Θ. (1998). *Κοινωνική Εργασία: Εισαγωγή στη θεωρία και πρακτική κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Κατάκη, Χ. (1984). *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Κέδρος.
- Kotarakos, C. (1999). *Η γνώμη των Ευρωπαίων πάνω στο ερώτημα της βίας μέσα στην οικογένεια*. Βρυξέλλες: INRA (EUROPE) - European Coordination Office.
- Κάντσα, Β., Μουτάφη, Β. & Παπαταξιάρχης Ε. (2010). *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στην σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Κανδυλάκη, Α. (2008). *Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία, δεξιότητες και τεχνικές*. Αθήνα: Τόπος
- Κουνενού, Κ. (2010). *Συμβουλευτική και θεραπεία οικογένειας*. Αθήνα: Παπαζήση
- Klostermann, K.M. (2010). Partner violence and substance abuse: Treatment interventions. *Aggression and Violent Behavior*, No. 12, pp. 162-166.
- Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J. et al. (2002). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.
- Λυκούδης, Μ., (2005), *Η κακοποιημένη Γυναίκα – Η Βία μέσα στο ζευγάρι*, Αθήνα: Πατάκη.
- Λαδά, Σ. (2009). *Μετα-τοπίσεις: Φύλο, διαφορά και αστικός χώρος*. Αθήνα: Εκδόσεις futura.
- Loring, M.T., (1994) *Emotional Abuse*, New York. Lexington
- Leonard, K. E. (2005). *Alcohol and intimate partner violence: When can we say that heavy drinking is a contributing cause of violence?* *Addiction*, 100, 422–425.
- Μαράτου, Α. (1995). *Η οικογένεια στην Αθήνα: Οικογενειακό πρότυπο και στρατηγικές πρακτικής*. Αθήνα: Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών.
- Μουσούρου, Λ.Μ. (1985). *Οικογένεια και παιδί στην Αθήνα*. Αθήνα: Εστία.
- Moroney, R. & Kryisk, J. (1998). *Social Policy and Social Work- Critical essays on the Welfare state*. New York: Aldine de Gruyter.

- Mikler, S. & Harris, T. R. (2002). *Drinking Alcohol Problems and Intimate Partner Violence Among White and Hispanic Couples in the U.S. Longitudinal Association*. *Journal of Family Violence*. 23:37-45
- Mullender, A. (1996). *Rethinking violence against women*. The social work and probation response, New York: Routledge.
- Moynihan, V.L. (2010). Sexual Violence Prevention The Role of Stages of Change. *Journal of Interpersonal Violence*, No.2, pp. 111-135.
- Osofsky, J.D. (2009). The development and evaluation of the intervention model for the Florida Infant Mental Health Pilot Program. *Infant Mental Health Journal*, pp. 259-280.
- Πανούσης, Γ. (1990). *Σύγχρονα θέματα εγκληματολογίας*. Αθήνα: Δανά.
- Παπαμιχαήλ Σ. (2004). *Η γυναίκα ως θύμα ενδοοικογενειακής βίας: Τα χαρακτηριστικά δράστη και θύματος και η μεταξύ τους σχέση*. Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα).
- Παπαιωάννου, Κ. (2008). *Κλινική Κοινωνική Εργασία - Κοινωνική Εργασία με Άτομα*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Πενταράκη, Μ., (2003), *Σωματικές συνέπειες της συντροφικής βίας στις κακοποιημένες γυναίκες και η αναγκαιότητα παρέμβασης του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης*, Αθήνα: Πατάκη.
- Pagelow, D.M. (1984). *Family Violence*. New York: Praeger Pub.
- Peterson, R. (2008). Reducing intimate partner violence: Moving beyond criminal justice interventions. *Criminology & Public Policy*, pp.537-545.
- Petersen, R., «Social class, social learning and wife abuse», *Social Service Review*, Vol.54 (3),1980, pp. 390-405.
- Plichta, S.B., Falik, M. (2001). Prevalence of violence and its implications for women's health. *Womens' Health Issues*, No. 11, pp. 244-258.
- Στάμου, Ν. (2005). *Ενδοοικογενειακή Βία. Ποσοτική Ανάλυση στοιχείων που αφορούν στις γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας που απευθύνθηκαν στα Συμβουλευτικά Κέντρα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας.

Στεφανίδου, Α.Ε. (2010). *Ενδοοικογενειακή Βία: Ειδικότερα η Έννοια της Οικογένειας και η Διαδικασία της Ποινικής Διαμεσολάβησης*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Σπανού, Α. (2005), *Ενδοοικογενειακή βία: διερεύνηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών στο πλαίσιο της συζυγικής και της ερωτικής σχέσης*, (Δημοσιευμένη Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα).

Σαμαρτζή, Μ. (1996), *Γυναίκες στο χορό της οργής*. Αθήνα: Εκδόσεις Άδωνις.

Στεφανίδου Α., (2010), *Ενδοοικογενειακή βία: Η έννοια της οικογένειας και η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Σεφεριάδης Δ., Κακοποίηση γυναικών Αθήνα ,Ανακτήθηκε από:
http://www.dimseferiadis.com/index.php?option=com_content&task=view&id=105&Itemid=141

Σπανού, Α. Γ. (2005). *Ενδοοικογενειακή βία: διερεύνηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών στο πλαίσιο της συζυγικής και ερωτικής σχέσης*, Μη δημοσιευμένη διπλωματική εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Σπανού, Α. & Κατσαργύρη, Π., (2005), *Ενδοοικογενειακή βία, ποσοτική ανάλυση στοιχείων για τις γυναίκες- θύματα βίας στην οικογένεια*, Αθήνα

Σταθόπουλος, Π. (1996). *Κοινωνική πρόνοια*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.

Sonkin, D., Delmartin, Walker, L.E.A, *The Male Batterer: A treatment Approach*, N.Y.: Springer Pbl,1985.

Stark E.,Flitcraft, A.,Franzier,W., «*Medicine and Patriarchal Violence: The Social Construction of a "Private" Event*», *International Journal of Health Services*, Vol.9 (3),1979,p.p. 461-489.

Swain, R.C. & Kelly, K. (2008). Efficacy of a Randomized Trial of a Community and School-based Anti-violence Media Intervention Among Small-town Middle School Youth. *Prevention Science*, No. 9, pp. 202.

Τζιόγκουρος, Χ. (1989). Η άσκηση βίας στην οικογένεια. *Εκλογή*, No. 82, σσ. 156-164.

- Τακάρη, Ν. (1984). *Η γυναίκα από την αρχαιότητα ως την τεχνολογική επανάσταση*. Αθήνα.
- Tift, L.L. (1993). *Battering of Women: The failure of Intervention and the Case of Prevention*. Colorado: Westview Press.
- Thio A. (2007), *Deviant Behavior*. Στο Τσουραμάνης Χ. (επιμ.), *Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά*, β' έκδοση (σσ.180-181), Αθήνα: Έλλην.
- Wallance, H. (2002). *Family violence, legal medical and social perspectives*. United States of America: Allyn and Bacon.
- Walker, E. L. (1997), *Όταν η αγάπη σκοτώνει*. Αθήνα: Εκδόσεις Φυτράκη
- Walker, E. L. (1989), *Η κακοποιημένη γυναίκα*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α : Νόμος για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας
(3500/2006)**

Άρθρο 1

Ορισμοί.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α ΓΕΝΙΚΕΣ
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.
2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.
β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.
γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.
3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Απαγόρευση χρήσης βίας.

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

Άρθρο 3

Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4

Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Χρηματική ικανοποίηση

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

Άρθρο 6

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολοθήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος

μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντι-σταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέστηκε ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητας του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειας του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα

148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και

για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

Διαδικασία

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως, β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορο του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί

1. στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

Ποινικές συνέπειες

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει η δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσης της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσής της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14

Αστικές συνέπειες

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις.

Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουιουδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσης του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής απόφασης ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεση τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέταση τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.
Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.
Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 342.

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασελγείς πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:
  - α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,
  - β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:
  - α) από οικείο, β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

  - γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο, δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου, ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση, στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ ανηλίκου, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του ανηλίκου.»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Φορείς υποστήριξης κακοποιημένων γυναικών

Τηλεφωνική Γραμμή SOS: 15900

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ)

E-mail: sos15900@isotita.gr

Website: www.isotita.gr; www.womensos.gr

Λειτουργεί: 7 ημέρες την εβδομάδα, 24 ώρες (αστική χρέωση)

(Παροχή υπηρεσιών και σε έφηβες 15-18 ετών).

ΑΤΤΙΚΗ

1) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών - Πολύκεντρο (Γ.Γ.Ι.Φ.)

Χαριλάου Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, Αθήνα (Εξάρχεια)

Τηλ.: 210 38.98.085

E-mail: polykentro@isotita.gr

2) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Αθήνας (Γ.Γ.Ι.Φ.)

Νίκης 11, Αθήνα (Σύνταγμα)

Τηλ.: 210 33.17.305 & 210 33.17.306

E-mail: isotita4@otenet.gr

3) Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)

Βασ. Σοφίας 135 & Ζαχάρωφ, Αμπελόκηποι, Αθήνα

Τηλ.: 213.20.39.706 & 213.20.39.771 & 213.20.39.778

E-mail: helpline197@ekka.org.gr | Website: www.ekka.org.gr

Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας 197

4) Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών «ΦΟΙΒΗ»

Θεσσαλονίκης 22, Πλατεία Παπαφλέσσα, Χολαργός, Αττική

Τηλ.: 210.65.21.500

E-mail: foivi@otenet.gr

5) ΦΡΟΝΤΙΔΑ - Διεθνής Εταιρία Στήριξης Οικογένειας

Τηλ.: 210.81.04.079 & 6973871004 (7 ημέρες την εβδομάδα/24 ώρες)

E-mail: frontida.info@yahoo.gr I Website: www.frontida.org

6) Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας (Ε.Δ.Κ.Β.)

Ζαχαρίτσα 12, Αθήνα

Τηλ.: 210.92.25.491

E-mail: info@antiviolence-net.eu I Website: www.antiviolence-net.eu

7) Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων Δήμου Αθηναίων

Αγίου Κωνσταντίνου 14 (5ος όροφος), Ομόνοια, Αθήνα

Τηλ.: 210 52.10.645 & 210 52.10.646

E-mail: isotita@cityofathens.gr; equality@cityofathens.gr;

koin.politiki@cityofathens.gr

8) Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Αθηναίων

Για πληροφορίες σχετικά με διαμονή στον ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στα Συμβουλευτικά Κέντρα ή στο Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων του Δήμου Αθηναίων (Τηλ.: 210 52.10.645 & 646).

Ο Ξενώνας δέχεται ενήλικες γυναίκες με τα παιδιά τους

9) Κέντρο Στήριξης Οικογένειας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής (Κ.Ε.Σ.Ο.) Ακαδημίας 95 (4ος όροφος), Αθήνα

Τηλ.: 210.38.11.274 & 210.38.41.536

E-mail: keso@otenet.gr I Website: www.iaath.gr

10) Πανελλαδική Οργάνωση Γυναικών «Παναθηναϊκή» (Παράρτημα Μαραθώνα)

Νέα Μάκρη, Αττική

Τηλ.: 694.07.06.767 (Δευτ. - Παρ., 9.00-00.00)

E-mail: info@panathinaikinm.gr, psychology@panathinaikinm.gr,

legalaid@panathinaikinm.gr

Website: www.panathinaikinm.gr

11) W.I.N. HELLAS – Διεθνής Υποστήριξη Γυναικών

Υγείας 33, Βούλα, Αττική

Τηλ.: 210.89.96.636

E-mail: info@winhellas.gr | Website: www.winhellas.gr

12) Ελληνικό Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης

Αμαλιάδος 15, Αθήνα

Τηλ.: 210.64.11.449

210.97.00.814 (λειτουργεί 7 ημέρες την εβδομάδα/ 24 ώρες)

E-mail: nroubani@gmail.com, enow@otenet.gr

Website: www.enow.gr

13) ΔΙΟΤΙΜΑ- Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών

Νίκης 24 (Ισόγειο & 2ος όροφος), Σύνταγμα, Αθήνα

Τηλ.: 210.32.44.380

E-mail: diotima@otenet.gr | Website: www.diotima.org.gr

14) Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Αχαρνών

Φιλαδελφείας & Μπόσδα, Αχαρνές, Αττική (Κοινωνική Υπηρεσία)

Τηλ.: 213.20.72.473, 213.20.72.456

15) Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Κερατσινίου Δραπετσώνας

25ης Μαρτίου & Δομήνικου Θεοδοκόπουλου, Δραπετσώνα

Τηλ.: 210.46.14.575

E-mail: womenaidkeratsini@outlook.com

16) Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Πειραιά

Για πληροφορίες σχετικά με διαμονή στον ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Πειραιά.

17) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Περιστερίου

Εθνάρχου Μακαρίου 1 (Κτίριο ΚΥΒΕ), Περιστέρι, Αθήνα

Τηλ.: 210.57.83.265

E-mail: skg@peristeri.gr

18) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Φυλής

Ι. Καμπόλη 23 - Άνω Λιόσια

Τηλ.: 210.24.83.360

E-mail: ksfyli@fyli.gr

19) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Χαλανδρίου

Παπάγου 7, Χαλάνδρι

Τηλ.: 210.68.99.916

E-mail: womenaid@halandri.gr

Website: womenaidhalandri.wordpress.com

20) Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Πειραιά - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)

Λεωφόρος Εθνάρχου Μακαρίου (εντός Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας - ΣΕΦ, ισόγειο, είσοδος δημοσιογράφων, αίθουσα Δ), Νέο Φάληρο

Τηλ.: 210.48.28.970

E-mail: peiraias@isotita.gr

ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΓΡΙΝΙΟ

Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Αγρινίου

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Αγρινίου

Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας και Δημόσιας Υγείας, Δήμος Αγρινίου

Εθνική Οδός Αγρινίου-Αντιρίου, Αγρίνιο

Τηλ.: 2641.363.400 & 403

E-mail: pronoia@agrinio.gr

ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών-Θυμάτων Βίας Δήμου Αλεξανδρούπολης

Καρτάλη 2, χώρος Β' ΚΑΠΗ (1ος όροφος), Αλεξανδρούπολη

Τηλ.: 25510.25629

E-mail: isotita@alexpolis.gr

Λειτουργεί: Δευτ. – Παρ., 07:00 - 15:00

Γεωγραφική περιοχή κάλυψης: Αλεξανδρούπολη

ΑΡΤΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Αρταίων

Τζαβέλλα 24 (έναντι Λαϊκής Αγοράς), Άρτα

Τηλ.: 26810.77400

E-mail: womenaid@arta.gr

Λειτουργεί: Δευτ. – Παρ., 08:00 - 15:00

Γεωγραφική περιοχή κάλυψης: Ν. Άρτας και παραπλήσιοι Νομοί

ΒΕΡΟΙΑ

- **Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Βέροιας**

Καπετάν Άγρα 3Α, Βέροια

Τηλ.: 23310.65.304

E-mail: isotita@veria.gr

Λειτουργεί: Δευτ. – Παρ., 08:00 - 15:00

Γεωγραφική περιοχή κάλυψης: Ν. Ημαθίας

- **Σύλλογος Κοινωνικής Παρέμβασης "ΕΡΑΣΜΟΣ"**

Βούλας Χατζίκου 10, Βέροια

Τηλ.: 23310.74.073, 6979.143.449 (τηλ. ανάγκης)

E-mail: erasmos.veria@yahoo.gr

Website: erasmos.webnode.gr & erasmosveria.blogspot.gr

ΒΟΛΟΣ

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Βόλου**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900, στα Συμβουλευτικά Κέντρα ή στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Βόλου

Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας, Δήμος Βόλου

Τοπάλη-Γαλλίας, Κτίριο Στρεφτάρη

Τηλ.: 24210.35.417

- **Ελληνική Μέριμνα Βόλου – Φιλανθρωπικό Σωματείο**

28ης Οκτωβρίου 189, Βόλος

Τηλ.: 24210.25.489

E-mail: ellinikimerimna@gmail.com

Οι υπηρεσίες παρέχονται μόνο στις γυναίκες που φιλοξενούνται στον ξενώνα όπου γίνονται δεκτά και τα παιδιά τους (κορίτσια: 0-18 ετών, αγόρια: 0-12 ετών).

ΔΡΑΜΑ

Ένωση Κυριών Δράμας – Σπίτι Ανοιχτής Φιλοξενίας

Βενιζέλου 144, Δράμα

Τηλ.: 25210.55.925 & 25210.58.888 (Δευτ.-Παρ., 8.00-15.00 & δυνατότητα αποστολής SMS)

E-mail: info@dlu.gr, info@timetotalk.gr

Website: www.dlu.gr, www.timetotalk.gr

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Ζακύνθου

Γαϊτάνι (Κοινοτικό Γραφείο), Ζάκυνθος

Τηλ.: 26950.25.997

E-mail: symvouleftikozakynthos@gmail.com

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

- **Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Νομού Ηρακλείου
"Ξενώνας για την Κακοποιημένη Γυναίκα και το Παιδί"**

Μεραμβέλλου 56, Ηράκλειο Κρήτης

Τηλ.: 2810.242.121

E-mail: ksenona@hotmail.com I Website: www.kakopoiisi.gr

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Στενημάχου 3, Ηράκλειο

Τηλ.: 2810.341.387

E-mail: irakleio@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Ηρακλείου**

Για διαμονή στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ηρακλείου (Τηλ.: 2810.341.387)

E-mail: filoxenia@herakleion.gr

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Θεσσαλονίκης**

Για διαμονή στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Θεσσαλονίκης (Τηλ.: 2310.528.984 & 988)

E-mail: thess_xenona@outlook.com.gr

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Θεσσαλονίκης - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Αλεξανδρουπόλεως 10 (περιοχή Δυτική Είσοδος/City Gate), Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.528.984 & 2310.528.988

E-mail: thessaloniki@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δ. Κορδελιού-Ευόσμου**

Για διαμονή στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Θεσσαλονίκης (Τηλ.: 2310.528.984 & 988).

E-mail: xenonas@kordelio-evosmos.gr

- **Καταφύγιο Γυναίκας – Κέντρο Στήριξης Κακοποιημένων Γυναικών**

Εγνατία 38, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.551.041

E-mail: info@katafygiogynaikas.org I Website: katafygiogynaikas.org

- **Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) Θεσσαλονίκης - Ξενώνας και Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης Φοίνικα**

Εθνικής Αντιστάσεως & Θησέως, Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.471.101 & 2313.313.928

E-mail: kksfinika@thess.ekka.org.gr

Website: www.ekka.org.gr

- **ΕΡΓΑΝΗ – Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών**

Καραβαγγέλη 1, Συκιές, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.621.166

E-mail: ergani@ergani.gr | Website: www.ergani.gr

ΘΗΒΑ

Συμβουλευτικό Κέντρο Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Θηβαίων

Κύπρου 3, Θήβα

Τηλ.: 22620.89.574, 22620.89.576

E-mail: symvouleutiko@thiva.gr

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Ιωαννίνων - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Μαρίκας Κοτοπούλη 68, Ιωάννινα

Τηλ.: 26510.77.449

E-mail: ioannina@isotita.gr

ΚΑΒΑΛΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Καβάλας**

Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 9, Καβάλα

Τηλ.: 2510.451.365, 2510.451.385, 2510.451.390, 2510.451.394

E-mail: womensaid@dkavalas.gr

· **BIA STOP - Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Φύλων**

Ομονοίας 117 (4ος όροφος), Καβάλα

Τηλ.: 2510.211.103 & 694.24.86.383 (7 ημέρες την εβδομάδα/24 ώρες)

E-mail: viastop@otenet.gr & efotou@hotmail.com

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Δήμου Καλαμάτας

Περρωτού & Μαντίκλου, Καλαμάτα

Τηλ.: 27213.60776, 27213.60897, 27213.60898

E-mail: ksg@kalamata.gr

ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

Σταμούλη 9, Καρδίτσα

Τηλ.: 24410.71.594

E-mail: wck@hol.gr

ΚΑΣΤΟΡΙΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Γυναικών Δήμου Καστοριάς

Νέες Εργατικές Κατοικίες, Περιοχή Χλόη, Καστοριά

Τηλ.: 24670.22.122

E-mail: supportwomen@kastoriacity.gr

ΚΑΤΕΡΙΝΗ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Κατερίνης

Αυγουστίνου 21 (παλιές εργατικές κατοικίες), Κατερίνη

Τηλ.: 23510.36.678

E-mail: womenaid@katerini.gr

ΚΕΡΚΥΡΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κέρκυρας - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Ε.Ο. Παλαιοκαστρίτσας 7 (έναντι Γενικής Κλινικής Α. Μάστορα), Κέρκυρα

Τηλ.: 26610.47.396

E-mail: kerkyra@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Κέρκυρας**

Για διαμονή στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό

Κέντρο Γυναικών Κέρκυρας (Τηλ.: 26610.47.396)

E-mail: xenonaskerkyras@gmail.com

ΚΕΦ/ΝΙΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Κεφαλονιάς**

Χαροκόπου 46, Αργοστόλι, Κεφαλονιά

Τηλ.: 26710.20.022

E-mail: kesy@kefallonia.gov.gr

ΚΟΖΑΝΗ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κοζάνης - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Μακεδονομάχων & Καρακάση, Κοζάνη

Τηλ.: 24610.49.672

E-mail: kozani@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Κοζάνης**

Για διαμονή στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κοζάνης (Τηλ.: 24610.49.672) ή στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής Δήμου Κοζάνης: 2461351117, (08:00-14:00).

E-mail: xenonas@kozanh.gr

ΚΟΜΟΤΗΝΗ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κομοτηνής - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 8, Κομοτηνή

Τηλ.: 25310.33.290

E-mail: komotini@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Κομοτηνής**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κομοτηνής (Τηλ.: 25310.33.290).

E-mail: xenonaskomotini@gmail.com

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Κορίνθου

Εθνικής Ανεξαρτησίας 58, Κόρινθος

Τηλ.: 27410.74.670

E-mail: skgyndk@otenet.gr

ΚΩΣ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Κω

25ης Μαρτίου & Εμμανουήλ Κιαπόκα, Ζηπάρι, Κως

Τηλ.: 22420.67420, 22420.67422

E-mail: women@kos.gr

ΛΑΜΙΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Λαμίας - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Λεωνίδου 9-11, Λαμία

Τηλ.: 22310.20.059

E-mail: lamia@isotita.gr

ΛΑΡΙΣΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Λάρισας - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Γαληνού 4 (3ος όροφος), Λάρισα

Τηλ.: 2410.535.840

E-mail: larisa@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Λάρισας**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900, στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Λάρισας (Τηλ.: 2410.535.840) ή στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου (Τηλ.: 2410.680.215).

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Μυτιλήνης - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Παπαδιαμάντη 2 – Χρυσομαλλούσα, Μυτιλήνη

Τηλ.: 22510.34.470

E-mail: mytilini@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Λέσβου**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Μυτιλήνης (Τηλ.: 22510.34.470)

E-mail: ksenonas.lesvos@gmail.com

ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ

Κέντρο Εκπαίδευσης & Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού (Κ.Ε.Μ.Ο.Π)

“Ο ΠΛΑΤΩΝ” Συμβουλευτικό Κέντρο Κακοποιημένης Γυναίκας

7ο χλμ. Εθνικής Οδού Αντιρρίου Ναυπάκτου, Παλαιοπαναγιά Ναυπάκτου

Τηλ.: 26340.21.080

E-mail: info@kemop.gr | Website: www.kemop.gr

ΠΑΤΡΑ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Πάτρας - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Κανακάρη 101β, Πάτρα

Τηλ.: 2610.620.059

E-mail: patra@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Πάτρας**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο

Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Πάτρας (Τηλ.: 2610.620.059)

E-mail: xenonasfempatras@gmail.com

ΠΡΕΒΕΖΑ

- **Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Πρέβεζας**

Ιωνίας 6 (Κτίριο Δημοτικής Αστυνομίας), Πρέβεζα

Τηλ.: 26820.24.444, 26820.89.667

E-mail: womenaid@1485.syzefxis.gov.gr

- **Κέντρο Έρευνας & Στήριξης Θυμάτων Κακοποίησης, Ευπαθών Κοινωνικών**

Ομάδων & Προστασίας Μονογονεϊκών Οικογενειών (ΚΕΣΘΥΚΕΚΟ)

Ελ. Βενιζέλου 15 (2ος όροφος - συστεγάζεται με το Εργατικό Κέντρο), Πρέβεζα

Τηλ.: 26820.61.481

ΠΥΡΓΟΣ

Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Δήμου Πύργου

Γυμνασιάρχου Δούκα & Ξάνθου, Πύργος Ηλείας

Τηλ.: 26210.20.532

E-mail: pirgoswomen@outlook.com

ΡΕΘΥΜΝΟ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Ρεθύμνης

Λεωφόρος Κουντουριώτη 98, Ρέθυμνο

Τηλ.: 28310.56.607

E-mail: isotitavia.reth@gmail.com

ΡΟΔΟΣ

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Ρόδου**

Ερυθρού Σταυρού 12Α, Ρόδος, Δωδεκάνησα (Κοινωνική Υπηρεσία)

Τηλ.: 22410.44.750, 22410.44.757

- **Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Ρόδου**

Πλατεία Αγίων Αποστόλων (δίπλα στα ΚΕΠ), Ρόδος

Τηλ.: 22410.67.120, 22410.67.155, 22410.67.128

E-mail: ksymbouleytikorodou@gmail.com

ΣΕΡΡΕΣ

- **Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Σερρών**

Ίωνος Δραγούμη 10, Σέρρες

Τηλ.: 23210.22253

E-mail: womenaid@serres.gr

ΣΥΡΟΣ

Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Σύρου - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)

Φολεγάνδρου 2, Ερμούπολη, Σύρος

Τηλ.: 22810.76496

E-mail: ermoupoli@isotita.gr

ΤΡΙΚΑΛΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Τρικαίων

Θεοδοσοπούλου & Θερμοπυλών 1 (έναντι γραφείων ΔΕΗ), Τρίκαλα

Τηλ.: 24310.27.943

E-mail: skg@trikalacity.gr

ΤΡΙΠΟΛΗ

- **Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Τρίπολης - Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Γ.Γ.Ι.Φ.)**

Πλατεία Νέας Δημοτικής Αγοράς, Τρίπολη

Τηλ.: 2710.241.814

E-mail: tripoli@isotita.gr

- **Ξενώνας Φιλοξενίας Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Τρίπολης**

Για πληροφορίες διαμονής στον Ξενώνα μπορείτε να απευθύνεστε στο 15900 ή στο

Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Τρίπολης (Τηλ.: 2710.241.814)

E-mail: xenonastripoli@gmail.com

ΦΛΩΡΙΝΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Φλώρινας

Στεφάνου Δραγούμη 4 (εντός Στοάς Τέγου), 2ος Όροφος

Τηλ.: 23850.24.081

E-mail: symv.kentro.flo@gmail.com

ΧΑΛΚΙΔΑ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας Δήμου Χαλκιδέων

Αγ. Παντελεήμονα & Πολυτεχνείου, Βασιλικό (Κτίριο Δημ. Ενότητας Ληλαντίων)

Τηλ.: 2221.351.827 & 2221.354.826

E-mail: skg.xalkideon@0932.syzefxis.gov.gr

ΧΑΝΙΑ

Ξενώνας Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών Δήμου Χανίων

Κυδωνίας 29, Δήμος Χανίων

Τηλ.: 28213.41.691

E-mail: pronoia@chania.gr

ΧΙΟΣ

Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Δήμου Χίου

Επαρχιακή οδός Χίου-Δαφνώνα, Χαλκειός (πρώην Δημαρχείο Καμποχώρων)

Τηλ.: 2271.350.040

E-mail: womanaid@outlook.com

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο:

Ανδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία:

α) 20- 40 χρονών

β) 41-60 χρονών

γ) 61 χρονών και πάνω

3. Οικογενειακή κατάσταση:

α) Έγγαμος

β) Άγαμος

4. Επίπεδο εκπαίδευσης:

α) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

β) Τριτοβάθμια εκπαίδευση

γ) Μεταπτυχιακό

δ) Διδακτορικό

ε) Μεταδιδακτορικό

5. Τόπος εργασίας:

α) Αθήνα

β) Γιάννενα

γ) Πάτρα

6. Φορέας – υπηρεσία εργασίας:

α) Συμβουλευτικό κέντρο γυναικών

β) Ξενώνας θυμάτων κακοποίησης

γ) Πρόνοια

δ) Αστυνομία

ε) Νοσοκομείο

ζ) Άλλο .....

7. Ειδικότητα:

α) Κοινωνικός λειτουργός

β) Ψυχολόγος

γ) Κοινωνιολόγος

δ) Νοσηλεύτης

ε) Άλλο .....

Β' ΜΕΡΟΣ: ΚΥΡΙΟΣ ΜΕΡΟΣ

1. Ποια μορφή βίας δέχονται τα θύματα που εξυπηρετείτε; (ερώτηση πολλαπλής επιλογής).

- α) Σωματική
- β) Λεκτική
- γ) Ψυχολογική
- δ) Σεξουαλική
- ε) Όλες τις παραπάνω

i) Αν έχουν δεχτεί ψυχολογική βία σε ποια μορφή/ μορφές την δέχονται;

- α) Εκφοβισμός
- β) Καυγάδες
- γ) Περιορισμός στο σπίτι
- δ) Ζήλια

2. Η πλειοψηφία των γυναικών αυτών σε ποια από τις παρακάτω ηλικιακές ομάδες ανήκει;

- α) 20- 40 χρονών
- β) 41-60 χρονών
- γ) 61 χρονών και πάνω

3. Ποιο είναι το μορφωτικό τους επίπεδο;

- α) Απόφοιτες δημοτικού
- β) Απόφοιτες γυμνασίου
- γ) Απόφοιτες λυκείου
- δ) Απόφοιτες Πανεπιστημίου/ Τ.Ε.Ι.

4. Εργάζονται;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

5. Σε ποιο κοινωνικό-οικονομικό στρώμα ανήκουν;

α) Χαμηλό

β) Μεσαίο

γ) Υψηλό

6. Το θύμα σε ποιους κοινωνικούς πόρους στηρίζεται;(ερώτηση πολλαπλής επιλογής).

α) Συγγενείς

β) Γείτονες

γ) Φίλους

δ) Από φορείς της κοινότητας

7. Είναι απομονωμένες από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον (συγγενείς, γειτονία, τοπικές υπηρεσίες);

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Έχει αναφέρει το θύμα τυχόν κακοποίησης της μητέρας του στο πατρικό του σπίτι κατά την διάρκεια της παιδικής του ηλικίας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9. Με ποιους τρόπους επιδρά η βία στη ψυχολογία των θυμάτων;

α) Αίσθημα ενοχής

β) Άγχος

γ) Αίσθημα ανικανότητας

δ) Έλλειψη προσωπικών επαφών

ε) Όλα τα παραπάνω

10. Ποιες είναι οι συχνότερες σωματικές επιπτώσεις στα θύματα;

α) Σωματικοί Τραυματισμοί

β) Ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη

γ) Κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών

δ) Όλα τα παραπάνω

11. Θεωρείτε ότι η οικονομική αποστέρηση αποτελεί επίπτωση της βίας του δράστη προς το θύμα;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12. Έχετε συναντήσει θύματα τα οποία έχουν οδηγηθεί σε εγκληματικές ενέργειες εναντίον του κακοποιού τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

13. Τα θύματα που έχετε συναντήσει έχουν διαπράξει απόπειρα αυτοκτονίας, κατά τη διάρκεια της κακοποίησης τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

14. Τα θύματα στα οποία απευθύνεστε παρουσιάζουν καταθλιπτικά συμπτώματα κατά τη περίοδο της κακοποίησής τους;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

15. Οι υπάρχουσες υπηρεσίες κατά πόσο κρίνετε ό,τι αντιμετωπίζουν το φαινόμενο;

α) Καθόλου

β) Λίγο

γ) Μέτρια

δ) Πολύ

ε) Πάρα πολύ

16. Ποια εμπόδια δυσκολεύουν την αντιμετώπιση της γυναικείας κακοποίησης κατά την γνώμη σας;(ερώτηση πολλαπλής επιλογής).

α) Η σιωπή των θυμάτων

β) Η έλλειψη δομών

γ) Η υπάρχουσα νομοθεσία

δ) Η ανεπάρκεια κατάρτισης του προσωπικού

ε) Η έλλειψη προσωπικού

17. Πιστεύετε ότι τα άτυπα δίκτυα φροντίδας μπορούν να παρέχουν βοήθεια στις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

18. Τι είδος προγράμματα χρησιμοποιούνται στην υπηρεσία που εργάζεστε για την εξάλειψη του φαινομένου;

α) Πρόληψη

β) Συμβουλευτική

γ) Θεραπεία

δ) Άλλο .....

19. Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την αντιμετώπιση του προβλήματος;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

20. Πιστεύετε ότι το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας μας για την αντιμετώπιση της κακοποίησης είναι αποτελεσματικό;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

21. Κατά την γνώμη σας ποιες ενέργειες πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν στην εξάλειψη του προβλήματος;(ερώτηση πολλαπλής επιλογής).

α) Μαθήματα ισότητας των δυο φύλλων στα σχολεία με βιωματικό περιεχόμενο

β) Ομάδες γονέων

γ) Ημερίδες στην κοινότητα

δ) Αύξηση σχετικών δομών

- ε) Βελτίωση ήδη υπάρχουσών δομών για την στήριξη της μητέρας και του παιδιού
- ζ) Άλλο

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΣΑΣ.

